

Knjižničarske novice

letnik 29; številka 5/6, 2019

NARODNA IN
UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

Kazalo

3	Navodila za katalogizacijo videoposnetkov
12	Ko praznujejo knjižnice
20	Normativna kontrola in jezik normativne točke dostopa za korporacije
25	16. dnevi specialnih in visokošolskih knjižnic Hrvaškega knjižničarskega društva
27	Izzivi knjižnic pri delu z mladimi
29	Uporabniki in knjižničarke - kaj pa knjižničarji?
31	Knjižničar po duši ali (le) po poklicu
37	Tretja varianta
42	Posodabljanje katalogizacijskih pravil: Intervju s predsednico Komisije za katalogizacijo pri NUK Ireno Kavčič
46	Zaradi sodobnih tehnologij sploh nimam občutka, da sem daleč: Intervju z dr. Andrejem Stoparjem
49	Knjižnični know-how kot sredstvo realizacije projekta
51	Dnevi evropske kulturne dediščine v Mestni knjižnici Izola
52	Rojeni v knjižnici
54	Ročno knjigoveštvo – pozabljena veščina
57	Postojnska tiskarska družina Šeber
60	Sreča je v branju ali knjižnice v Helsinkih: Intervju z bibliotekarko Mileno Runko
64	Kolumna: »Pa pri'te še kaj!«
66	»Knjižnica Šentvid – zelena knjižnica«

»Zaupanje in delo naredita čudeže.«

(Orison Swett Marden)

Spoštovane bralke, spoštovani bralci,

pred vami je nova številka Knjižničarskih novic, vsebinsko in strokovno bogata in verjamem, da bo vsak izmed vas našel nekaj zase. Izjemno vesela sem, da lahko napovem, da boste odslej lahko v vsaki številki prebrali kolumno – tokratno bo uvedel kolega iz UKM Borut Gombač. Ganjena sem, da nam čedalje bolj zaupate tudi vaša osebna razmišljanja o naši stroki, kar kaže na to, da naš prostor postaja zrel za iskriva (strokovna) mnenja. Tudi jaz, tako kot Orison S. Marden, verjamem, da je zaupanje v kombinaciji z aktivnim delovanjem tisti ključ, ki odpira vrata v čudeže. In ker smo v času prednovoletnih želja, ko vsaj enkrat v letu naš um sproščeno naravnamo na možnost uresničenih želja, se Vam iz srca zahvaljujem za vašo zaupanje z željo, da ostajate z nami tudi v novem letu.

Srečno 2020!

Mojca Trtnik
odgovorna urednica

ISSN 0353-9237

Izdala in založila: Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana; Za knjižnico: Viljem Leban; Odgovorna urednica: Mojca Trtnik (e-pošta: mojca.trtnik@nuk.uni-lj.si); Uredniški odbor: Branka Kerec Prekoršek, Ines Grlj, Bojana Medle, David Ožura, Veronika Potočnik, Sabina Šolar, Magdalena Svetina Terčon, Damjana Vovk; Oblikoval in tehnično uredil: Matej Zorec; Tisk: COLLEGIUM GRAPHICUM d.o.o., Ljubljana; Ilustracija na naslovnici: Matej Zorec; Veliko, veliko zdravja in sreče v letu 2020!; Naklada: 260 izvodov

Navodila za pripravo prispevkov so dostopna na spletnem portalu Knjižničarskih novic. <http://old.nuk.uni-lj.si/knjiznicarskenovice/v2/ObvestiloAvtorjem.aspx>

Za nenamerne tiskarske napake se vam že vnaprej iskreno opravičujemo.

Naročila in odpoved tiskane in elektronske oblike Knjižničarskih novic knjiznicarske.novice@nuk.uni-lj.si oz. tel. št. 01/2001-148 Naročnina za leto 2016: 50,00 EUR za tiskano obliko & 1 brezplačen dostop do elektronske oblike, 30,00 EUR za dostop do elektronske oblike.

Navodila za katalogizacijo videoposnetkov

Suzana Šulek

Narodna in univerzitetna knjižnica
Suzana.Sulek@nuk.uni-lj.si

Katalogizacijska praksa pri obdelavi videoposnetkov ni enotna, katalogizatorji so pogosto v dilemah in dvomih, zato smo se odločili, da na podlagi prakse in vprašanj katalogizatorjev predstavimo značilnosti katalogizacije videoposnetkov v obliki osnovnih navodil, hkrati pa opozorimo na nekatere težave pri katalogizaciji tovrstnega gradiva. Navodila se nanašajo tako na videoposnetek na fizičnem nosilcu kot na videoposnetek, dostopen na daljavo. Najprej so opisane splošne značilnosti videoposnetkov, nato so izpostavljena tri področja, ki pri katalogizaciji videoposnetkov od katalogizatorja zahtevajo največ premisleka, to so viri podatkov, določanje avtorstva in letnice, sledijo navodila po poljih formata COMARC/B.

Katalogizacija videoposnetkov zaradi svoje raznovrstnosti in specifičnosti katalogizatorjem predstavlja velik izziv. Katalogizator, ki obdeluje tovrstno gradivo, mora najprej dobro poznati katalogizacijska pravila za obdelavo monografskih publikacij, nato pa še vse posebnosti, ki so značilne za videoposnetke.

V Sloveniji v katalogizaciji še vedno uporabljamo *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga* Eve Verone (prvi del je izšel leta 1970, drugi leta 1983; pravilnik ni bil preveden v slovenščino), ki pa je namenjen predvsem knjižnemu gradivu oziroma tiskanim monografskim publikacijam. Navodila za katalogizacijo videoposnetkov, ki spadajo med neknjižno

gradivo, so vključena v mednarodni standard za bibliografski opis neknjižnega gradiva ISBD(NBM) iz leta 1977 (slovenski prevod je iz leta 1997); pri katalogizaciji spletnih videoposnetkov je treba upoštevati še navodila mednarodnega standarda za bibliografski opis elektronskih virov ISBD(ER) iz leta 1997 (slovenski prevod je iz leta 2000)¹. V letu 2001 je izšel *PREKAT : priročnik za enostavno uporabo katalogizacijskih pravil* (Dimec, Hočevnar in Kavčič, ur., 2001), ki zajema katalogizacijo različnih vrst gradiva, med njimi tudi videoposnetkov. V pomoč so nam lahko tudi odgovori na najpogostejša vprašanja iz katalogizacije videoposnetkov, ki smo jih objavili leta 2010 na spletni strani *Komisije za katalogizacijo pri NUK*, ter

jih dopolnili in posodobili leta 2018. Pri oblikovanju normativnih točk dostopa za osebna in korporativna imena upoštevamo pravila, določena v *ZNAČKI – priročniku za določanje značnic pri katalogizaciji* (Dimec in Kavčič, ur., 2001). Ob vsem tem spremljamo tudi spletno stran *Komisije za katalogizacijo pri NUK*, kjer objavljamo tudi spremembe v katalogizaciji.

Trenutno je v pripravi priročnik za katalogizacijo videoposnetkov, ki bo predvidoma izšel v začetku leta 2020. V priročniku bodo vsa navodila opremljena s primeri, dodani bodo tudi primeri bibliografskih zapisov v formatu COMARC/B.

SPLOŠNO O VIDEOPOSNETKU

Videoposnetek je posnetek vizualnih slik, običajno v gibanju in z zvočno spremljavo, namenjen predvajanju s pomočjo televizijskega sprejemnika ali drugih elektronskih naprav (ISBD, 2017). Lahko je dostopen neposredno na različnih fizičnih nosilcih (video DVD, blu-ray plošča (v nadaljevanju BD), USB-ključ, DVD-ROM itd.) ali na daljavo, kjer fizičnega nosilca ni in je dostop do videoposnetka mogoč preko elektronske naprave, povezane z omrežjem. Od dostopnosti oziroma nosilca videoposnetka je odvisen način katalogizacije. Videoposnetke na nosilcih za videoformate, kot so npr. video DVD-ji, BD-ji in videokasete, katalogiziramo po standardu ISBD(NBM), posledično je splošna oznaka gradiva v podpolju 200b *Videoposnetek*. Videoposnetke na elektronskih nosilcih in spletne videoposnetke oziroma videoposnetke, dostopne na daljavo, pa katalogiziramo tudi po standardu ISBD(ER), posledično je splošna oznaka gradiva v podpolju 200b *Elektronski vir*.²

¹Leta 2011 je izšla združena izdaja ISBD (slovenski prevod je iz leta 2017), ki je nadomestila predhodne standarde ISBD za posamezne vrste gradiva in prinaša nekatere novosti, vendar se pri nas ne uporablja, saj je bila sprejeta odločitev za uvedbo standarda RDA, v pripravi so tudi ukrepi in postopki za njegovo uvedbo (RDA – Resource description and access je katalogizacijski standard, zasnovan za digitalno in mednarodno okolje, izšel je leta 2010 in so ga že vpeljali v nekaterih evropskih državah).

²Dvojnost načina obdelave iste vsebine otežuje delo katalogizatorjev. Razlikovanje med posameznimi nosilci je pogosto težko. Nekoč je veljalo, da videoposnetek na fizičnem nosilcu, ki ga lahko predvajaš samo v računalniku, obravnavamo kot elektronski vir, vendar ta preizkus danes ni najbolj ustrezen. Z razvojem novih tehnologij, predvsem pa z nastajanjem vedno novih digitalnih videoformatov, se izgublja razlika med uporabo na posameznih napravah in predvajalnikih, tudi na videz so formati pogosto videti enaki. Možnost predvajanja videoposnetkov (enako velja za zvočne posnetke) pa je odvisna tudi od kodekov, ki jih podpira določena naprava oziroma predvajalnik, predstavi svojo temo na čim bolj zanimiv in zabaven način.

Katalogizacija videoposnetkov zaradi svoje raznovrstnosti in specifičnosti katalogizatorjem predstavlja velik izziv. Katalogizator, ki obdeluje tovrstno gradivo, mora najprej dobro poznati katalogizacijska pravila za obdelavo monografskih publikacij

Bibliografski podatki pri videoposnetkih so običajno zelo razpršeni, najdenje in popis podatkov zahtevata več časa kot pri tiskanem gradivu, odgovornosti je pogosto veliko. Več je tehničnih posebnosti in različnih opomb, za predvajanje videoposnetka potrebujemo posebno napravo. Pri videoposnetkih na fizičnih nosilcih se podatki na notranjih virih (npr. v najavni špici) velikokrat razlikujejo od podatkov na embalaži.

Vsebina videoposnetkov je zelo raznolika: filmi, koncerti, gledališke igre, predavanja, intervjuji, televizijske oddaje itd. V filmih se žanri in podžanri pogosto prepletajo, posamezno filmsko delo je lahko opredeljeno z več žanri, prav tako se lahko prepletajo zvrsti filma, npr. igrano-dokumentarni film kombinira zvrst igranega in dokumentarnega filma, in sicer na način, da so dokumentarni posnetki dopolnjeni z igranimi prizori, ki so rekonstrukcija realnega dogajanja.

VIR PODATKOV

Vir podatkov pri videoposnetkih ni en sam in odločiti se moramo, s katerega vira in v kakšnem zaporedju bomo podatke prepisali, upoštevati moramo prednostni vrstni red virov. Viri, ki so z enoto trajno povezani, imajo prednost pred viri, ki enoto spremljajo in z njo niso trajno povezani. Tako imajo najavne/odjavne špice filma ali nalepke na videoplošči prednost pred embalažo ali spremnim besedilom. Vedno pa je treba dati prednost viru, ki enoto najustrezneje identificira. Besedilni viri imajo prednost pred zvočnimi. Kadar pa so besedilni viri pomanjkljivi (pogosto pri sinhroniziranih animiranih filmih) ali celo napačni in so zvočni viri ustrežnejši, imajo prednost zvočni viri.

Vir podatkov za območje naslova in odgovornosti

Predpisani viri podatkov za območje naslova in odgovornosti pri videoposnetkih so filmski zapis, naslovni meni, podatki na nosilcu, embalaža in spremno gradivo; pri prepisu upoštevamo prednostni vrstni red:

- 1) najavna in/ali odjavna špica, pogosto kombinacija obeh;
- 2) podatki na nosilcu (npr. na videoplošči) ali, če gre za spletni videoposnetek, podatki ob videoposnetku (npr. nad in pod okvirjem posnetka);
- 3) spremno gradivo, embalaža ali, če gre za spletni videoposnetek, odstrani s formalnimi podatki o viru, npr. podatki v kolofonu, ali podatki v oznaki HTML.

Glavni vir podatkov za območje naslova in odgovornosti je najavna/odjavna špica. Najavna špica (tudi glava filma) je grafično oblikovan začetni del filma, ki praviloma vključuje: znak in ime produkcijske hiše, naslov filma, imena glavnih igralcev in najpomembnejših sodelavcev (scenarista, avtorja glasbe, snemalca, producenta, režiserja ipd.). Odjavna špica so napisi na koncu filma, ki običajno vključujejo: seznam igralcev, seznam članov snemalne ekipe, podatke o tehničnih in produkcijskih značilnostih filma, seznam sponzorjev ipd. Če v najavni/odjavni špici ni podatkov, preverimo podatke na nosilcu, pri spletnem videoposnetku pa formalne podatke ob videoposnetku, tj. podatke, ki niso zapisani v stavku in niso del besedila oziroma vsebine, so pa na isti strani, kot je posnetek. Nazadnje popišemo podatke, ki z enoto niso trajno povezani, so pa k enoti dodani in izidejo skupaj z njo (sem spadajo npr. spremna knjižica, priročnik, embalaža); pri spletnih videoposnetkih preverimo še druge formalne podatke, običajno navedene na podstraneh.

Če je opisovana enota iz dveh ali več fizičnih kosov, glavni vir podatkov izberemo po naslednjem prednostnem vrstnem redu:

- kos, ki v celoti identificira vse dele
- kos, ki vsebuje največ informacij
- embalaža

Če je opisovana enota vsebuje več del, npr. video DVD animirane serije z več epizodami, kjer je vsaka epizoda zaključena celota, za stvarni naslov izberemo skupni naslov, če ta obstaja; skupni naslov v takšnih primerih običajno najdemo v naslovnem meniju (angl. *title menu*) ali na embalaži.

Vir podatkov za ostala območja

Območje izdaje

Predpisani vir podatkov za območje izdaje je enak kot za območje naslova in odgovornosti, prav tako upoštevamo prednostni vrstni red podatkov.

Območje založništva, distribucije itn.

Predpisani vir podatkov za območje založništva, distribucije itn. je enak kot za območje naslova in odgovornosti, prav tako upoštevamo prednostni vrstni red podatkov. Za videoposnetke na fizičnih nosilcih je značilno, da so podatki o založništvu običajno navedeni na embalaži. Pri spletnih videoposnetkih so podatki o založništvu največkrat navedeni na podstraneh (*Impresum/O nas/About us* ipd.).

Območje zbirke

Predpisani vir podatkov za območje zbirke je enak kot za območje naslova in odgovornosti, prav tako upoštevamo prednostni vrstni red podatkov. Pri videoposnetkih na fizičnih nosilcih je ta podatek najpogosteje naveden na embalaži.

Območje fizičnega opisa, območje opomb, območje standardne (ali druge) številke in pogojev dostopnosti in

območje posebnih podatkov o gradivu

Za območja fizičnega opisa, opomb, standardne (ali druge) številke in pogojev dostopnosti in posebnih podatkov o gradivu (območje posebnih podatkov o gradivu se uporablja npr. pri spletnih videoposnetkih) velja kateri koli vir.

DOLOČANJE AVTORSTVA

Avtor je oseba ali korporacija, ki je nosilka odgovornosti za intelektualno in/ali umetniško vsebino dela ali je pri tem sodelovala. Primarni avtor je tisti, ki nosi odgovornost za celotno delo ali njegovo glavnino. Sekundarni avtor pri nastanku dela sodeluje z manjšim prispevkom. Anonimna dela so tista, za katera izdelamo značnico glavnega vpisa pod stvarnim naslovom (stvarna značnica) (PREKAT, poglavje 12, 2001).

Primarni avtor pri videoposnetkih je:

- scenarist pri učnih in dokumentarnih filmih;
- avtor pri igranih ali animiranih filmih, ki je odgovoren za celotno vsebino (ena oseba je pripravila scenarij, režirala film, ga snemala itd.); takšni so npr. krajši umetniški filmi;
- srečanje (konferenca ipd.), ki ima prepoznavno ime, če gre za videoposnetek srečanja;
- izvajalec, če je poudarjena njegova vloga; npr. videoposnetek nastopa glasbene skupine.

Igrani in animirani filmi so večinoma anonimna dela. Pri izbiri jezika stvarne značnice upoštevamo podatke z vira: tako pri filmih s podnapisi za značnico praviloma izberemo izvirni naslov, pri sinhroniziranih filmih pa naslov v jeziku sinhronizacije (velja, kadar enota ne vsebuje izvirnega jezika oziroma kadar gre za prevod). Za avtorja in naslov literarne predloge, po kateri je bil posnet film, izdelamo analitični dodatni vpis v polju 423. Če naslova literarne predloge ne poznamo, izdelamo dodatni vpis za avtorja literarne predloge v polju 702; dodatni vpis izdelamo praviloma še za režiserja in scenarista (pri vnosu podatkov v računalniški format COMARC/B z indikatorji določimo, ali naj se za avtorja naredi dodatni vpis).

LETNICE

Pri videoposnetkih je letnic običajno veliko. Izrazi na gradivu, povezani z letnicami, so: *leto izida, leto distribucije, leto izdelave, ©, ®, posneto, predvajano, javno predvajano* itd. V bibliografskem zapisu je obvezen le podatek o letu izida, običajno pa v praksi navajamo tudi leto nastanka/posnetja filma. Leto nastanka/posnetja filma je obvezen podatek le, če je to edina znana letnica.

Leto izida je največkrat navedeno na embalaži. Izraz *leto distribucije* je podatek o letu izida, prav tako izraz *leto izdelave* (kadar je izraz *leto izdelave* naveden v objavi špici, pa je to običajno leto ali obdobje, v katerem je bil film posnet).

Leto nastanka filma je navedeno na koncu objave špice, običajno ga uvaja znak ©, pomeni pa leto prve zakonite izdaje filma oziroma nastanek filma in se ga dodeli avtomatsko, takoj ko je delo »fiksirano« v kopiji. Pogosto je zapisano skupaj s produkcijsko hišo, odgovorno za nastanek dela.

Letnice se lahko nanašajo tudi na avtorske pravice za oblikovanje in izdelavo video DVD-ja, na avtorske pravice za distribucijo in prikazovanje ali na leto fonograma (to leto uvaja znak ®, angl. *phonorecord copyright*, znak avtorskih pravic za zvočne posnetke). V naši katalogizacijski praksi teh letnic ne navajamo.

Opozorimo naj še na letnico, ki je pri filmih navedena na spletni strani IMDb (Internet movie database) in jo katalogizatorji pogosto zamenjujejo z letom nastanka filma. Gre za leto prvega javnega predvajanja filma (angl. *release date*), običajno v kinematografih, in je v bibliografskem zapisu ne navajamo.

Pri spletnih videoposnetkih, npr. pri televizijskih oddajah, lahko navedemo tudi leto oziroma datum predvajanja oddaje.

NAVODILA PO POLJIH FORMATIH COMARC

Videoposnetke, tudi spletne, katalogiziramo v maski za neknjižno gradivo, tj. v maski N.

oXX blok za identifikacijo**Podpolje 001b³ Vrsta zapisa**

V podpolju 001b za vrsto zapisa izberemo kodo »g« – *projicirno, filmsko in video gradivo* (za video DVD, BD, videokaseto ipd.) ali kodo »l« – *elektronski vir* (za spletni videoposnetek, videoposnetek na USB-ključu ipd.).

Polje 010 Mednarodna standardna knjižna številka (ISBN)

Številko ISBN vnesemo v podpolje 010a. Ta številka je pri videoposnetkih redka, večinoma je dodeljena dokumentarnim filmom ter učnemu in izobraževalnemu gradivu. Kadar je na gradivu navedena tudi cena, jo vnesemo v podpolje 010d.

1XX blok za kodirane podatke**Polje 100 Splošni podatki o obdelavi****Podpolja 100bcd**

Letnica oziroma letnici in koda za oznako leta izida v podpoljih 100bcd se morajo ujemati z navedbo v podpolju 210d in z opombo o nastanku/posnetju filma oziroma serije v polju 300.

Kadar navedemo samo leto izida, v podpolju 100b izberemo kodo »d« – *publikacija, zaključena ob izidu ali v enem koledarskem letu*. Kodo »d« vnesemo tudi v primeru, ko je v podpolju 210d ugotovljena letnica. Opombe o nastanku/posnetju filma ne navajamo.

Kadar leto izida ni navedeno in ga ne moremo ugotoviti, navedena je le letnica copyrighta, v podpolju 100b izberemo kodo "h" – *publikacija z letom izida in copyrighta*. V podpolju 210d mora biti pred letnico okrajšava cop. (npr. *cop. 2004*). Opombe o nastanku/posnetju filma ne navajamo.

Kadar leto izida na enoti ni navedeno in ga ne moremo ugotoviti, navedeni sta leti copyrighta in nastanka filma, ki se razlikujeta, v podpolje 100b vnesemo kodo

³Podatek o vrsti zapisa je pomemben, ker se uporablja kot osnovni kriterij pri razločevanju vrst gradiva v vseh segmentih programske opreme COBISS; podatek je obvezen.

»i« – publikacija z letom distribucije/izida in nastanka, v podpolje 100c leto copyrighta in v podpolje 100d leto nastanka filma. V podpolju 210d pred letnico copyrighta dodamo pojasnilo »cop.«, v opombi v polju 300 pa leto nastanka filma (npr. *Nastanek filma: 2018*).

Kadar leto izida ni navedeno in ga ne moremo ugotoviti, navedena je le letnica nastanka/posnetja filma, v podpolju 100b izberemo kodo »i« – publikacija z letom distribucije/izida in nastanka. V podpolju 210d pred letnico zapišemo posneto (npr. posneto 2004). Opombe o nastanku/posnetju filma ne navajamo.

Kadar navedemo leto izida in leto nastanka/posnetja filma, ki se razlikuje od leta izida, v podpolju 100b izberemo kodo »i« – publikacija z letom distribucije/izida in nastanka, v podpolje 100c vnesemo leto izida, v podpolje 100d pa leto nastanka/posnetja. Leto izida navedemo v podpolju 210d, leto nastanka/posnetja pa v opombi v polju 300.

Kadar navedemo leto izida in leto nastanka/posnetja filma, ki je enako kot leto izida, v podpolju 100b izberemo kodo »d« – publikacija, zaključena ob izidu ali v enem koledarskem letu, v podpolje 100c vnesemo leto izida. Leto izida navedemo v podpolju 210d, leto nastanka/posnetja pa v opombi v polju 300.

Pri televizijskih serijah, ki so nastale v daljšem časovnem obdobju (več kot eno leto), v podpolje 100b vnesemo kodo »i« – publikacija z letom distribucije/izida in nastanka, v podpolje 100c leto izida, v podpolje 100d pa začetno leto nastanka serije. V podpolju 210d navedemo leto izida, v opombi v polju 300 pa navedemo obdobje, v katerem je serija nastala.

Kadar enota vsebuje dva filma (več filmov), nastala (nastalih) v različnih letih, v podpolje 100b vnesemo kodo »d« – publikacija, zaključena ob izidu ali v enem koledarskem letu, v podpoljih 100c in 210d navedemo leto izida, leti (leta) nastanka filma navedemo v opombi v polju 300 (v polju 100 ju (jih) ne moremo navesti) (npr. *Nastanek filma Heist: 2001; nastanek filma State and main: 2000*).

Podpolje 100e⁴

S kodo v podpolju 100e pojasnimo, kateri vrsti bralcev je enota namenjena. Raba tega podpolja na nacionalni ravni naj bo čim bolj enotna, saj vpliva tudi na letna statistična poročila knjižnic.

Pri igranih in animiranih filmih za odrasle uporabimo kodo »m« – odrasli, splošno (*leposlovje*), pri animiranih filmih za otroke in mladinskih filmih kodo »a« – otroški, splošno (namesto te kode lahko uporabimo tudi kode od »b« do »e«, namenjene posameznim starostnim skupinam), pri dokumentarnih filmih pa kodo »k« – odrasli, zahtevno (*neleposlovje*).

Podpolja 100g

Kadar katalogiziramo film, kjer so bibliografski podatki v nelatinični pisavi (npr. najavne/odjavne špice pri japonskih filmih), v podpolju 100g izberemo kodo modificiranega zapisa (»1«), v podpolju 100i kodo »b« – druge transliteracije, v podpolju 100l pa kodiramo vrsto nelatinične pisave po vgrajenem šifrantu.

Polje 101 Jezik enote

Podatke o jeziku pogosto najdemo na embalaži ali v naslovnem meniju, a ni nujno, da so ti podatki vedno pravilni, zato jih preverimo tudi na videoposnetku.

Podatki v polju 101 se morajo ujemati z opombo o jeziku v polju 300. Pri videoposnetkih, kjer je veliko jezikovnih možnosti podnapisov in/ali sinhronizacije, lahko navedemo vse jezike, ali pa le tiste, ki se govorijo v okolju, v katerem knjižnica deluje, vedno pa navedemo slovenski jezik.

Pri videoposnetkih se večinoma srečujemo s tremi vrstami jezikovnih podatkov, ki so lahko izraženi:

- 1) z govorom, s petjem ali z znakovnim jezikom;
- 2) v pisni obliki (npr. podnapisi);
- 3) kot jezik spremnega gradiva.

Govorjeni jezik, tj. izvorni jezik oziroma jezik, v katerem je bila enota posneta, in jezik sinhronizacije navedemo v podpolju 101a. Jezik podnapisov navedemo v podpolju 101j. V podpolju 101c navedemo

izvirni jezik, kadar je enota prevod ali kadar imamo poleg predvajanja v izvornem jeziku še možnost sinhronizacije v drugih jezikih (takrat je namreč izpolnjenih več podpolj 101a, zato moramo pojasniti, kateri jezik je izvorni). Jezik spremnega gradiva (npr. navodila, scenarij) navedemo v podpolju 101i (embalaža ni spremno gradivo).

Kadar jezik ni uporabljen, npr. pri animiranih filmih, kjer sliko spremljajo nedoločeni glasovi in zvoki, v podpolju 101a izberemo kodo »zxx« (brez jezikovne vsebine).⁵

Pri polju 101 smo pozorni na vrednost indikatorja. Kadar je videoposnetek v izvornem jeziku in ni možnosti sinhronizacije ali podnapisov, je vrednost indikatorja »0«. Kadar je videoposnetek sinhroniziran in nimamo možnosti predvajanja v izvornem jeziku, prav tako nimamo podnapisov v drugih jezikih, gre za prevod, vrednost indikatorja je »1«. Kadar je videoposnetek v izvornem jeziku, hkrati pa imamo tudi možnost izbire podnapisov in/ali sinhronizacijo v drugih jezikih, pravimo, da enota vsebuje prevode, zato je vrednost indikatorja »2«.

Polje 102 Država izida ali izdelave

V podpolju 102a kodiramo državo izida.

Pri starejših videokasetah in video DVD-jih so ponekod na gradivu navedeni podatki za hrvaškega in slovenskega distributerja. Prepisemo samo podatke za slovenskega distributerja (enako velja za podatke o založništvu v polju 210).

Polje 115 Projicirno gradivo, videoposnetki in filmi

V polju 115 s kodami pojasnimo različne tehnične značilnosti videoposnetka (trajanje, barve, zvok, tehniko, fizično obliko, format prikazovanja, širino ali dimenzijo traku, standard predvajanja), povemo pa tudi, ali ima vir spremno gradivo.

Obvezno izpolnimo podpolje 115a, kjer izberemo kodo »c« (videoposnetek). Priporočamo tudi vnos osnovnih

kodiranih podatkov (npr. podpolja 115bcdhkl), vendar kodiramo le tiste podatke, ki jih imamo oziroma poznamo. Kodirani podatki se morajo ujemati s podatki o fizičnem opisu v polju 215 oziroma pri spletnih videoposnetkih z opombo o času trajanja v polju 300. Pri spletnih videoposnetkih izpolnjujemo samo podpolja 115abcdh.

Podpolje 115b

V podpolje 115b vnesemo čas trajanja, če je naveden ali ga lahko določimo. Čas trajanja izrazimo v minutah, kot trimestno število, ki ga beremo z desne; če je treba, vnesemo začetne ničle. Kadar je minutaža 4-mestno število ali več, v podpolju 115b navedemo same ničle, čas trajanja v minutah in sekundah pa le v podpolju 215a.

Polje 135

Polje 135 izpolnjujemo pri spletnih videoposnetkih. V kodiranih podatkih v podpolju 135a ni ustrezne kode za videoposnetke, zato izberemo kodo »z« – drugo.

2XX blok glavnega opisa

Polje 200 Naslov in navedba odgovornosti

Podpolje 200a

Stvarni naslov dosledno prepisemo s predpisanega vira podatkov, velike/male začetnice navajamo v skladu s pravopisom jezika posamezne navedbe. Številčna oznaka posameznega dela je lahko del

stvarnega naslova v podpolju 200a, kadar je ta bistvenega pomena za ločevanje tega stvarnega naslova od drugih. Kadar je pri filmih stvarni naslov jezikovno povezan z navedbo odgovornosti, ta odgovornost običajno ni del stvarnega naslova.

Podpolje 200b

Splošno oznako gradiva v podpolju 200b pišemo z veliko začetnico, navedemo jo neposredno za stvarnim naslovom (npr. *200ab*, *200abe*, *200ahib*), oglati oklepaj se doda samodejno.

Splošna oznaka gradiva pri videoposnetkih, ki so shranjeni na nosilcih za videoformate (npr. video DVD, BD), je Videoposnetek; splošna oznaka gradiva pri videoposnetkih na elektronskih nosilcih in pri spletnih videoposnetkih je *Elektronski vir*.

Podpolje 200d

Kadar imamo poleg možnosti predvajanja videoposnetka v izvirnem jeziku tudi možnost izbire jezika sinhronizacije in/ali podnapisov, za vzporedni naslov izberemo naslov v jeziku katalogizacije, tj. slovenski (v podpolju 200a pa navedemo izvorni naslov). V najavni/odjavni špici se bo slovenski naslov izpisal le, če v jezikovnem meniju izberemo slovenski jezik.

Pri tujejezičnih filmih, shranjenih na video DVD-jih in BD-jih, je slovenski naslov pogosto naveden samo na embalaži. Tak naslov navedemo kot vzporedni naslov v podpolju 200d, in sicer v oglatem oklepaju, priporočamo pa, da zaradi lažje

identifikacije in nedvoumnosti vir tega podatka pojasnimo v opombi v polju 300.⁶

Kadar ni možnosti predvajanja filma v izvirnem jeziku, za naslov v podpolju 200a izberemo naslov v jeziku sinhronizacije; če je jezikovna sinhronizacija več, za stvarni naslov izberemo slovensko različico, če ta obstaja. Izvirni naslov, če je naveden, v takem primeru zapišemo kot vzporedni naslov v podpolju 200d.

Kadar je stvarni naslov lastno ime (običajno gre za ime glavnega lika) in je vzporedna navedba enaka, tega naslova ne prepisemo še enkrat kot vzporedni naslov.

Podpolje 200e

Dodatek k naslovu prepisemo za naslovom, ki mu pripada. Kadar se število vzporednih naslovov in število dodatkov k naslovu ne ujema, navedemo dodatke k naslovu za zadnjim vzporednim naslovom: 200abdde.

Podatek »based on a true story« je dodatek k naslovu, če se pojavi v filmskem zapisu v najavni/odjavni špici; če se pojavi samo na embalaži ali smo ga ugotovili, to pojasnimo v opombi v polju 300 v slovenskem jeziku, dogovorjena fraza je *Po resnični zgodbi*. Kadar je podatek slovnično povezan z imenom avtorja resnične zgodbe, ga navedemo v odgovornosti (200fg).

Kot dodatek k naslovu v podpolju 200e navedemo tudi podatek o sezoni. Podatek prepisemo dobesedno.

Podpolji 200fg

Pri videoposnetkih pogosto sodeluje veliko število različnih avtorjev. V polju 200 navajamo tiste, ki nosijo odgovornost za vsebino dela in katerih vloga je pri ustvarjanju ali realizaciji dela zelo pomembna; to so: režiser, scenarist, bibliografski predhodnik, skladatelj, glavni snemalec (pogosto imenovan direktor fotografije), glavni animator, intervjuvar/intervjuvanec, prevajalec, avtor snemalne knjige, tudi koreograf ali kostumograf, če sta bistveno prispevala k vsebini filma (npr. koreograf pri glasbeno-plesnih filmih) itd.⁷

V polju 200 ne navajamo izvajalcev (igralci, pripovedovalci, glasovi pri sinhronizaciji,

⁴Šifrant za podpolje 100e je bil v osnovi pripravljen za tiskane monografske publikacije, kjer velja naslednji dogovor: kodo »a« uporabimo za otroško/mladinsko neleposlovje, kodo od »b« do »e« za otroško/mladinsko leposlovje (glede na starostno skupino), kodo »k« za odraslo neleposlovje in kodo »m« za odraslo leposlovje.

⁵V katalogizacijski praksi je sicer v takšnih primerih pogosto izpolnjeno le polje 101f (jezik naslovne strani), podpolje 101a pa je prazno.

⁶Katalogizacijska praksa v takšnih primerih je različna: 1) vzporedni naslov v slovenščini je naveden v podpolju 200d v oglatem oklepaju, vir naslova je pojasnjen v opombi v polju 300; 2) vzporedni naslov v slovenščini je naveden v podpolju 200d brez oglatega oklepaja, v polju 300 ni pojasnila o viru naslova; 3) vzporedni naslov v slovenščini je naveden v podpolju 200d brez oglatega oklepaja, v polju 300 je pojasnilo o viru naslova; 4) vzporedni naslov v slovenščini je naveden v opombi v polju 300 in zaradi iskanja tudi v polju 517. Pri Komisiji za katalogizacijo pri NUK trenutno iščemo najustreznejšo rešitev.

⁷Podobno je avtorstvo obravnavano tudi v Zakonu o avtorski in sorodnih pravicah, po katerem za soavtorje avdiovizualnega dela veljajo avtor priredbe, pisec scenarija, glavni snemalec in glavni režiser, pri avdiovizualnem delu, v katerem je glavni element animacija, še glavni animator, in pri avdiovizualnem delu, v katerem je glavni element glasba, njen skladatelj (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah, 1995).

pevci, povezovalci in napovedovalci itd.) in tistih odgovornosti, katerih prispevek je le tehnične narave (montažerji, tonski mojstri ipd.) ali pa, kot v primeru producentov in producerskih hiš, je njihova vloga večinoma organizacijska in finančna. Lahko pa te odgovornosti, neobvezno, navedemo v opombah v bloku 3XX. Izjemoma so te odgovornosti navedene v polju 200, kadar je takšna odgovornost slovnično povezana z odgovornostjo, ki jo v polju 200 navajamo.

Pri prepisu odgovornosti upoštevamo vrstni red navedb na enoti (najprej prepisemo podatke iz najavne, nato, po potrebi, še iz odjavne špice). Odgovornosti prepisemo s predloge dosledno (a brez dvopičja in akademskih nazivov). Kadar so v eni navedbi odgovornosti več kot trije avtorji, navedemo prvega, druge izpustimo (npr. *glasba Bojan Adamič ... [et al.]*). Odgovornosti navedemo na način in v takšnem vrstnem redu, kot se pojavljajo na enoti. Odgovornosti, ki so bile dodane v postprodukciji (npr. prevajalci slovenskih podnapisov), navedemo nazadnje.

Polje 210 Založništvo, distribucija itd.

Pri filmih, shranjenih na videokasetah, video DVD-jih in BD-jih, funkcijo založnika pogosto prevzamejo uvozniki oziroma distributerji. Podatki o založništvu so običajno navedeni na embalaži (ovitku, škatli ipd.) ali, pri spletnih videoposnetkih, na podstraneh z vsebinami, kot so *Impresum/O nas/About us* ipd.

V nekaterih primerih so na embalaži navedeni podatki za hrvaškega in slovenskega založnika/distributerja (pogosto pri distributerjih, ki imajo

sedež na Hrvaškem); ti podatki se lahko razlikujejo (npr. navedeni sta različni letnici izdelave za Slovenijo in Hrvaško). Če je gradivo namenjeno slovenskemu trgu, upoštevamo podatke slovenskega založnika/distributerja.

Polje 215 Fizični opis

V podpolju 215a navedemo posebno oznako gradiva in običajno, če je podatek znan ali ga lahko določimo, tudi trajanje videoposnetka. Če je za uporabo vira potreben določen tehnični sistem ali format (npr. *VHS, Betacam SP, U-matic, CED*), ta podatek lahko navedemo v okroglem oklepaju za posebno oznako gradiva.

V podpolju 215c pojasnimo druge fizične podrobnosti, kot so barve in zvok.

V podpolju 210d navedemo mere enote oziroma nosilca, npr. premer videoplošče. Pri videokasetah mer ne navajamo.

V podpolju 210e navedemo spremno gradivo, ki nima samostojnega naslova. Kadar ima spremno gradivo svoj naslov in kadar se podatki na spremnem gradivu razlikujejo od podatkov na osnovni enoti, spremno gradivo popisemo v polju 421.

Podatki v podpoljih 215a in 215c se morajo ujemati s kodami v polju 115.

Pri spletnih videoposnetkih v podpolju 215a za oznako gradiva uporabimo izraz spletni vir, v okroglem oklepaju navedemo tudi obseg in vrsto datoteke, kadar je to mogoče; npr. *1 spletni vir (1 videodatoteka (24 min, 12 sek))*. V podpolju 215c navedemo druge značilnosti vira, tj. prisotnost barv in zvoka, npr. *barve, zvok*. Podpolja 215d pri virih, dostopnih prek spleta, ne izpolnjujemo⁸.

Polje 225 Knjižna zbirka

Pri videoposnetkih velja dogovor, da naslov zbirke zaradi možnosti iskanja po naslovu vnesemo tudi v polje 540.

Polje 230 Elektronski viri – značilnosti

Polje 230 je obvezno pri elektronskih virih z dostopom na daljavo (online). Pri spletnih videoposnetkih v podpolje 230a vnesemo frazo *Spletni videoposnetek*.

3XX blok za opombe

Opombe navajamo v jeziku katalogizacije, tj. v slovenščini, razen pri citiranju. V opombah ne uporabljamo oglatih oklepajev. Navajamo jih v enakem vrstnem redu, kot si sledijo območja bibliografskega opisa. Pri spletnih videoposnetkih sta obvezni opomba o viru naslova in opomba o datumu opisa vira. Opomba o datumu opisu vira je zadnja opomba.

Polje 300 Splošna opomba

Opomba o viru naslova pri videoposnetkih na fizičnih nosilcih

Kadar je pri videoposnetkih na fizičnih nosilcih vir naslova najavna/odjavna špica ali naslovni meni, tega ne pojasnjujemo v opombi. Kadar vir podatkov za stvarni naslov ni najavna/odjavna špica ali naslovni meni, priporočamo, da se tak vir pojasni v opombah. Kadar je vzporedni naslov vzet z drugega vira kot stvarni naslov, prav tako priporočamo opombo o viru podatkov. Katalogizacijska praksa v takšnih primerih ni enotna (glej tudi op. 6).

Opomba o viru naslova pri spletnih videoposnetkih

Opombo o viru naslova pri spletnih videoposnetkih vedno navedemo (spletni videoposnetek je elektronski vir, kjer je po standardu ISBD opomba o viru naslova obvezna). Stran s spletnim videoposnetkom je običajno zelo dinamična in vsebuje poleg posnetka (ta je pogosto postavljen v poseben okvir) tudi različne druge podatke/besedila, ki so lahko na različnih mestih spletne strani (v sredini, zgoraj/spodaj, levo/desno). Med temi podatki/besedili je lahko tudi

⁸Polja 215 za fizični opis pri spletnih virih do zdaj nismo izpolnjevali, a je Komisija za katalogizacijo pri NUK decembra letos sprejela sklep o spremembi navajanja fizičnega opisa pri spletnih virih. Sklep bo objavljen na spletni strani Komisije.

⁹Različne uvodne fraze, npr. na škatli, ovoju ipd., so bile leta 2010 po sklepu Komisije za katalogizacijo nadomeščene z izrazom embalaža.

¹⁰Krajšave za pogostejše rabljene jezike so v seznamu kratic v Prekatu, v Dodatku B (Prekat, 2001), še več pa jih je v drugem delu Pravilnika i priručnika za izradbo abecednih kataloga, v Dodatku VII za Slovenijo (Verona, 1983).

¹¹Junija 2018 je prišlo do spremembe pri opombi o nastanku/posnetju filma. Kadar pojasnjujemo leto nastanka filma oziroma leto prve zakonite izdaje filma, navedeno na koncu odjavne špice, uporabimo frazo Nastanek filma; izraz Posneto uporabimo, ko ne gre za prvo zakonito izdajo filma, običajno je ta izraz uporabljen tudi na viru.

Bibliografski podatki pri videoposnetkih so običajno zelo razpršeni, najdenje in popis podatkov zahtevata več časa kot pri tiskanem gradivu, odgovornosti je pogosto veliko. Več je tehničnih posebnosti in različnih opomb, za predvajanje videoposnetka potrebujemo posebno napravo.

stvarni naslov. Če je tak naslov naveden samostojno kot formalna navedba, in ne v stavku, in je to edini vir za naslov, ga navedemo v polju 200, v opombi v polju 300 pa vir naslova pojasnimo, npr. *Nasl. z embalaže*⁹ / *Nasl. z video DVD-ja* / *Vzpor. nasl. z embalaže* (pri videoposnetkih na fizičnih nosilcih) ali *Nasl. iz najavne špice* / *Nasl. iz odjavne špice* / *Nasl. pod videoposnetkom* / *Nasl. nad videoposnetkom* (pri spletnih videoposnetkih).

Opomba o variantnih naslovih

Opombe o variantnih naslovih navedemo, če menimo, da so pomembne za uporabnike kataloga. Variantni naslov pojasnimo v opombi v polju 300, naslov pa vnesemo tudi v polje 517 (vrednost indikatorja je »0«).

Pri videoposnetkih na fizičnih nosilcih se naslov na embalaži ali na nosilcu (npr. na videoplošči) pogosto razlikuje od naslova v najavni/odjavni špici. Pri spletnih videoposnetkih se variantni naslov najpogosteje pojavi nad/pod videoposnetkom (*Nasl. pod videoposnetkom: ...*), redkeje kje drugje na spletni strani, npr. v kolofonu (*Nasl. v kolofonu: ...*).

Opomba o bibliografskem predhodniku

Pri filmskem gradivu se pogosto zgodi, da je film posnet po literarni predlogi. Kadar iz bibliografskega opisa v polju 200 naslov in/ali avtor literarne predloge nista razvidna, ga pa poznamo, podatek pojasnimo v opombi v polju 300 (npr. *Po romanu Ferija Lainščka Nedotakljivi*), v polju 423 pa izdelamo analitični dodatni vpis za avtorja in naslov literarne predloge.

Opomba o jeziku

Opomba o jeziku se mora ujemati s kodiranimi podatki o jeziku v polju 101. Kadar ne navedemo vseh jezikov, opombo v polju 300 zaključimo z *itd.* V opombi v polju 300 uporabljamo dogovorjene uvodne fraze: *Dialogi v*, *Sinhronizacija v*, *Podnapisi v*. Če je film hkrati sinhroniziran in opremljen s podnapisi, jezike sinhronizacije in podnapisov navedemo v enem polju 300, ločimo jih z vejico (npr. *Sinhronizacija v slov., hrv. itd., podnapisi v slov., hrv. itd.*). V opombah v polju 300 uporabljamo veljavne krajšave za jezike¹⁰.

Opomba o letu nastanka/posnetja filma¹¹

V opombi o letu nastanka/posnetja filma pojasnimo, kdaj je film nastal ali je bil posnet, prav tako lahko pojasnimo obdobje, v katerem je nastala serija (npr. *Nastanek filma: 2015* / *Nastanek sezone: 1999-2000*). Opomba o letu nastanka/posnetja filma se mora ujemati s podatki v podpoljih 100cd.

Opomba o datumu opisa vira

Opomba o datumu opisa vira je obvezna opomba pri spletnih videoposnetkih (npr. *Opis vira z dne 4. 12. 2018*).

Ostale opombe

Poleg zgoraj naštetih se pri videoposnetku pojavljajo še naslednje opombe:

a) opomba o viru transliteriranih podatkov; kadar gre za film in je vir podatkov za bibliografski zapis filma v pisavi, ki je ne znamo transliterirati, si pomagamo z bazo IMDb (Internet movie database), npr. *Transliterirani nasl. povzet po IMDb* (*Internet movie database*).

b) opomba o nakladi, npr. *Del naklade vloženo v 3D ovitek* / *Del naklade izšel v kompletu z BD-jem*.

c) opomba o spremnem gradivu, npr. *Priložen BD vsebuje isti film v 2D tehniki* / *Bonus DVD vsebuje dodatne prizore in intervju z režiserjem*.

d) opomba o oznaki regije; podatek o regiji navedemo le v primeru, ko nista vključeni regiji 0 ali 2 (za video DVD) oziroma regija B (za BD), npr. *Regija 1* / *Regije 1,3, 5*.

e) opomba o produkciji (neobvezno); naštejemo lahko vse produkcijske hiše ali samo nekatere; kadar ne naštejemo vseh, pojasnilo zaključimo z *itd.*, npr. *Produkcija: Canal+ itd.*

f) opomba o datumu predvajanja (neobvezno); navajamo jo npr. pri spletnih televizijskih in radijskih oddajah, kjer lahko tej opombi dodamo tudi podatek o radijskem ali televizijskem programu, npr. *Predvajano dne 29. 1. 2018, RTV SLO 1*

Polje 301 Opomba k identifikacijski številki

V polju 301 navedemo številko založnika/distributerja, npr. *DVDWB032*. Ta številka je pri slovenskih distributerjih pri videoposnetkih na fizičnih nosilcih običajno navedena na hrbtu škatle ali ovitka. Podatek ni obvezen, vendar je, če je na enoti, njegova navedba priporočljiva, saj je to lahko pomemben podatek za identifikacijo.

Vsem bralcem Knjižničarskih novic, želim eno lepo, ustvarjalno ter polno izzivov novo leto.

Veronika Potočnik

Polje 322 Opomba o sodelavcih pri nastanku enote

V polju 322 lahko navedemo imena oseb ali organizacij, ki so sodelovale pri izvedbi dela, a niso izvajalci, njihov prispevek je tehnične narave (to so filmski montažerji, filmski uredniki, člani filmske tehnične ekipe ipd.), npr. *Filmski montažer Boštjan Abram*. Podatke o sodelavcih posledično navedemo tudi v odgovornosti v ponovljivem polju 702.

Polje 323 Opomba o izvajalcih

V polju 323 lahko navedemo pomembnejše igralce, pripovedovalce in druge izvajalce. Vrstni red zapisa imen izvajalcev ni pomemben. V opombi uporabljamo naslednje uvodne fraze: *Igrajo, Pojejo, Pripovedujejo, Berejo, Glasovi, Sodelujejo*. Če je treba, dodamo še jezik (npr. *Glasovi v slov.*). Pri uporabi ločil upoštevamo pravopis, posamezne vrste sodelavcev pri naštevanju v istem stavku ločimo s podpičjem (npr. *Glasovi: Lojze Svete, Polona Juh, Brane Grubar, Niko Goršič, Ljerka Belak, Judita Zidar, Vladimir Jurc, Dare Vali itd.; pojeta Nada Žgur in Bojan Bratu*). Podatke o sodelavcih posledično navedemo tudi v odgovornosti v ponovljivem polju 702.

Polje 327 Opomba o vsebini

Opombo navajamo, kadar vir vsebuje več različnih samostojnih del. Navajanje posameznih epizod animiranih filmov ni obvezno. Uvodna fraza v podpolju 3270 je *Vsebina: / Vsebuje tudi:*.

Opombo o vsebini strukturiramo, oblika je določena. Kadar imamo dela istega avtorja, naslove vnašamo v ponovljiva podpolja »a« (izpisano ločilo je podpičje), vrednost indikatorjev v polju 327 je »11«. Pri delih različnih avtorjev ali anonimnih delih pa vse naslove s pripadajočimi odgovornostmi vnesemo v eno podpolje »a« (uporabljeno vmesno ločilo je pika), vrednost indikatorjev v polju 327 je »10«.

¹²PREKAT v poglavju o določanju avtorstva v točki 12.5.3.4 določa, da pri igranih filmih "Analitični dodatni vpis (avtor : naslov) izdelamo za avtorja literarne predloge, po kateri je bil film posnet." (Dimec, Hočevar in Kavčič, ur., 2001). Polje 423 v formatu COMARC/B sicer ni namenjeno povezovanju sorodnih del, zato vnos v to polje za namen vzpostavitve povezave med filmom in literarno predlogo ni ustrezen, a trenutno nimamo druge možnosti.

Polje 330 Povzetek ali izvleček

V polju 330 lahko na kratko opišemo vsebino enote.

Polje 333 Opomba o uporabnikih

V polju 333 lahko pojasnimo, katerim uporabnikom je gradivo namenjeno (npr. *Za mladino in odrasle / Za otroke od 8 do 12 let*).

Polje 334 Opomba o nagradi

V polje 334 lahko vnesemo podatke o nagradah ali priznanjih, povezane z enoto. Vnesemo lahko prosto besedilo (npr. *Oskar za najboljšo fotografijo leta 1994*), kadar pa želimo ohraniti podatek o nagradi v izvornem jeziku, opombo strukturiramo (npr. *Booker Prize = Bookerjeva nagrada, 1980*).

4XX blok za povezovanje

Pri obdelavi videoposnetkov po potrebi uporabljamo tudi povezovalni polji 421 in 423. Obe polji sta vgradni.

Polje 421 Priloge

Polje 421 uporabljamo za vnos obširnejšega spremnega gradiva, ki ima svoj naslov. Kadar spremno gradivo že navedemo v podpolju 215e, v polju 421 podatka ne ponavljamo.

Polje 423 Dodana, prikrita in priključena dela

Pri videoposnetkih polje 423 najpogosteje uporabljamo, kadar vgrajujemo naslov, ki je v osnovnem opisu naveden v podpolju 200c (npr. kadar video DVD vsebuje več del in nima skupnega naslova), zaradi možnosti iskanja po naslovih iz polja 327 (neobvezno) in ko potrebujemo analitični dodatni vpis (avtor: naslov) za literarno predlogo, po kateri je bil film posnet¹² (vrednost drugega indikatorja v polju 423 je »1«).

Kadar v polju 423 izdelamo analitični dodatni

vpis za avtorja in naslov literarne predloge, po kateri je bil posnet film, v polju 702 podatka ne ponavljamo. V polju 702 ga navedemo takrat, ko ne delamo analitičnega dodatnega vpisa (poznamo samo ime bibliografskega predhodnika, ne poznamo pa naslova dela).

5XX blok za sorodne naslove

V blok 5XX vgrajujemo različice naslovov, ki se pojavljajo na enoti, pa jih nismo izbrali za stvarni naslov.

Polje 510 Vzporedni stvarni naslov

V polje 510 vnesemo vzporedni naslov, kadar po pravilniku zanj oblikujemo dodatni vpis (vrednost indikatorja v polju 200 je »1«), kar je pogosto pri igranih in animiranih filmih.

Polje 517 Drugi variantni naslovi

V polje 517 vnesemo kakršen koli variantni naslov, ki ne sodi v polja 510–516 (v opombi v polju 300 pa poleg naslova pojasnimo tudi, kje na viru je naslov naveden). Pri videoposnetkih na fizičnih nosilcih je variantni naslov pogosto na embalaži, tak naslov navajamo v polju 517.

Polje 532 Izpisani naslov

Polje 532 izpolnjujemo le, kadar razrešujemo številko (indikator »11«) ali znak ali kombinacijo števil in znakov (indikator »13«) na začetku stvarnega naslova, tj. iz podpolja 200a; naslov z izpisano številko navedemo v polju 540.

Polje 540 Naslov, ki ga doda katalogizator

Polje 540 uporabljamo za vnos naslova, ki ga ni na enoti, ali dela naslova, ki je pomemben za iskanje in se razlikuje od stvarnega naslova. V večini primerov ne potrebujemo dodatnega vpisa, zato je vrednost indikatorja običajno »0«. Pri videoposnetkih izjemoma vnašamo v polje 540 tudi naslov zbirke.

Polje 541 Prevedeni naslov

V polje 541 vnesemo prevedeni naslov, ki ga ni na enoti in smo ga dodali sami.

6XX blok za vsebinsko analizo

V naši katalogizacijski praksi v bloku za vsebinsko analizo najpogosteje izpolnjujemo polja 600–609, kjer vnesemo strukturirane predmetne oznake, polje 610 za prosto oblikovane predmetne oznake in polje 675, kjer predmetne oznake izrazimo z vrstilci univerzalne decimalne klasifikacije (UDK).

Knjižnice se, glede na svoje potrebe, same odločijo, katera polja/podpolja bodo uporabljala za vnos predmetnih oznak (ali strukturirana polja 60X ali prosto oblikovane predmetne oznake v polju 610 ali oboje). Kadar uporabljamo tako polja 600–609 kot polje 610, predmetnih oznak iz polj 600–609 v polju 610 ne ponavljamo.

V poljih 600–609 lahko uporabljamo geslovnike, posledično iz podpolja 60X2 izberemo odgovarjajočo kodo sistema. Kadar uporabljamo Spletni splošni slovenski geslovník (SSSG), izberemo kodo »NUK«. V SSSG je od leta 2006 dalje vključen tudi geslovník za videofilme, ki je nastal na osnovi filmskega gradiva slovenskih splošnih knjižnic.

V filmski industriji filme ločujemo glede na državo, iz katere je studio oziroma produkcijska hiša, odgovorna za proizvodnjo filma. Predmetna oznaka *Nemški filmi* tako označuje film, ki ga je izdelal nemški filmski studio.

Pri polju 675 obvezno izpolnimo podpolje 675c, priporočljivo pa še podpolji 675a in 675v. Podpolji 675b in 675s sta lokalni in ju uporabljamo glede na potrebe knjižnice, prav tako ni nujno, da je izhodišče vrstila v podpoljih 675b in 675s enako kot v podpoljih 675a in 675c.

7XX blok za podatke o odgovornosti

Imena avtorjev in korporacij, navedena v polju 200 in v bloku 3XX, navedemo tudi v poljih 700, 701 in 702 oziroma v poljih 710, 711 in 712. V polje 700 vnesemo ime individualnega primarnega avtorja (avtorska oziroma osebna značnica), v polje 710 pa ime korporativnega primarnega avtorja (korporativna značnica). Alternativne

odgovornosti vnesemo v ponovljivo polje 701 oziroma 711, sekundarne pa v ponovljivo polje 702 oziroma 712 (npr. snemalce, prevajalce, izvajalce).

Pri igranih filmih za režiserja, scenarista in bibliografskega predhodnika oblikujemo dodatni vpis (glej tudi *Prekat* (2001), točka 12.5.3.4), kar pomeni, da je v teh poljih 702 vrednost prvega indikatorja »1«.

Kode za vrsto avtorstva

Pri videoposnetkih so najpogosteje rabljene naslednje kode za vrsto avtorstva:

- 005 – igralec
- 018 – animator
- 090 – avtor snemalne knjige (avtor dialogov)
- 100 – bibliografski predhodnik (npr. avtor literarne predloge)
- 230 – skladatelj (npr. avtor filmske glasbe)
- 300 – režiser
- 460 – intervjuvanec
- 470 – oseba, ki intervjuja

550 – pripovedovalec (bralec)

590 – izvajalec

600 – fotograf (snemalec, kamerman, direktor fotografije)

690 – scenarist

730 – prevajalec

8XX blok za mednarodno rabo

Polje 856 Elektronska lokacija in dostop

V polju 856 navedemo podatke o lokaciji, na kateri se nahaja ali s katere je dostopna enota. Pri videoposnetkih polje največkrat izpolnimo, kadar:

- 1) želimo uporabniku predstaviti film, npr. s spletne strani IMDb (generira se izpis opombe z uvodno frazo *Sorodni elektronski vir*, vrednost indikatorjev je »42«)
- 2) obdelujemo spletni videoposnetek (generira se izpis opombe z uvodno frazo *Način dostopa (URL)*, vrednost indikatorjev je »40«). ●

Bibliografija:

- COMARC/B Format za bibliografske podatke. (2018). Maribor: Institut informacijskih znanosti. Pridobljeno 15. 11. 2019 s spletne strani: https://home.izum.si/izum/e-priročniki/1_COMARC_B/Cel_1_COMARC_B.pdf
- Dimec, Z., Hočevar, M. in Kavčič, I. (ur.). (2001). PREKAT: priročnik za enostavno uporabo katalogizacijskih pravil. 1. popravljena izd. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Dimec, Z. in Kavčič, I. (ur.). (2001). ZNAČKA: priročnik za določanje značnic pri katalogizaciji. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- ISBD(NBM) : mednarodni standardni bibliografski opis neknjižnega gradiva (1997). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Kavčič, B. in Vrdlovec, Z. (1999). Filmski leksikon. Ljubljana: Modrijan.
- Kavčič, I. (2007). Najpogostejša vprašanja in dileme pri kreiranju bibliografskih zapisov. Knjižničarske novice, 17(4–5), str. 1–21.
- Kovač, T., Ločniškar-Fidler, M. (2007). Vsebinski opis videofilmov. V M. Ambrožič (Ur.), Knjižnice za prihodnost: napredek in sodelovanje (str. 151–172). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Narodna in univerzitetna knjižnica. (2017). ISBD: mednarodni standardni bibliografski opis [spletna stran]. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 4. 7. 2019 s spletne strani: <https://www.nuk.uni-lj.si/sites/default/files/dokumenti/2018/Komisija/isbd.pdf>
- Narodna in univerzitetna knjižnica. (2018). Vprašanja in odgovori. Videoposnetki [spletna stran]. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 4. 7. 2019 s spletne strani: <https://www.nuk.uni-lj.si/sites/default/files/dokumenti/2018/Komisija/Videoposnetki.pdf>
- Verona, E. (1970). Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga: dio 1, odrednice i redalice. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Verona, E. (1983). Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga: dio 2, kataložni opis. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP). (1995). Uradni list RS, št. 16/07, 68/08, 110/13, 56/15 in 63/16 – ZKUASP.

Moja knjižnica Praznuje!

T E D E N
SPLOŠNIH
KNJIŽNIC
18. – 22.
NOVEMBER
2 0 1 9

Ko praznujejo knjižnice

Valentina Podgornik

Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica
tina.podgornik@gkfb.si

Dan slovenskih splošnih knjižnic ter dnevi (splošnih) knjižnic v evropskem prostoru in po svetu

Knjižnice v Sloveniji, Evropi in po svetu različno praznujejo svoj dan. Prispevek zajema pregled praznovanja knjižnic na nacionalni ravni – v Sloveniji ter v nekaterih drugih državah Evrope in po svetu. Vsaka knjižnica praznuje svoj dan z nekim namenom. Z obeleževanjem tega praznovanja pa želijo med ljudmi opozarjati na svoje pomembno poslanstvo – zagotavljati kulturno, socialno, izobraževalno in informacijsko vlogo v skupnosti ter jo spodbujati k vseživljenjskemu izobraževanju.

Slovenske splošne knjižnice praznujejo svoj dan, *dan splošnih knjižnic*, 20. novembra. Oblikovanje ideje o skupnem praznovanju vseh slovenskih splošnih

knjižnic so začeli že kar nekaj let nazaj – *več kot desetletje*, v Sekciji za splošne knjižnice. Združenje splošnih knjižnic se je kasneje pridružilo kot soorganizator, od leta 2017

pa skrbi za pripravo enotnih smernic praznovanja in promocijo. Knjižnice se poskušajo po svojih najboljših močeh čim bolj približati skupnim predlogom in jih tudi uresničevati. Skupni slogan dneva splošnih knjižnic je *Moja knjižnica praznuje*. Vsako leto se ob tem dnevu priredi tudi osrednja prireditev na nacionalni ravni, na kateri se podeli nagrada za najboljši projekt v splošnih knjižnicah. Letos je osrednjo nacionalno prireditev gostila Mariborska knjižnica. Smernice za pripravo aktivnosti ob dnevu splošnih knjižnic se oblikujejo na podlagi aktualnih vsebin, ki zajemajo različna področja iz življenja ljudi ter so povezane z njihovimi interesi in potrebami.

Na spletni strani Zveze bibliotekarskih društev Slovenije so ob dnevu splošnih knjižnic leta 2013 zapisali: »Tukaj smo za ljudi in zaradi ljudi.«

Letošnja tematika je bila zeleno obarvana – podane so bile ekološke smernice in ideje o zeleni knjižnici, ki so odpirale raznolike možnosti za pripravo zanimivih in pestrih programov. Dejavnosti v sklopu praznovanja dneva splošnih knjižnic največkrat trajajo kar cel teden.

Z dnevom splošnih knjižnic se poudarja pomen splošnih knjižnic v družbi, saj si te neprestano in že skozi stoletja prizadevajo postati nepogrešljiva stalnica v življenju ljudi in v okolju, v katerem delujejo.

Knjižnice pa ne praznujejo samo v Sloveniji, temveč tudi drugje po svetu. V okviru praznovanja se osredotočajo na izbrano tematiko, ki je zanimiva vsem ciljnim skupinam – tako kot pri nas pri tem vedno poudarjajo pomen vseh oblik pismenosti.¹ Včasih dejavnosti trajajo tudi cel mesec.

Kdaj, kako in s kakšnim namenom praznujejo knjižnice v Evropi in po svetu?

Dnevi knjižnic se v mnogih državah odvijajo kot praznovanje knjižnic, s čimer se poudarja njihov pomen v današnji družbi.

Na spletni strani <https://sisterlibrariesnaple.wordpress.com/what-we-do/international-library-days/> je dostopna preglednica mednarodnih dnevov knjižnic za vsako državo posebej. Seznam se sproti posodablja, saj ga dopolnjujejo prispevki uporabnikov, ki na ta način pripomorejo k ozaveščanju družbe o pomenu in poslanstvu vseh vrst knjižnic.

Poglejmo si torej, kdaj, kako in s kakšnim namenom knjižnice v Evropi in po svetu praznujejo »svoj dan«. Pri

tem je pomembno poudariti, da ne gre samo za splošne knjižnice, temveč za vse vrste knjižnic, saj čisto vse stremijo in pripomorejo k enotnemu cilju – osebnostni rasti in razvoju posameznika ter družbe. Navedene so države, za katere je znano, da ta dan obeležujejo.

Avstrija. Knjižnice v Avstriji praznujejo pod sloganom *Avstrija bere. Zbirno mesto knjižnica – Österreich liest. Treffpunkt Bibliothek*. Dejavnosti praviloma potekajo v drugi polovici oktobra. Čeprav so pred kratkim zaključili z dejavnostmi v okviru letošnjega praznovanja, so že določili datum praznovanja knjižnic za leto 2020. V naslednjem letu bodo pod istim sloganom praznovali med 19. in 25. oktobrom. Dejavnosti v okviru praznovanja potekajo v okviru Združenja bibliotekarjev Avstrije, pobudo podpira Urad zveznega kanclerja.²

Belgija. Knjižnice v Belgiji praznujejo teden knjižnic oktobra. Vsako leto se posvetijo drugi tematiki, praznujejo pa v okviru festivala *Strast do branja – La Fureur de lire – A Passion for reading*. Na spletni strani festivala, kjer so predstavili vse dejavnosti v tednu praznovanja knjižnic 2019, sta Aurélia Cochet in Eva Cousido, predstavnici založbe Hiša Rousseauja in literature (MRL)³, dogajanje opisali takole: »Literatura pripada vsem, ne glede na starost, osebna obzorja in zgodbe. Ponuja ključne za branje sveta in besede postavlja na tista mesta, ki vznemirjajo naš čas in naše srce. Literatura si vse upa, osvoboditi se načel in podaja v siva in subtilna območja, ki opredeljujejo posameznike in delovanje skupnosti. Svobodna je, literatura!«⁴ (Cochet in Cousido, 2019).

¹Pismenost ne zajema zgolj pisanja in branja. Poznamo več vrst pismenosti: informacijsko pismenost, matematično, glasbeno, kulturno, ekološko, digitalno, kartografsko, medijsko pismenost idr. Vse te oblike pismenosti lahko združimo tudi v izraz življenjska pismenost.

Življenjska pismenost zajema širši pomen pismenosti in učenja. To so veščine, ki jih potrebujemo v vsakdanjih opravilih, ter nove veščine, ki jih pridobivamo skozi življenje. Služba, družina in okolica, v kateri živimo, so pomembna področja našega življenja. Z razvijanjem bralnih, pisnih, matematičnih spretnosti smo bolj produktivni, naša življenjska izkušnja pa uspešnejša.

»Life literacy signals the importance of lifelong and life-wide literacy and learning. It's the literacy skills you need to live your life and the new skills you need to acquire throughout your life. Workplace, family and community are important areas in your life where developing your reading, writing and math skills can result in a more productive and more successful life experience.« Vir: <https://abclifeliteracy.ca/what-life-literacy>.

²Vir: <https://www.oesterreichlied.at/>.

³Maison de Rousseau et de la Littérature (MRL).

⁴»La littérature appartient à toutes et à tous, à tous les âges, quels que soient les horizons et les histoires personnelles. Elle propose des clés pour lire le monde et met des mots sur ce qui agite notre époque et notre for intérieur. La littérature ose tout, elle s'affranchit des dogmes, s'aventure dans les zones grises et subtiles qui définissent les individus et les fonctionnements de la collectivité. Elle est libre, la littérature!« Vir: <https://www.fureurdelire.ch/festival/presentation/>.

Razlika med dobrim in izjemnim je takšna: knjižnica, ki skuša služiti vaši skupnosti, je dobra. Knjižnica, ki želi navdihniti vašo skupnost in jo spodbujati, da postaja vsak dan boljša, je izjemna.

Bolgarija. Teden knjižnic v Bolgariji poteka med 6. in 10. majem, v okviru Zveze bibliotekarskega in informacijskega združenja Bolgarije.

Estonija. Knjižnice v Estoniji praznujejo med 20. in 30. oktobrom. Leta 2018 so pod sloganom *Spoznajmo se v knjižnici – Kohtume raamatukogus* pripravili veliko zanimivih dogodkov in dejavnosti, s katerimi so opozarjali na pomen knjižnic in bralne kulture.

Finska. Finske knjižnice praznujejo 8. februarja na t. i. *dan posojila – Lainan päivä*. Dan izvira iz finske tradicije o praznovanju imenskih dni. Običaj je precej podoben praznovanju rojstnih dnevo in je bil v preteklosti na Finskem zelo priljubljen. Tudi danes se ljudje na ta posebni dan radi srečujejo, privoščijo si kavo in pecivo ter obišejo svoje prijatelje in družino. 8. februar pa je na Finskem posvečen tudi ženskam z imenom Laina (*ki v prevodu lahko pomeni tudi izposoja ali posojilo*), zato je bil ta datum izbran tudi za nacionalni dan knjižnic oziroma dan knjižnic.

Dan splošnih knjižnic na Finskem so uvedli zato, da bi knjižnice postale še bolj prepoznavne – tako družbi kot medijem in odločevalcem, predvsem pa uporabnikom in bralcem. Tako kot pri nas vsako leto določijo vsebinsko tematiko dejavnosti, ki jih izvajajo številne splošne knjižnice v državi. Finska se je ob podatku, da je

vs več otrok z nizko bralno pismenostjo in jih branje (kot ljubiteljska dejavnost v prostem času) ne zanima, hitro odzvala. Še vedno so med državami z visoko stopnjo pismenosti, vendar opažajo, da branje pri otrocih in mladostnikih upada. Finsko Ministrstvo za izobraževanje in kulturo je ustanovilo Nacionalni forum pismenosti, ki opozarja na pomen pismenosti in branja. Namen foruma je oblikovati smernice za razvijanje pismenosti pri otrocih in mladostnikih ter spodbujati zanimanje za branje. Upravljajo ga strokovnjaki za opismenjevanje in drugi sodelujoči v projektu. Forumu za opismenjevanje je bilo za delovanje dodeljeno milijon evrov.

Tudi splošne knjižnice na Finskem si prizadevajo za reševanje te težave. Helsinške knjižnice v sodelovanju s Finskim bibliotekarskim združenjem pripravljajo posebno izobraževanje, ki opozarja na pomen pismenosti v družbi, na nepogrešljivost branja v otrokovi zgodnji fazi razvoja ter poudarja družinsko branje in izkušnje starejših generacij z branjem. Knjižnice k reševanju te težave pripomorejo tudi z razpoložljivostjo ustreznega gradiva.

Leta 2017, ob 100-letnici neodvisnosti države, so finske knjižnice organizirale veliko najrazličnejših prireditev, ki so tematiko obletnice vsebinsko prepletali in povezovali, leta 2018 pa so se ob dnevu splošnih knjižnic osredotočile predvsem

na prireditve v lokalnih skupnostih, kjer delujejo. Splošne knjižnice so preproste, vendar kljub temu privlačne za obiskovalce, saj z najrazličnejšimi vsebinami pripomorejo k rasti in razvoju družbe in okolice – tudi ob skodelici dobre kave ali čaja.⁵

Francija. Knjižnice v Franciji praznujejo 19. januarja, v okviru *Noči branja – Nuit de la Lecture*. Na spletni strani Ministrstva za kulturo Francije so že objavili vsebinska izhodišča ob dnevu knjižnic za leto 2020 ter zapisali naslednje: »Branje je prijateljstvo. Četrta ponovitev Noči branja bo pokazala, da ima Marcel Proust prav, in vabi vse, da delite to prijateljstvo«⁶ (Uredništvo Ministrstva za kulturo Francije, 2019).

Hrvaška. Hrvaške knjižnice praznujejo svoj dan 11. novembra – *Dan hrvatskih knjižnica*. Na ta dan je bil sprejet prvi hrvaški zakon o knjižnicah z namenom, da se ustvari boljša prepoznavnost knjižnic in knjižnične dejavnosti ter širita poslanstvo in vloga knjižnic. Na ta dan želijo poudariti pomen vseh vrst knjižnic na Hrvaškem. Vsako leto se ob dnevu hrvaških knjižnic podeljuje priznanje *Knjižnica leta*. Leta 2019 je prejela priznanje *Gradska knjižnica Rijeka*, v okviru Hrvaškega knjižničarskega društva.

Irska. Zveza bibliotekarskih društev na Irskem vsako leto novembra prireja

Naj bo srečno, naj bo zdravo, naj bo veselo in igravo. :)

Ines Grlj

Teden knjižnic na Irskem. Leta 2018 so veliko pozornost namenili zagovorništvo knjižnice pod sloganom *Knjižničarji spreminjajo življenje – Librarians Transforming Lives*.

Dr. Philip Cohen, predsednik Zveze bibliotekarskih društev na Irskem, je takole pozdravil tematiko praznovanja Tedna knjižnic na Irskem leta 2018 in za ta namen urejeno spletno stran, ki je zajela vse dejavnosti irskih knjižnic v tem času: »Teden knjižnic na Irskem je vsakoletna priložnost, da svoje sovrstnike, financerje in uporabnike spomnimo na pomen in poslanstvo knjižnic in knjižničarjev ter na številne vidike njihovega dela. Knjižnice in knjižničarji pripomorejo, da lahko postanemo uspešni, da se učimo od drugih in se trudimo spremeniti stvari na bolje. Zelo se veselim Tedna knjižnic in vas vabim, da kar najbolj izkoristite vse priložnosti, ki jih ponuja. Naredimo to!«⁷ (Cohen, 2018).

Italija. Knjižnice v Italiji praviloma praznujejo septembra, pod sloganom *Bibliopride*. Leta 2019 je praznovanje knjižnic potekalo med 23. in 28. septembrom, Bibliotekarsko združenje Italije ga je organiziralo že osmič zapored. Letošnja tematika je poudarila pomen branja pri najmlajših. V okviru projekta *Rojeni za branje*⁸, ki deluje že 20 let, velik poudarek namenjajo branju otrok v starosti do 6 let. To dejavnost so uspeli dobro povezati s praznovanjem Bibliopride 2019, ki se je letos osredotočil na spodbujanje

in približevanje branja najmlajšim. Praznovanje v okviru Bibliopride 2019 je potekalo pod sloganom *V knjižnici. Rasteš. Sanjaš. Letiš. - In biblioteca. Cresci. Sogni. Voli.*

Litva. Nacionalni teden knjižnic v Litvi – *Lithuanian National Library Week* poteka med 24. in 30. aprilom. Leta 2019 so s praznovanjem začeli v splošni knjižnici Panevėžys - *Panevėžys City Public Library*, pod sloganom *Pridite - poišcite in se naučite*⁹.

Madžarska. Na Madžarskem dneve nacionalne knjižnice - *Országos Könyvtári Napok* praznujejo med 7. in 13. oktobrom. Letos so potekali že 14. dnevi nacionalne knjižnice, ki so se osredotočali predvsem na priporočila Združenih narodov za trajnostni razvoj. Predstavljali so si svet brez strahu in nasilja, z visoko stopnjo pismenosti, v katerem bi lahko vsi uspeli in v katerem je kakovostna izobrazba dostopna vsem. Enaka stopnja dostopnosti naj bi veljala tudi za zdravstveno oskrbo in socialno zaščito, z zagotovljeno fizično, duševno in socialno blaginjo. To naj bo prostor, kjer bo dovolj zdrave in cenovno dostopne hrane, kjer so načini proizvodnje in porabe ter uporaba vseh naravnih virov - od zraka do kopnega, rek, jezer in rezervoarjev, oceanov in morij - trajnostni¹⁰ (Ramháb, 2019).

Mária Ramháb, predsednica Društva za informatiko in knjižnic, je k sodelovanju pri oblikovanju 14. dnevov nacionalne knjižnice pozvala tudi druge madžarske

knjižnice, uporabnikom ter obiskovalcem pa zaželela veliko lepih in zanimivih pogovorov, pomenljivih predavanj in ustvarjalne igre ob branju.

Malta. Na Malti dan knjižnic praznujejo 23. aprila.

Nemčija. Knjižnice v Nemčiji svoj dan praznujejo 24. oktobra – *Tag der Bibliotheken*. Dejavnosti, ki jih ob tem dnevu pripravljajo, največkrat trajajo kar cel teden – *Woche der Bibliotheken*. Dan knjižnic v Nemčiji je uvedel nekdanji zvezni predsednik Richard von Weizsäcker. Ob tem dnevu vsako leto zapored opozarjajo na pomen in poslanstvo knjižnic ter na njihove pestre in obsežne storitve. V mnogih knjižnicah opozarjajo na svoje delo in poslanstvo z različnimi dogodki, dejavnostmi in storitvami, z dosežki pa na svojo nepogrešljivost na področju kulture in izobraževanja.

Poljska. Knjižnice na Poljskem praznujejo 8. maja. S tem dnevom se začne tudi *Teden knjižnic – Tydzień Bibliotek*, ki običajno traja do 15. maja.

Slovenija. Splošne knjižnice v Sloveniji praznujejo 20. novembra. Na spletni strani Zveze bibliotekarskih društev Slovenije (ZBDS) so ob dnevu splošnih knjižnic leta 2013 zapisali: »Tukaj smo za ljudi in zaradi ljudi.«¹¹ Tega leta je ZBDS ob dnevu splošnih knjižnic posebej izpostavil zagovorništvo knjižnic. Pripravili so tudi videoposnetek z zagovorniki splošnih knjižnic¹², predsednica ZBDS, dr. Sabina Fras - Popović, pa je v nagovoru ob dnevu splošnih knjižnic 2013 dejala: »Splošne knjižnice so biser lokalne skupnosti, ki ta trenutek potrebuje vsak glas, da spregovori o knjižnicah. Skozi te osebne izkušnje posameznikov se vrednoti prispevek knjižničarjev v lokalnem okolju. Knjižničarji se zavedamo, kako pomembno poslanstvo nam je zaupano, a težko je biti prerok v lastni hiši. Potrebujemo tiste, za katere snujemo programe in iščemo nove načine, kako ohraniti tisto, kar so zastavili naši predhodniki in vgradili v sistem javne službe. Potrebujemo zagovornike, da glasno in jasno povedo, da so knjižnice pomembne kulturne institucije, ki jih

⁵Vir: <https://sisterlibrariesnaple.files.wordpress.com/2018/02/finnish-national-library.pdf>.

⁶«La lecture est une amitié». Cette quatrième édition de la Nuit de la lecture viendra donner raison à Marcel Proust et vous invite toutes et tous à partager cette amitié.

Vir: <https://nuitdelalecture.culture.gouv.fr/Actualites/Editorial-du-ministre>.

⁷ »Library Ireland Week (LIW) is the annual occasion to showcase – to our peers, funders and users – the many facets of library work. It allows us to celebrate success, to learn from others and to demonstrate how libraries and library staff make a difference every day...I am really looking forward to LIW and I encourage you all to make the most of the opportunities it presents. Let's do it!«

Vir: <https://www.libraryassociation.ie/library-ireland-week-2018-is-coming/>.

⁸»Nati per leggere«, <http://www.natiperleggere.it/>.

⁹»Come – Find and Learn«, <https://sisterlibrariesnaple.wordpress.com/2019/05/14/national-lithuanian-library-week-2019-nllw-2019-at-panevyzys-city-public-library/>

¹⁰Vir: <http://osszefogas.kjmk.hu/koszonto.aspx>.

¹¹Vir: http://www.zbds-zveza.si/?q=nodes/dan_splosnih_knjiznic2013.

¹²Zagovorniki slovenskih splošnih knjižnic 2013; videoposnetek je dostopen na: <https://www.youtube.com/watch?v=fGAC074L-8>.

V Združenem kraljestvu ponujajo knjižnice; od igre in učenja otrok, ozaveščanja o zdravju, dostopa do Wi-Fi-ja in iger, iskanja službe, interesnih dejavnosti do novih idej in priložnosti za delo. Vključene so splošne, šolske, visokošolske, univerzitetne, nacionalne knjižnice.

potrebuje vsak prebivalec naše lepe dežele, in nekaj, brez česar nam živeti ni.

Knjižničarji imamo radi številke. Število članov, obiska, izposoje, gradiva, dogodkov, krajevnih knjižnic, vse te številke zgovorno prikazujejo razsežnost knjižnične javne službe, ki omogoča, da smo družba znanja. Številke ustvarjajo ljudje. Knjižničarji in uporabniki, ki se srečajo vsak dan, teden, mesec, morda le enkrat na leto in ustvarijo poseben odnos. Najpogosteje takšen, ki pritegne in spremeni naključnost v način življenja ter širi poseben virus. Virus navdušenja, predanosti in odvisnosti. Le »moj« knjižničar je tisti pravi, ki me pozna, ki loči mojo željo od moje potrebe in odgovorno skrbi za oblikovanje takšne ponudbe, ki mi pomaga pri osebni in strokovni rasti. In z menoj kaj kmalu posvoji celo mojo družino. In takšnega knjižničarja ne dam. Če je potrebno, se hitro oglasim za mojega knjižničarja in mojo knjižnico.

Dan slovenskih splošnih knjižnic, ki ga je že kar nekaj let nazaj zasnovala takratna ekipa Sekcije za splošne knjižnice, je že več kot opravičil svoj namen. V Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije smo veseli, da se kot virus hitro širi v druga okolja, med specialne in šolske knjižnice in ob tem opozarja na povezanost knjižničarjev med seboj¹³ (Fras - Popović, 2013).

Srbija. V Srbiji knjižnice praznujejo dan knjižnic in dan knjige 28. februarja.

Španija. Dan knjižnic – *Día de la biblioteca* v Španiji je 24. oktober. Obeležujejo ga od leta 1997. Namenjen je predvsem otrokom ter mladim. Ob tem dnevu se spomnijo

tudi na uničenje Viječnice, Narodne in univerzitetne knjižnice v Sarajevu, ki je zgorela leta 1992, ob napadu na mesto. Inicijativo za obeležitev tega dne je podalo Špansko združenje Prijatelji knjig za otroke in mladostnike¹⁴ v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo.

Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske.¹⁵ Teden knjižnic se v Združenem kraljestvu praviloma odvija v drugem tednu oktobra. Leta 2017 so se v tednu knjižnic posvetili spoznavanju storitev, ki jih ponujajo knjižnice; od igre in učenja otrok, ozaveščanja o zdravju, dostopa do Wi-Fi-ja in iger, iskanja službe, interesnih dejavnosti do novih idej in priložnosti za delo. Naštete storitve pa ne veljajo zgolj za splošne knjižnice, temveč za knjižnice vseh vrst: šolske, visokošolske, univerzitetne, nacionalne. Vse knjižnice omogočajo neverjetne storitve, ki lahko pomagajo prav vsem. Leta 2019 so v tednu knjižnic poudarili vlogo knjižnic v digitalnem svetu.¹⁶ V letu 2020 bo teden knjižnic potekal med 5. in 10. oktobrom, pod sloganom *Shrani datum! – Save the date!*

Poglejmo si še, kako in kdaj praznujejo knjižnice v nekaterih državah po svetu

Aruba. Na Arubi dan knjižnic praznujejo 20. januarja.

Avstralija. Teden knjižnic in informacij v Avstraliji – *Australia's Library and Information Week* pripravlja Avstralsko združenje knjižnic in informacij (ALIA), ki se vsako leto odvija konec maja. Tema letošnjega praznovanja je bila *Resničnost, celovitost in znanje – Truth, Integrity and Knowledge*, leta 2020 pa bo *Ustvari – Create*. Z izbranimi vsebinami želijo opozoriti na različne storitve v knjižnicah, s katerimi se skušajo približati skupnosti.

Indija. V Indiji je dan knjižnic povezan z rojstvom matematika in knjižničarja *Shiyali Ramamrita Ranganathana*. Ta velja v Indiji za začetnika knjižničarske stroke in informacijskih znanosti. Njegov najpomembnejši prispevek h knjižničarski stroki je njegovih pet zakonov o knjižničarstvu. V Indiji vsako

¹³Vir: http://www.zbds-zveza.si/sites/default/files/dokumenti/2013/nagovor_DSK2013_Fras.pdf.

¹⁴Asociación Española de Amigos del Libro Infantil y Juvenil.

¹⁵Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske obsega dežele Anglijo, Škotsko, Wales in Severno Irsko; prve tri združujemo v Veliko Britanijo.

¹⁶Celebrating libraries in a digital world: <http://www.librariesweek.org.uk/>.

¹⁷Na spletni strani revije Zarja: <https://revijazarja.si/clanek/zgodbe/5d35ac312e7a5/ni-vse-zlato-kar-se-sveti>, je o Republiki Kiribati zapisano: »Republika Kiribati je otoška država v Tihem oceanu, ki jo sestavlja 33 atolov. Pravi raj na zemlji, modro-zelene lagune, bele plaže, malo ljudi.«

¹⁸»We don't have a library day here but we're thinking of that idea for all of us librarians in here. I think it will be a great contribution to the libraries here and to the librarian themselves ... it will be an honour for the librarians here, if we have a library day ...« Vir: <https://sisterlibrariesnaple.wordpress.com/what-we-do/international-library-days/>

¹⁹Vir: <https://www.nova-gorica.si/v-srediscu/2019112212220994/Odločevalci-morajo-bitizaskrbljeni-zaradi-okoljskih-problemov-in-morajo-ukrepati/>

leto 12. avgusta – na njegov rojstni dan - obeležujejo dan knjižnic in knjižničarstva.

Južna Afrika. Knjižnice v Južni Afriki svoj dan praznujejo 10. julija.

Pakistan. V Pakistanu knjižnice praznujejo 20. februarja.

Paragvaj. V Paragvaju 16. oktobra praznujejo knjižničarji – *Paraguay Librarian Day*.

Republika Kiribati¹⁷. Na spletni strani *International library day* so zapisali, da je eden izmed knjižničarjev, zaposlenih v zdravstveni knjižnici v mestu Tarawa, o dnevu knjižnic dejal: »Pri nas nimamo dneva knjižnic, čeprav o tej ideji knjižničarji razmišljamo že kar nekaj časa. S tem bi lahko veliko pripomogli k prepoznavnosti knjižnic ter angažiranosti knjižničarjev. Knjižničarjem pa bi bilo v veliko čast, če bi imeli knjižnični dan ...«¹⁸

Filipini. Na Filipinih sta bila sprejeta dva zakona za spodbujanje uporabe knjižnic in za promocijo branja. Najprej *Proklamacija št. 109*, ki je bila sprejeta 10. novembra 1936. Sprejel jo je *Manuel L. Quezon*, tedanji predsednik Filipinov, ki je teden med 24. in 30. novembrom razglasil za Nacionalni teden knjige. Sledila je *Proklamacija št. 837* z dne 19. novembra 1991. Podpisal jo je nekdanji predsednik Filipinov *Corazon C. Aquino*. November je razglasil za mesec *Knjižničnih in informacijskih storitev – Library and information services month*.

Združene države Amerike. Teden knjižnic praznujejo aprila, že od leta 1958. Organizacija poteka pod okriljem Ameriške bibliotekarske zveze (ALA) in knjižnic Združenih držav Amerike. Teden knjižnic spodbuja uporabnike in obiskovalce k uporabi splošnih knjižnic in njihovih storitev ter promovira branje in bralno kulturo. Aprila v ZDA praznujejo tudi šolske knjižnice. V sklop celotnega praznovanja so uvrstili tudi dan zaposlenih v knjižnicah (praviloma v torek v prazničnem tednu), dan potujočih knjižnic in bibliobusov ter dan literature za najstnike in mlade (v četrtek v prazničnem

tednu). Vsako leto se posvetijo novi tematiki. Tema prvega prazničnega tedna leta 1954 je bila *Zbudi se in beri! – Wake Up and Read!*, tema leta 2018 pa *Knjižnice vodijo – Libraries Lead*. Leta 2020 bo teden knjižnic v ZDA potekal med 19. in 25. aprilom pod sloganom: *Poišči svoj kotiček v knjižnici – Find your place at the library*. Teden knjižnic v ZDA je vsakoletno praznovanje, ki poudarja dragoceno vlogo knjižnic in knjižničarjev pri spreminjanju življenja posameznika in družbe na boljše.

In kako smo dan slovenskih splošnih knjižnic 2019 praznovali v Goriški knjižnici?

Ko je Združenje splošnih knjižnic pripravilo osnutek letošnjega praznovanja, smo začeli pripravljati dejavnosti. Najprej smo določili delovno skupino, ki so jo sestavljali: Matej Blažko, Igor Frančeskin, Jani Kuštrin, Irena Tul, Saša Vidmar, Silvester Vodopivec in Valentina Podgornik. Skupina je skrbela za pripravo in izvajanje načrtovanih dogodkov. Pomagal ji je tudi Marko Jeram.

Združenje splošnih knjižnic je za letošnjo vsebinsko osnovo dneva splošnih knjižnic izbralo ekološko tematiko. Vsebina je zelo aktualna, vedno bolj navzoča in pomembna. Knjižnice se zavedajo okoljskih težav, zato z raznimi pobudami, sodelovanji ter povezovanji z drugimi zagovorniki zdravega življenja in okolja skušajo pomagati pri uresničevanju teh načel. Knjižnice z raznimi dejavnostmi opozarjajo ljudi, da je skrb za okolje in za naš planet odvisna predvsem od nas samih in da prav sami lahko največ pripomoremo k zdravemu načinu življenja in ohranjanju čistega okolja. Program dejavnosti Goriške knjižnice ob dnevu splošnih knjižnic 2019 smo po vsebinskih priporočilih Združenja splošnih knjižnic pripravili takole (*opis posameznih dejavnosti je oblikovala članica delovne skupine Irena Tul*):

Ponedeljek, 18. november 2019 - Zelena knjižnica ali Eko dan

V osrednjem praznovnem prostoru smo pripravili razpise kotiček – zeleno knjižnico. V njej so bile na voljo knjige, revije, časniki o naravi; bodisi roman o

živalih, priročnik za vrtnarjenje ali knjiga o okoljski problematiki. Za vse, ki so raje pogledali dokumentarni film, je bil na voljo tudi izbor DVD-jev. Da so police zaživele v zeleni barvi in zelenju, nam je na pomoč priskočila Vrtnarija Koršič. Zeleno knjižnico smo prostorsko ločili z lepenko, ki so jo na ta dan dopoldne poslikali dijaki Umetniške gimnazije likovne smeri Nova Gorica pod vodstvom Bogdana Vrčona.

Torek, 19. november 2019, ob 18. uri pri klavirju - Rastemo s Primorci beremo

Na združenju so zapisali, da v knjižnici lahko rastemo z informacijskimi viri, z različnimi gosti, z glasbo, z znanjem, domišljijo, lokalno skupnostjo idr. V okviru dejavnosti Rastemo z/s smo na zaključni prireditvi bralne sezone Primorci beremo gostili pisatelja Marka Sosiča. Z njim se je pogovarjal sodelavec Jani Kuštrin. Večer smo za konec popestrili s toplim kostanjem in dišečim kuhanim vinom.

Sreda, 20. november 2019 - dan slovenskih splošnih knjižnic: dan brezplačnega vpisa

20. novembra so praznovale vse slovenske splošne knjižnice. Na ta dan smo obiskovalcem poklanjali brezplačni vpis, v Goriški knjižnici pa tudi jabolka s sporočilom in do pet odpisanih knjig.

Četrtek, 21. november 2019

Ob 11. uri v dvorani: Pravica vedeti - Mladi sprašujejo, župan odgovarja

V Goriški knjižnici se zavedamo, da so podnebne spremembe velika težava današnjega časa. Želimo si, da bi živeli v čisti in ekološko osveščeni občini. Zato smo v Goriški »zeleni« knjižnici gostili župana Mestne občine Nova Gorica (MONG) dr. Klemna Miklaviča, ki je mladim odgovarjal na vprašanja o ekološki problematiki v našem okolju in jim predstavil, kako se občina spopada z njimi.

Župan je na srečanju z osnovnošolci, dijaki in študenti na temo ekološke problematike v našem okolju dejal: »Je prav, da smo tisti, ki odločamo, zaskrbljeni in da kaj naredimo za prihodnost«¹⁹ (Miklavič, 2019).

1 Rastemo s Primorci beremo.; 2 Zelena knjižnica v nastajanju.; 3 Pravica vedeti Mladi sprašujejo, župan odgovarja, 21. 11. 2019.; 4 Povabilo na ustvarjalno delavnico Borov gozdiček v malem. Vir fotografije: Facebook Goriške knjižnice

Mladi so se na pogovor z županom MONG pripravili in mu postavili zanimiva vprašanja, s katerimi so pokazali, da jim je mar za okolje, v katerem živijo, in ga želijo še naprej ohranjati zdravega, čistega ter prijaznega za življenje. Dogodka so se udeležile Osnovna šola Solkan, Osnovna šola Branik, Osnovna šola Frana Erjavca, Osnovna šola Milojke Štrukelj, Tehniška gimnazija Šolskega centra, Biotehniška šola in Višja strokovna šola Šolskega centra Nova Gorica, smer upravljanje podeželja in krajine. V Goriški knjižnici smo bili veseli odziva mladih na okoljsko problematiko in smo nanje ponosni, saj smo v njih prepoznali pogumne in ozaveščene mlade državljane, ki jim ni vseeno za okolje, v katerem živijo.

Ob 16. uri v Mojstrovalnici: Borov gozdiček v malem: ustvarjalna delavnica s 3D svinčniki

Tokrat smo v Mojstrovalnici s 3D-svinčniki ustvarili priljubljeno sprehajališče in igrišče za knjižnico - Borov gozdiček. Ustvarjali smo z materialom PLA (polilaktična kislina), ki je narejen na osnovi obnovljivih virov, kot sta koruzni škrob in sladkorni trs, je razgradljiv in se ga lahko tudi reciklira.

Petek, 22. november 2019

Na zadnji dan praznovanja so uporabniki in obiskovalci v zeleni knjižnici lahko izbirali med nekaj posebnimi odpisanimi

knjigami, ki niso našle prostora na naših policah, a imajo gotovo zanimivo vsebino za izbrane okuse.

Za pripravo vabila smo uporabili infografiko²⁰ in promocijski material, ki so ga za dan splošnih knjižnic 2019 pripravili v okviru združenja. Kaj vse pravzaprav lahko splošna knjižnica je, lepo prikazuje oglasna pasica letošnjega dneva splošnih knjižnic.

Zakaj torej knjižnice praznujejo?

Knjižnice se zavedajo, da lahko pripomorejo k boljšemu življenju ter osebni rasti in razvoju posameznika ter družbe. To zavedanje poskušajo vsak dan znova uresničevati s široko in nadvse raznoliko ponudbo storitev, ki stremijo k enotnemu cilju – ljudi opismenjevati in jim

s tem ponuditi možnosti za boljše življenje. Knjižnice so proaktivne graditeljice skupnosti in zagovornice vseživljenjskega učenja. Za trud in poslanstvo, ki ga opravljajo, poskušajo v zavesti svojih uporabnikov in obiskovalcev utrditi prepričanje, da so res nepogrešljive. Prve in prave promotorke znanja. Že stoletja. So vedno v koraku s časom in se razvijajo za prihodnost. So prilagodljive in inovativne ter predstavljajo stičišče skupnosti. Zato so lahko ponosne in popolnoma zasluženo praznujejo svoj dan. In mi z njimi.

Prispevek zaključujem z mislijo R. Davida Lankesa, profesorja in direktorja Fakultete za knjižničarstvo in informatiko Univerze v Južni Karolini. V svoji knjigi z naslovom *Expect More: Demanding Better Libraries For Today's Complex World* je o knjižnicah

²⁰Infografika ali informacijska grafika je predstavitev informacij z grafičnimi elementi na zanimiv, izviran, jasen in privlačen način.

²¹»The difference between good and great comes down to this: a library that seeks to serve your community is good, and a library that seeks to inspire your community to be better every day is great. You can love a good library, but you need a great library. When you limit your expectations of a library to a supplier for your consumption, the library is in direct competition with Amazon, Google, and the local paper. But if you expect more – if you expect your library to be an advocate for you in the complex knowledge infrastructure – if you expect your library to be a center of learning and innovation – if you expect your library to help you create knowledge and not simply get you easy access to the work of others – if you expect your librarians to be personally concerned with your success – if you expect the library to be a third place that glues together a community – if you expect your library to inspire you, to challenge you, to provoke you, but always to respect you beyond your means to pay – then you expect a great library. You deserve a great library. Go out and get it!«

zapisal naslednje: »Razlika med dobrim in izjemnim je takšna: knjižnica, ki skuša služiti vaši skupnosti, je dobra. Knjižnica, ki želi navdihniti vašo skupnost in jo spodbujati, da postaja vsak dan boljša, je izjemna. Z dobro knjižnico ste zadovoljni, vendar potrebujete izjemno knjižnico. Ko omejite pričakovanja o knjižnici in nanjo gledate zgolj kot na ponudnico storitev za svojo uporabo, se ta znajde v neposredni konkurenci z Amazonom, Googlom in lokalnim časopisjem. Če pa pričakujete več – če pričakujete, da

bo vaša knjižnica zagovornica zapletene infrastrukture znanja; če pričakujete, da bo vaša knjižnica informacijsko središče in središče novih, inovativnih storitev; če pričakujete, da bo vaša knjižnica pripomogla k ustvarjanju novih znanj in ne le na preprost način omogočala pridobivanje tega na podlagi dela drugih; če pričakujete, da bo zaposlenim v knjižnici mar za vaš uspeh; če pričakujete, da bo knjižnica kot »tretji prostor« povezovala skupnost; če pričakujete, da vas bo vaša knjižnica navdihovala, postavljala pred nove izzive,

spodbujala in vas vedno spoštovala, ne glede na vaše zmožnosti – potem pričakujete izjemno knjižnico. Zaslužite si izjemno knjižnico. Najdite jo!«²¹ (Lankes, 2012, str. 111-112). ●

Bibliografija:

- Avstrija bere. Knjižnica stičišča [spletna stran]. (2019). Pridobljeno 12. 11. 2019 s spletne strani: <https://www.oesterreichliet.at/>
- Bibliopride [spletna stran]. (2019). Pridobljeno 9. 11. 2019 s spletne strani: <https://www.aib.it/attivita/bibliopride/bibliopride2019/>
- Cevc, A. (2019). Ni vse zlato, kar se sveti! Revija Zarja/Jana, št. 30. [prispevek na spletni strani]. (2019). Pridobljeno 15. 11. 2019 s spletne strani: <https://revijazarja.si/clanek/zgodbe/sd35ac312e7a5/ni-vse-zlato-kar-se-sveti>
- Dan knjižnic na Finskem [pdf na spletni strani]. (2018). Pridobljeno 10. 11. 2019 s spletne strani: <https://sisterlibrariesnaple.files.wordpress.com/2018/02/finnish-national-library.pdf>
- Dan splošnih knjižnic 2013 [spletna stran]. (2019). Pridobljeno 9. 11. 2019 s spletne strani: http://www.zbds-zveza.si/?q=nodes/dan_splošnih_knjižnic2013
- Dnevi nacionalne knjižnice na Madžarskem [spletna stran]. (2019). Pridobljeno 9. 11. 2019 s spletne strani: <http://osszefogas.kjmk.hu/koszonto.aspx>
- Lankes, R. David. (2012). Expect More. Demanding Better Libraries For Today's Complex World [knjiga dostopna v digitalni obliki, pdf na spletni strani]. (2014). Pridobljeno 27. 11. 2019 s spletne strani: <https://davidlankes.org/wpcontent/uploads/2014/01/ExpectMoreOpen.pdf>
- Mednarodni dnevi knjižnic [spletna stran]. (2019). Pridobljeno 11. 11. 2019 s spletne strani: <https://sisterlibrariesnaple.wordpress.com/what-we-do/international-library-days/>
- Mestna občina Nova Gorica, v središču. Odločevalci morajo biti zaskrbljeni zaradi okoljskih problemov in morajo ukrepati [spletna stran]. (2016). Pridobljeno 26. 11. 2019 s spletne strani: <https://www.nova-gorica.si/v-srediscu/2019112212220994/Odločevalci-morajo-bitizaskrbljeni-zaradi-okoljskih-problemov-in-morajo-ukrepati/>
- Nagovor predsednice ZBDS mag. Sabine Fras-Popović na dnevu slovenskih splošnih knjižnic 2013 [pdf na spletni strani]. (2019). Pridobljeno 9. 11. 2019 s spletne strani: http://www.zbds-zveza.si/sites/default/files/dokumenti/2013/nagovor_DSK2013_Fras.pdf
- Noč branja [spletna stran]. (2018). Pridobljeno 10. 11. 2019 s spletne strani: <https://nuitdelalecture.culture.gouv.fr/Actualites/Editorial-du-ministre>
- Pridite poiščite in se naučite [spletna stran]. (2019). Pridobljeno 9. 11. 2019 s spletne strani: <https://sisterlibrariesnaple.wordpress.com/2019/05/14/national-lithuanian-library-week-2019-nllw-2019-at-panevezys-city-public-library/>
- Rojeni za branje [spletna stran]. (2019). Pridobljeno 9. 11. 2019 s spletne strani: <http://www.natiperleggere.it/>

Normativna kontrola in jezik normativne točke dostopa za korporacije

Valentina Velkavrh

Narodna in univerzitetna knjižnica
Valentina.Velkavrh@nuk.uni-lj.si

Normativna kontrola je pomemben segment v procesu katalogizacije, tako v klasičnih listkovnih katalogih kot tudi v računalniškem katalogu. Združuje določanje enotno oblikovanih elementov, po katerih je katalog organiziran in po katerih v katalogu iščemo, ter njihovo povezavo z vsemi alternativnimi oblikami elementov. Pregled slovenskih pravilnikov in priročnikov kaže, da so pri izboru jezikovnih oblik imen za enotno značnico sledili mednarodnim priporočilom. Tudi zadnje posodobitve pravil so usklajene z mednarodnimi priporočili in standardi: imena mednarodnih organizacij in zemljepisna imena se v normativni točki dostopa praviloma navajajo v slovenskem jeziku, če le obstaja ustrezen izraz.

Normativna kontrola je pomemben segment v procesu katalogizacije. Bibliotekarski terminološki slovar (Kanič, Leder, Ujčič, Vilar in Vodeb, 2009) geslo »normativna kontrola« razlaga kot »obvezni postopki, s katerimi se v katalogu, bibliografiji zagotovi nedvoumna identifikacija avtorjev, naslovov in vsebinskih oznak ter njihovo povezovanje s pripadajočimi bibliografskimi vpisi.«. Čeprav se je izraz normativna kontrola začel v strokovni javnosti pogosteje pojavljati vzporedno z uvajanjem računalniških katalogov, se je potreba po normativni kontroli pojavila že z uvedbo klasičnih listovnih katalogov.

Združuje dva postopka:

1. določanje enotno oblikovanih elementov, po katerih je katalog organiziran in po katerih v katalogu iščemo, ter
2. njihovo povezavo z vsemi alternativnimi oblikami teh elementov. (Dimec, 2002)

Prvi slovenski pravilnik Abecedni imenenski katalog (1947) značnico definira kot »ena ali več besedi, po katerih uvrščamo kartotečne liste (prepise naslovov) v imenski katalog«. Za značnico glavnega vpisa, ki je določala mesto vpisa v katalogu, so določena pravila, tako za izbor imena,

kot tudi za oblikovanje značnice. Pravilnik določa tudi, za katera imena in za katere stvarne naslove se izdelajo splošne kazalke¹.

Abecedni imenski katalog (1967) poleg pravil za določanje značnice glavnega vpisa določa, za katere oblike imen se izdelajo kazalke, uvaja pa tudi vodilke za povezovanje sorodnih značnic. Z določanjem enotne značnice glavnega visa, izdelavo kazalk za povezovanje variantnih oblik imen z enotno značnico in z izdelavo vodilk za povezovanje sorodnih značnic se je izvajala normativna kontrola v klasičnem listkovnem abecednem imenskem katalogu. Tudi naslednji pravilnik Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga (Verona, 1970), ki je bil pripravljen za uporabo v knjižnicah na območju celotne Jugoslavije, in prenovljena izdaja (Verona, 1986) ter slovenska priročnika ZNAČKA (Dimec in Kavčič, 2001) in PREKAT (Dimec, Hočevar in Kavčič, 2001) proces normativne kontrole določajo na enak način, le pravila so obsežnejša.

V računalniškem katalogu se je normativna kontrola sprva vodila na bibliografskih zapisih. Enotnim značnicam za osebe in korporacije je namenjen blok 7XX, značnicam za variantne oblike imen oziroma kazalke pa blok 9XX (COMARC/

B, 2019). Povezovanje sorodnih značnic na samih bibliografskih zapisih ni bilo mogoče. Uvedba normativnih zapisov za osebe avtorje leta 2003 in normativnih zapisov za korporacije leta 2018 omogoča višji nivo kvalitete normativne kontrole v skupnem slovenskem katalogu.

Vzporedno s posodabljanjem katalogizacijske prakse se posodablja tudi terminologija. Enotno značnico je nadomestila normativna točka dostopa, namesto priprave kazalk se v normativni zapis navede variantna točka dostopa, namesto priprave vodilk pa se ureja povezava med različnimi entitetami z navedbo sorodnih točk dostopa v normativnem zapisu.

Ime entitete je lahko zapisano v različnih oblikah: v izpisani obliki, v obliki kratice ali akronima, v različnih jezikovnih različicah ipd. Prvi korak pri določanju normativne točke dostopa je vedno izbor oblike imena, sledi strukturiranje po veljavnem pravilniku. V nadaljevanju sledi pregled navodil za izbor jezikovne variante imena za značnico oziroma normativno točko dostopa za korporacijo, s poudarkom na zemljepisnih imenih in korporacijah z uradnimi imeni v več jezikih, od prvega slovenskega pravilnika dalje.

Abecedni imenski katalog (1947)

Prvi slovenski pravilnik za katalogizacijo Abecedni imenski katalog (1947) določanje značnice namenja posebno poglavje, ki ga sestavljajo trije tematski sklopi: I. Splošna pravila o značnicah, II. Imenske značnice, in III. Stvarna značnica. V posebnem poglavju v okviru Stvarne značnice korporativnim spisom, ki se nanašajo na notranje

Uvedba normativnih zapisov za osebne avtorje leta 2003 in normativnih zapisov za korporacije leta 2018 omogoča višji nivo kvalitete normativne kontrole v skupnem slovenskem katalogu.

poslovanje in organizacijo, namenja 10 točk. Značnica korporativnih spisov ima posebno strukturo. Imena večine pravnih oseb se navajajo pod pripadajočim zemljepisnim imenom (organi političnoteritorialnih enot pod imenom države, pokrajne, ipd., imena drugih pravnih oseb pod imenom sedeža ali kraja, imena razstav, kongresov, zborovanj ipd. pod imenom kraja dogajanja), množične organizacije² se navajajo pod njihovim lastnim imenom, mednarodne organizacije pa pod uradnim imenom v jeziku publikacije.

Jezik, v katerem je zapisano zemljepisno ime v značnici, v pravilih ni posebej izpostavljen. Je pa iz primerov razvidno, da sta zemljepisno ime in ime pravne osebe navedena v istem jeziku.

■ Primeri značnic:

pravne osebe	značnica
državni organi	SLOVENIJA. Ministrstvo za finance
gospodarske organizacije, podjetja	CELJE. Južnoštajerska hranilnica
znanstvene ustanove	PRAHA. Slovanský ústav
množične organizacije	NARODNIOT front na Jugoslavija
mednarodne korporacije	RDEČI križ

Pariška načela

Pariška načela, ki so bila sprejeta na mednarodni konferenci leta 1961, v primeru več jezikovnih različic uradnega imena korporacije dajejo prednost izbiri imena v jeziku, ki najbolj ustreza uporabniku kataloga. Tudi v primeru značnic za države in druge organe oblasti naj se zemljepisna imena navajajo v jeziku, ki ustrezajo uporabniku kataloga (Načela, sprejeta na mednarodni konferenci o katalogizacijskih načelih v Parizu oktobra 1961, 1961).

V skladu s Pariškimi načeli so se posodobili obstoječi in pripravili novi nacionalni pravilniki za katalogizacijo. Nova izdaja slovenskega pravilnika Abecedni imenski katalog je izšla leta 1967, pripravljal pa se je tudi obširnejši katalogizacijski priročnik za knjižnice tedanje Jugoslavije.

Abecedni imenski katalog (1967)

V primeru več jezikovnih različic uradnega imena korporacije pri izbiri imena za značnico daje prednost obliki imena v jeziku, ki najbolj ustreza uporabniku kataloga.

■ Primeri značnic:

FRANCIJA. Assemblée nationale
ITALIJA. Ministero della pubblica istruzione
GRENOBLE. Conseil municipal
INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOIL MECHANIC AND FOUNDATION ENGINEERING ³ , 5., Paris 1961
JUGOSLAVIJA. Ambasada, Velika Britanija
SLOVENIJA. Ustava 1963

Za mednarodne organizacije, kongrese ipd., za katere ni mogoče izbrati imena v enem izmed jugoslovanskih jezikov, daje prednost izbiri imena v angleškem jeziku. Zemljepisna imena se v značnici navajajo po dveh kriterijih: ime države po slovenskem pravopisu, druga zemljepisna imena v izvornem jeziku.

VERONA, EVA: Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1, Odrednice i redalice

Leta 1970 je izšel prvi del jugoslovanskega pravilnika avtorice Eve Verone Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1, Odrednice i redalice (PPIAK), prenovljena izdaja je izšla leta 1986. Za mednarodne organizacije z različnimi jezikovnimi variantami uradnega imena natančno določa izbor oblike imena za značnico: prednost daje obliki imena v angleškem jeziku. Če ta ne obstaja, določa izbor jezikovne različice imena v vrstnem redu: francoski, ruski in nemški jezik. Za korporacije, ki delujejo v večjezičnih državah in imajo uradno ime v več jezikih, pri izboru imena za enotno značnico daje prednost jezikovni varianti, ki se v objavah najpogosteje uporablja. Če to ni mogoče, se upošteva prej omenjeno pravilo za mednarodne organizacije.

Tudi pri izbiri jezikovne variante imena za značnico mednarodnih sestankov velja

¹Vpisi z značnicami za variantne oblike imen; v kasnejših pravilnikih poimenovani kot kazalke.

²Organizacije, ki delujejo na širšem območju, širše od lokalnih organizacij.

³Po pravilniku se ime sestanka v celoti navaja z velikimi črkami.

enako pravilo. Za mednarodne sestanke, ki so se odvijali na področju Jugoslavije in se je v publikacijah pojavilo ime v enem izmed jezikov jugoslovanskih republik, je za značnico izbrana ta oblika imena⁴.

Za organizacije (društva, združenja ipd.), ki so delovale na nivoju države - Jugoslavije in so bile na posameznih jezikovnih območjih države poznane pod različnimi imeni, velja pravilo izbora v jeziku katalogizacijske ustanove.⁵

Zemljepisno ime za državo se navaja v jeziku katalogizacijske ustanove. Tudi za ime države velja enako pravilo. Druga zemljepisna imena se navajajo v izvirnem jeziku.

■ Primeri značnic:

CANADIAN Library Association
SCHWEIZERISCHE Landesbibliothek (Bern)
UNITED Nations
INTERNATIONAL Conference on Cataloguing Principles (1961 ; Paris)
ITALIJA. Direzione generale delle accademie e biblioteche
JUGOSLAVIJA. Ambasada (Wien)
FRANCIJA. Ustava

Oblika in struktura korporativnih značnic

IFLA je leta 1980 pripravila priporočila Form and structure of corporate headings. Z izdajo slovenskega prevoda Oblika in struktura korporativnih značnic (1998), ki vsebuje dodatek Korporativne značnice političnoteritorialnih enot, prenehajo veljati tudi nekatera pravila PPIAK, ki se nanašajo na jezik značnice. Vsa zemljepisna imena, tudi zemljepisno ime za območje države oziroma ime države, se v značnici navajajo v izvorni obliki.

V primeru korporacij, ki imajo uradno ime v različnih jezikih, je za enotno značnico izbrano ime v enem izmed njih.⁶

■ Primeri značnic:

International Federation of Library Associations and Institutions <i>ali</i> Fédération internationale des associations de bibliothécaires et des institutions <i>ali</i> ... ⁷
Australia
Républica Dominicana
France. Ministère de l'agriculture
Napoli (Italia ; Provincia)

ZNAČKA

Priročnik ZNAČKA (Dimec in Kavčič, 2001) delno upošteva pravila PPIAK. Pravila so posodobljena po priporočilih Oblika in struktura korporativnih značnic (1998). Ime korporacije se navaja v jeziku, ki ga običajno uporablja sama. Za mednarodne korporacije z različnimi jezikovnimi variantami uradnega imena določa izbor v vrstnem redu: angleški, francoski, ruski in nemški jezik. Za korporacije, ki delujejo v večjezičnih državah in imajo

■ Primeri značnic:

France
UNITED Nations
WOJWÓDZTWO Krakowskie
National Research Council (Canada)
GALLERIJA degli Uffizi

uradno ime v več jezikih, pri izboru imena za enotno značnico daje prednost jezikovni varianti, ki se v objavah najpogosteje uporablja. Če to ni mogoče, se upošteva prej omenjeno pravilo za mednarodne organizacije. Enako pravilo velja za sestanke.

Za slovenske korporacije, ki delujejo v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, se izbere značnica v slovenskem jeziku.

Za korporacije italijanske in madžarske manjšine v Sloveniji se lahko izbere značnica v italijanskem/madžarskem jeziku.

Zemljepisno ime za državo ali ime države se navaja v izvirnem jeziku. Enako pravilo velja za imena sekundarnih političnoteritorialnih enot. Tudi zemljepisno ime kot kvalifikator se navaja v izvirnem jeziku.

Posodabljanje pravil

Pomemben mejnik pri izboru jezikovne variante imena za normativno točko dostopa je Izjava o mednarodnih katalogizacijskih načelih (2009). Izpostavljam predvsem del besedila pod točko 2 (Splošna načela) in 6.3.4.3 (Oblika imena korporacij):

- 2.1 Ustreznost za uporabnike kataloga. Pri odločitvah, sprejetih pri izdelavi opisov in kontroliranih oblik imen za dostop, moramo upoštevati uporabnika.
- 2.2 Splošna raba. Besedišče, ki ga uporabljamo v opisih in za dostop, mora biti usklajeno z besediščem, ki ga uporablja večina uporabnikov.
- 6.3.4.3.1 Pri političnoteritorialnih enotah mora normativna vstopna točka⁸ vsebovati sedanjo obliko imena ozemlja v jeziku in pisavi, ki najbolj ustrezata potrebam uporabnikov kataloga.

Katalogizacijski standard Resource description and access (RDA toolkit, 2019) pri izboru jezikovne različice imena za normativno točko dostopa za korporacijo daje prednost jezikovni varianti, ki je najustreznejša za katalogizacijsko ustanovo. Izpostavljam pomembnejša določila:

- Pod točko 11.2.2.5.2 določa, da v primeru, ko se ime pojavi v več uradnih jezikih korporacije in je eno izmed njih v

Leta 2016 je Strokovna skupina za razvoj katalogizacije, ki je proučevala možnosti za pripravo novega katalogizacijskega pravilnika ugotovila, da je najprimernejša rešitev uvedba RDA

jeziku katalogizacijske ustanove, to ime izberemo za normativno točko dostopa.

- Pod točko 11.2.2.5.3 določa, da v primeru, ko se ime mednarodne organizacije v bibliografskih virih pojavi v jeziku katalogizacijske ustanove, to obliko imena izberemo za normativno točko dostopa.
- Pod točko 16.2.2.2 določa geografske indekse in slovarje ter druge referenčne vire v jeziku katalogizacijske ustanove kot prednostne vire pri izbiri zemljepisnih imen⁹ za normativno točko dostopa (kot normativno točko dostopa, kot del normativne točke dostopa ali kot kvalifikator).
- Pod točko 16.2.2.3 določa, da ima pri izbiri oblike imena za normativno točko dostopa prednost ime v jeziku katalogizacijske ustanove.

Leta 2016 je Strokovna skupina za razvoj katalogizacije, ki je proučevala možnosti za pripravo novega katalogizacijskega pravilnika ugotovila, da je najprimernejša rešitev uvedba RDA (Petek, 2017). Od takrat se vse spremembe pri oblikovanju normativnih točk dostopa za korporacije usklajujejo s pravili standarda RDA. Na tem mestu omenjamo spremembe pravil, ki se nanašajo na izbor jezikovne različice imena za normativno točko dostopa:

1. Po določitih točke 11.2.2.5.2 se spremeni izbor imena za korporacije narodnih manjšin v Sloveniji. Za normativno točko dostopa izberemo ime v slovenskem jeziku.

Primer 1:
Zavod za informativno dejavnost madžarske narodnosti (Lendava) (Zavod ima uradno ime v slovenskem in madžarskem jeziku. Za normativno točko dostopa izberemo ime v slovenskem jeziku. Za ime v madžarskem jeziku se oblikuje variantna točka dostopa.)

Primer 2:
Obalna samoupravna skupnost italijanske narodnosti (Koper) (Skupnost ima uradno ime v slovenskem in italijanskem jeziku. Za normativno točko dostopa izberemo ime v slovenskem jeziku. Za ime v italijanskem jeziku se oblikuje variantna točka dostopa.)

2. Po določitih točke 11.2.2.5.3 se v določenih primerih spremeni izbor imena za mednarodne inštitucije in mednarodne sestanke: kadar se za mednarodno inštitucijo ali mednarodni sestanek v bibliografskih virih ali v uradnih seznamih pojavi ime v

slovenskem jeziku, to obliko imena izberemo za normativno točko dostopa.

Primer 3:
Mednarodna agencija za atomsko energijo (Za mednarodno inštitucijo obstaja tudi ime v slovenskem jeziku. Izberemo ga za normativno točko dostopa. Za jezikovne variante imen, ki se pojavijo v bibliografskih virih, se oblikujejo variantne točke dostopa.)

Primer 4:
Svet Evrope (Za mednarodno organizacijo obstaja tudi ime v slovenskem jeziku. Izberemo ga za normativno točko dostopa. Za jezikovne variante imen iz bibliografskih virov se oblikujejo variantne točke dostopa.)

Primer 5:
Mednarodno znanstveno srečanje Vakuumska znanost in tehnika (24 ; 2017 ; Zadar) (Za mednarodno srečanje v bibliografskih virih obstaja ime v slovenskem, hrvaškem in angleškem jeziku. Za normativno točko dostopa izberemo ime v slovenskem jeziku. Za obliko imena v hrvaškem in angleškem jeziku se oblikuje variantna točka dostopa.)

3. Po določitih točk 16.2.2.2. in 16.2.2.3 ime kraja oziroma zemljepisno ime v normativni točki dostopa navedemo v slovenskem jeziku, če taka oblika imena obstaja v referenčnih virih¹⁰.

Primer 6:
Češka. Velvyslanectví (Slovenija) (Primer normativne točke dostopa za veleposlaništvo Češke republike v Sloveniji. Ime države je navedeno v slovenskem jeziku, vir: Slovenski eksonimi.)

⁴V slovenskih knjižnicah ima pri izboru imena za enotno značnico prednost slovenska oblika imena.

⁵Za kataloge slovenskih knjižnic so izbrane slovenske oblike imen.

⁶Priporočila za izbor značnice omogočajo izbor katerekoli jezikovne variante imena. V slovenski katalogizacijski praksi navodilo ni bilo sprejeto, ohranil se je že uveljavljeni prednostni vrstni red jezikovnih različic.

⁷Pri izboru oblike imena za enotno značnico so vse jezikovne različice uradnih imen enakovredne.

⁸Izraz je kasneje nadomeščen z »normativna točka dostopa«.

⁹V izvorniku izraz »place«.

¹⁰Trenutno se uporablja seznam priporočljivih eksonimov, objavljen v: Kladnik et al.: Slovenski eksonimi, 2013; spletna različica, dostopna na: <http://giam2.zrc-sazu.si/sites/default/files/9789612544126.pdf>

Primer 7:

Leopold Museum (Dunaj)

*(Kot kvalifikator je zemljepisno ime navedeno v slovenskem jeziku, vir: Slovenski eksonimi.)***Zaključek**

Knjižnični katalogi so, razen redkih internih katalogov, namenjeni uporabniku. Pri izboru jezikovne različice imena za normativno točko dostopa je zato najprimernejše pravilo izbora imena v jeziku, ki je uporabniku najbližji. Za mednarodno organizacijo je primer slovenske značnice zapisan že v prvem slovenskem pravilniku (Abecedni ..., 1947).

Slovenski in jugoslovanski pravilnik, ki sta nastala po sprejetju Pariških načel (Načela ..., 1961), pri izboru imena za značnico pogosteje dajeta prednost jeziku katalogizacijske ustanove; dosledno pri izboru zemljepisnega imena za območje države in pri izboru imena države ter pri nekaterih primerih mednarodnih organizacij in mednarodnih sestankov. Priporočila Oblika in struktura korporativnih značnic (1998) dajejo prednost izvornim oblikam imen, tudi izvornim zemljepisnim imenom vključno z imeni držav. Priporočila so upoštevana tudi v slovenskih priročnikih ZNAČKA (Dimec in Kavčič, 2001) in PREKAT (Dimec idr., 2001).

Sodobna priporočila in standardi za oblikovanje normativnih zapisov pri izboru jezikovne različice imena za normativno točko dostopa dajejo prednost obliki imena v jeziku, ki je uporabniku najbližji, torej v jeziku katalogizacijske ustanove. S posodabljanjem slovenskih pravil za katalogizacijo, ki se usklajujejo s standardom RDA, zlasti s pravili za oblikovanje normativnih in variantnih točk dostopa, ki se upoštevajo pri pripravi normativnih zapisov za korporacije, se ta praksa uvaja tudi v slovenski skupni katalog in s tem v kataloge vseh slovenskih knjižnic, ki so vključene v sistem COBISS. ●

Bibliografija:

- Abecedni imenski katalog. (1947). Ljubljana: Državna založba Slovenije
- Abecedni imenski katalog (Nova izd.) (1967). Ljubljana: Društvo bibliotekarjev Slovenije : Narodna in univerzitetna knjižnica
- COMARC/A format za normativne podatke. (2018). Maribor: IZUM. Pridobljeno s https://izobrazevanje.izum.si/EntryFormDesktopDefault.aspx?tabid=38&type=manual&manual=Comarc_A_svn
- COMARC/B format za bibliografske podatke. (2019). Maribor: IZUM. Pridobljeno s https://izobrazevanje.izum.si/EntryFormDesktopDefault.aspx?tabid=38&type=manual&manual=1_Comarc_B_svn
- Dimec, Z. (2001). Vsi različni, vsi enakopravni: sprememba osnovnih načel normativne kontrole. Knjižnica, 45(1/2), 55-69
- Dimec, Z. (2002). Normativna kontrola iz preteklosti v prihodnost: ali se sedanost odloča za mednarodno sodelovanje?. Knjižnica, 46(3), 91-104
- Dimec, Z., Hočevar, M. in Kavčič, I. (ur.). (2001). PREKAT: priročnik za enostavno uporabo katalogizacijskih pravil (1. popravljena izd.). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica
- Dimec, Z. in Kavčič, I. (ur.). (2001). ZNAČKA: priročnik za določanje značnic pri katalogizaciji. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica
- Izjava o mednarodnih katalogizacijskih načelih. (2009). Pridobljeno s http://ifla.org/files/assets/cataloguing/icp/icp_2009-sl.pdf
- Kanič, I., Leder, Z., Ujčič, M., Vilar, P. in Vodeb, G. (2009). Bibliotekarski terminološki slovar. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije: Narodna in univerzitetna knjižnica
- Kavčič, I. in Šulek, S. (2017). Revidirana Izjava o mednarodnih katalogizacijskih načelih (ICP), izdaja 2016 z manjšimi popravki, 2017. Knjižnica, 61(1/2), 251-260
- Kladnik, D., Ciglič, R., Hrvatini, M., Perko, D., Repolusk, P. in Volk, M. (2013). Slovenski eksonimi. Ljubljana: Založba ZRC, 2013
- Načela, sprejeta na mednarodni konferenci o katalogizacijskih načelih v Parizu oktobra 1961. Knjižnica 5(1/4), 110-117
- Oblika in struktura korporativnih značnic. (1998). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica
- Petek, M. (1998). Nekaj najpomembnejših pravilnikov za katalogizacijo. V: Urbanija, J. (ur.), Zbornik razprav: 10 let oddelka za bibliotekarstvo (str. 231-242). Ljubljana: Filozofska fakulteta
- Petek, M. (2017). Katalogizacijski standard Resource description and access (RDA): razvoj, spremembe in primerjava s Pravilnikom i priročnikom za izradbo abecednih kataloga (PPIAK), Knjižnica, 61(1/2), 23-47
- RDA toolkit. (2019). Pridobljeno s <http://access.rdatoolkit.org/>
- Verona, E. (1970). Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1, Odrednice i redalice. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo
- Verona, E. (1986). Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1, Odrednice i redalice. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo
- Verona, E. (1983). Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 2, Kataložni opis. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo

Drage bralke in bralci, naj vam prihajajoče leto prinese veliko iskrive vedoželjnosti, raziskovalnih izzivov in pozitivnih odzivov, čim več prijetnih bralnih uric in človeške srčnosti, predvsem pa zdravja in osebnega zadovoljstva. Naredimo si leto 2020 čarobno!

Branka Kerec Prekoršek

16. dnevi specialnih in visokošolskih knjižnic Hrvaškega knjižničarskega društva

Barbara Kavčič
Ministrstvo za kulturo,
INDOK center - knjižnica
Barbara.Kavcicr@gov.si

Lovran, 15.-18. 5. 2019

16. dnevi specialnih in visokošolskih knjižničarjev so bili v večji meri posvečeni družbi, saj je bila nosilna tema Knjižnice, ustanovitelji, družba – dialog za spremembe. Posvetovanje se je odvijalo v Opatiji in je bilo razdeljeno na vsebinske sklope, in sicer Odprta znanost, Zakonodaja, Izobraževanje knjižničarjev in mentorsko delo, Izobraževanje uporabnikov ter Komunikacija z družbo. Letošnje posvetovanje je bilo močno obarvano s sprejetjem novega Zakona o knjižničarstvu, ki je vnesel precej novosti in dilem v vsakdanje knjižničarsko delo.

Posvetovanje se je pričelo aktivno z dvema okroglima mizama. Prva je potekala pod okriljem SEALL (Združenje pravnih in sorodnih knjižnic jugovzhodne Evrope), katere tema je bila **Pomen pravnih in sorodnih knjižnic** – dostopnost in promocija pravnih informacij v širši družbeni sferi. Tekom uvoda je moderatorka in predsednica Sekcije za specialne in visokošolske knjižnice HKD Edita Bačić predstavila raziskavo, izvedeno na Pravni fakulteti v Splitu, katere rezultati so pokazali, da je potrebno osvežiti programe in predvsem najti nov prostor za informacijsko opismenjevanje študentov prava. Izkazalo se je, da je potrebno najti kontekst in ne izolirati informacijsko pismenost od vsebine same.

Nadaljevalo se je z **okroglo mizo o zagovarjanju knjižnic v širši javnosti**. Moderatorka Marija Šimunović je s stanovskimi kolegicami predstavila možnosti za zagovornišvo pri našem vsakdanjem delu. Precej diskusije je bilo o prepričanju, da smo najboljši zagovorniki naših knjižnic mi sami, skozi svoje delo in aktivnosti. Tekom okrogle mize so bila

predstavljena določena orodja, ki se jih lahko poslužimo za učinkovitejšo taktiko zagovarjanja. Ob tem pa seveda niso manjkala niti priporočila z Agende 2030, v katerih bi različne knjižnice lahko našle osnovo za razvoj novih tehnik in prijemov.

Prvo predavanje v sklopu **Odprte znanosti** se je dotaknilo problema knjižničarstva na razpotju med postmoderno krizo in digitalno transformacijo. Izpostavljeni so bili izzivi izobraževanja, metode v praksi in odnosi med profesijo in uporabniki ter stanje v stroki.

V nadaljevanju sklopa je bila odprta znanost izpostavljena kot ena od ključnih, če ne glavnih adutov knjižnic za prihodnost. Odprta znanost, kot ključ institucijskega in družbenega razvoja. Izpostavljenih je bilo kar nekaj konferenc in iniciativ, projektov in poskusov povezovanja. Vse v imenu odrte znanosti. Vsi so poudarjali, da je odprta znanost prihodnost. Ne glede, da proces in prizadevanja trajajo že vrsto let in da je koncept relativno enostaven, pasti pa več, kot bi jih človek pričakoval. Ljudje (tako

knjižničarji, kot »uporabniki«) pa bolj zmedeni, kot kadarkoli prej.

Otvoritev drugega dne posvetovanja je pripadla **zakonodajnemu sklopu**. Ravnateljica NSK je predstavila novosti v novem Zakonu o knjižničarstvu s poudarkom na nacionalni knjižnici. Sledila je predstavitev Strokovnih standardov za Specialne knjižnice Slovenije. Za njim pa prispevek, ki je analiziral implementacijo in uporabo GDPR eno leto po uvedbi, kjer je avtorica razkriva težave s katerimi se knjižnice še vedno srečujejo.

Predavanje o izginulih cerkvenih knjižnicah je zelo jasno opozorilo na problem novega zakona, ki je »izbrisal« vse knjižnice, ki niso bile (zaradi različnih razlogov) vpisane v Razvid knjižnice, a vseeno delujejo in hranijo zaklade nacionalnega pomena. »Izbris«, ki se je z novim Zakonom zgodil, močno otežuje že tako težavno delovanje t.i. cerkvenih knjižnic na Hrvaškem. Predavanje o knjižnici Hrvaške vojne akademije »dr. Franjo Tuđman« je jasno izpostavil težave delovanja visokošolske knjižnice, ki deluje v labirintu zakona. Se pravi, da mora slediti primarno zakonom matične inštitucije, ki je v veliki meri zaupno in »interno« ter hkrati deluje v skladu z Zakoni, ki urejajo delovanje izobraževalnih ustanov in Zakonom o knjižničarstvu. Pravila se med sabo izključujejo ali pa si nasprotujejo. To vpliva na vse nivoje delovanja knjižnice; na gradnjo zbirke, promocijo, odprtost in

Prijetno presenečenje je bila delavnica - Kako komunicirati z uporabniki za vsestransko zadovoljstvo. Začetno predavanje se je osredotočalo na osnove komunikacije, prepoznavanje nevarnih situacij in pravilno odzivanje nanje. Teorija je bila podkrepljena z igranjem vlog.

na koncu koncev zaposlovanje in strokoven razvoj kadra, ki je v večji meri brez podpore v matični inštituciji.

Zadnji prispevek v tem sklopu se je ukvarjal z mestom, ki ga ima obvezni izvod v novem zakoniku, predvsem pa dilemo, ko Zakon zahteva izdelavo posebnega podzakonskega akta - Pravilnika o obveznem izvodu in vsemi izzivi, ki jih nastalo stanje prinaša.

Sklop, ki je sledil, se je v večji meri posvečal **formalnemu in neformalnemu izobraževanju**, obvezni in prostovoljni praksi ter konec koncev vseživljenjskemu učenju. Pomisleki o tem, kaj nam mentoriranje da in kaj »vzame«. Različni programi, različna pričakovanja in seveda različne metode spremljanja učinkovitosti. Kakšen je pomen spremljanja takšnih akcij in praks? Kaj nam prinašajo rezultati? Kdaj bodo ti rezultati odraz dejanskega stanja? Je prenos znanja sploh možen in v tem času »sprememb« sploh smiseln? Le nekaj vprašanj na katere pa ni bilo enoznačnega odgovora. Na koncu je sledilo še razmišljanje o ekonomskem doprinosu visokošolskega knjižničarstva v Srbiji skozi faseto digitalnega okolja.

Sklop, ki je v ospredje postavil **izobraževanje uporabnikov**, se je začel s predstavitev različnih praks (Fakultete v Zagrebu, Varaždinu, Puli, Reki, Split) pri izobraževanju študentov o dostopu in uporabi orodij za dostop do virov in literature. Različna poizvedovanja znotraj matičnih izobraževalnih institucij, so pokazale skoraj identično podobo. Informacijsko pismenost je nujno umestiti

v učni načrt tudi na nivoju visokošolskega izobraževanja. Nekaj podobnega je že storila Pravna fakulteta v Splitu, kjer te vsebine že ponujajo in študentje zanje prejmejo tudi kreditne točke.

Nekatera predavanja v tem sklopu so se spraševala o vlogah knjižničarjev v izobraževalnem procesu samem in ali bi bilo potrebno ponuditi programe o akademski pismenosti v učnem načrtu samem. Precej je bilo govora tudi o tem kako umestiti te vsebine v ustaljene predmetnike.

Prijetno presenečenje je bila delavnica - Kako komunicirati z uporabniki za vsestransko zadovoljstvo. Začetno predavanje se je osredotočalo na osnove komunikacije, prepoznavanje nevarnih situacij in pravilno odzivanje nanje. Teorija je bila podkrepljena z igranjem vlog.

V sklopu **Komuniciranje s skupnostjo** je bil izpostavljen primer komuniciranja prilagojenega uporabnikom medicinske knjižnice preko Facebooka.

Sledila je predstavitev projekta nove zgradbe univerzitetne knjižnice v Sarajevu s prednostnimi in izzivi centralizacije. Predstavljeni so bili koraki, ki so bili izvedeni za seznanjanje uporabnikov z dogajanjem in hkrati intenzivno spoznavanje dejanskih pričakovanj uporabnikov od nove, združene knjižnice.

V zadnjem delu so bili predstavljeni prispevki, ki so se ukvarjali z izobraževanje uporabnikov, kot orodjem zagovorništva v knjižnici. Predstavljen je bil primer

dobre prakse, kako se lahko mesto knjižnice v matični inštituciji utrdi tudi s prevzemanjem novih nalog. V tem prispevku sta bili predstavljeni predvsem prevzemanje nalog založniške in razstavne dejavnosti. Temu je sledila predstavitev dejavnosti ob 90. obletnici knjižnice za italijanski jezik na Filozofski fakulteti. Za tem pa je skupina knjižničark Filozofske fakultete v Zagrebu predstavila njihovo pot in pristop k projektu Zelene knjižnice. Zadnje predavanje srečanja je s povednim naslovom »Izginjajoče specialne knjižnice v Šibeniku« nakazalo stanje specialnega knjižničarstva v regiji. Po zadnjem predavanju so bili sicer izpostavljeni še glavni poudarki, a so se 16. dnevi specialnih in visokošolskih dnevov Hrvaške končali zelo streznilno in z grenkim priokusom, da ne glede na vse zakonske okvirje in strokovne motive obstoj knjižnic nikoli ni samoumeven. ●

Izzivi knjižnic pri delu z mladimi

Sabina Šolar

Knjižnica dr. Toneta Pretnarja Tržič
sabina.solar@guest.arnes.si

2. izobraževalni dan Društva bibliotekarjev Gorenjske,
 23. 11. 2019, Mestna knjižnica Kranj, Kranj

V soboto, 23. novembra smo se člani Društva bibliotekarjev Gorenjske (DBG) zbrali v Mestni knjižnici Kranj na drugem izobraževalnem dnevu DBG. Lani smo se gorenjski knjižničarji na prvem izobraževalnem dnevu, ki je potekal v Knjižnici Antona Tomaža Linhart v Radovljici, ozrli na novo sprejete strokovne standarde in priporočila ter na naše delo in aktivnosti, ki potekajo v gorenjskih knjižnicah.

Letošnje izobraževanje smo posvetili mladim oz. izzivom pri delu z njimi. Udeležence je nagovorila predsednica DBG, mag. Helena Krampf Nikač, ki je izpostavila pomembnost povezovanja knjižnic z lokalnim okoljem.

Heleno sem vprašala, od kod pravzaprav ideja o izobraževalnih dnevih. »Knjižničarji moramo slediti znanju,« je odgovorila. Zaradi izobraževanj bibliotekarji večkrat manjkajo na svojem delovnem mestu, izobraževalni dan pa poskrbi, da se na enem mestu zbere več predavateljev naenkrat, torej je znanje zbrano na enem mestu. Tudi zato so izobraževalni dnevi ob sobotah. Izobraževalni dnevi so vedno brezplačni, predavatelji pa niso zgolj bibliotekarji ene

knjižnice, pač pa vedno iz vseh gorenjskih knjižnic, tako da znanje kroži, bibliotekarji pa se povežemo med sabo. Predavatelje se vabi tudi iz drugih strok. Helena je še posebej poudarila, da je izobraževalni dan delo celotnega izvršnega odbora DBG.

Prvi govornik, mag. Franci Rozman je svoje razmišljanje o mladini začel takole: »Na svojem prvem ali drugem maturantskem plesu kot ravnatelj sem dejal: mladina je nemogoča. Če bo šlo tako naprej, bomo propadli, o tem ni nobenega dvoma.« V svojem predavanju nas je popeljal po svoji službeni poti, ki jo je leta 1989 začel kot učitelj matematike, od leta 1996 do nedavnega je bil ravnatelj, danes pa je pomočnik ravnatelja Gimnazije Kranj. Ni res, da je današnja mladina nemogoča.

Razlike med mladino nekoč in danes skoraj ni, če ji le pustiš pobudo. Prav tako se Rozman ni strinjal s trditvijo, da mladi zgolj buljijo v pametne telefone. Pred dvema letoma so na gimnaziji uvedli dnevno sobo in izkazalo se je, da je delež mladine, ki se posveča telefonu, manjši in ne večinski.

Maja Lesar iz Mestne knjižnice Kranj je zatem predstavila raziskavo Slovenska mladina 2018/19 in dobre prakse dela z mladimi v splošnih knjižnicah. Gre za del širše mednarodne raziskave mladih iz desetih držav jugovzhodne Evrope (poleg Slovenije zajema še Hrvaško, Bosno in Hercegovino, Srbijo, Romunijo, Bolgarijo, Makedonijo, Črno Goro, Kosovo in Albanijo). Raziskavo je izvedla skupina raziskovalcev Centra za raziskovanje post-socialističnih družb (CePSS) Univerze v Mariboru, nastala pa je pod okriljem fundacije Friedrich Ebert Stiftung. Vzorec je zajemal dobrih 1000 mladih Slovencev med 14. in 29. letom.

Pojem mladina zajema osnovnošolce, dijake in študente, izpušča pa ranljive skupine: mlade brezposelne, mlade brez statusa. Glavna ugotovitev raziskave je, da staranje prebivalstva ni več tako hitro,

vseeno pa bo do leta 2050 razmerje mladih proti starim 1 : 2.

Svoje zdravje mladi, predvsem tisti, ki izhajajo iz družin z boljšim finančnim statusom, ocenjujejo kot dobro. Na splošno med mladimi naraščata stres in nezadovoljstvo z življenjem. V šoli doživljajo visoko stopnjo stresa, a se vse manj učijo doma. Večina stresa je torej povezana s šolo, dodaten stres pa je posledica razmer na trgu dela, kjer je vse manj varnih in trajnih oblik zaposlitev. Izkazalo se je, da imajo mladi, ki imajo več izkušenj s praktičnimi oblikami izobraževanja, boljše možnosti na trgu dela. Nezaposlenost med mladimi sicer upada, strah pred nezaposlenostjo pa je narasel.

Večina mladih si želi ustvariti svojo družino, vseeno pa so naravnani zelo individualistično, kar se izraža v vse hitrejšem osamosvajanju. Mladi tudi vse bolj skrbijo zase: več se ukvarjajo s športom, manj pogosto uživajo alkohol in manj kadijo. Večinoma jih je strah brezposelnosti, onesnaževanja, podnebnih sprememb, korupcije, težkih bolezni in socialne nepravilnosti.

Martina Klemenčič iz Knjižnice dr. Toneta Pretnarja nam je predstavila delo z mladimi uporabniki. Knjižnica ima več uspešnih projektov, s katerimi skuša v knjižnico privabiti čim več mladih. V trziški občini so zgolj tri osnovne šole, kar pomeni, da se po osnovni šoli mlado bralstvo nekako izgubi, vrne se zgolj, ko potrebuje čtivo za domače branje in študij. Ko postanejo starši, se v knjižnico vrnejo s svojimi otroki. Knjižnica že nekaj let prvošolcem ali drugošolcem podari slikanico z domoznansko tematiko, ki jo izda in založi sama. Ob predstavitvi knjige se vedno izvede še ura knjižne in knjižnične vzgoje.

Rastem s knjigo je nacionalni projekt spodbujanja bralne kulture, namenjen sedmošolcem in dijakom prvih letnikov srednje šole. V knjižnici projekt poteka za

sedmošolce. Za devetošolce od leta 2017 pripravljajo knjižno čajanko. Doslej so se pogovarjali o mladinskih knjigah *Julianova zgodba*, *Življenje na vratih hladilnika* in *Dragi Zaza*. Teme čajank so mladim blizu: od medvrstniškega nasilja do zasvojenosti z modernimi tehnologijami in sprejemanju drugačnosti itd. Vsako leto ob zaključku bralne značke učencem zadnje triade, ki so značko opravili, pripravijo posebno poslastico: druženje z ustvarjalci z različnih področij umetnosti. Mladi so med drugimi spoznali Adija Smolarja, Deso Muck, Zlatka, Natašo Konc Lorenzutti, Vinka Möderndorferja itd. Osmošolcem in devetošolcem pripravljajo tudi posebne dogodke. Tako so leta 2017 gostili pevko Anjo Baš, ki je izdala knjigo *Lačna življenja*, v njej pa govori o svojem boju z motnjami hranjenja. Lani so v goste povabili Igorja Saksido in Roka Trkaja, ki sta s svojo predstavo *Kla kla klasika* mladino dobesedno dvignila na noge.

Sodelujejo tudi s Klubom trziških študentov – KTS, katerih člani imajo subvencionirano članarino, zanje pa kupujejo tudi študijsko gradivo. Študenti so populacija, ki ogromno potuje, svoja popotovanja pa so včasih lahko v knjižnici predstavili na potopisnih večerih.

Letos so pripravili odmeven dogodek Digitalno = realno = normalno, ki so ga namenili tudi učencem zadnje triade osnovne šole. Učenci so imeli možnost preizkusiti, doživeti virtualno (VR), obogateno (AR) in mešano (MR) resničnost. Projekt je Združenje splošnih knjižnic prepoznalo kot najboljši projekt s področja storitev za uporabnike splošnih knjižnic v letu 2019. Nagrado je knjižnica prejela ob dnevu splošnih knjižnic, 20. novembra.

Program PUM-O (projektno učenje mlajših odraslih) poteka pod okriljem Ljudske univerze Radovljica. Predstavlja nam ga je vodja programov PUM-O ter

Mladinskega dnevnega centra KamRa, Jasmina Šubic. Glavni cilj PUM-O je, da mlade, ki so izpadli iz izobraževalnega sistema, vanj ponovno vključijo. V skupnosti so mladi od 15 do 26 let, nekateri pridejo že pri 14. letih. Program poteka podobno kot v šoli, zato imajo tudi urnik, udeleženci pa k njim hodijo vsak dan. Zaposlene so 3 mentorice. Mentorice niso zgolj izvajalke programa pač pa tudi mamice, prijateljice, svetovalke, terapevtke ... »Vse sem že delala, samo rodit še nisem šla z njimi,« je situacijo slikovito opisala Jasmina. PUM-O je program Zavoda za zaposlovanje, zato udeleženci z njimi sklenejo pogodbo. Posebnost PUM-O je celostni pristop. Večina udeležencih prihaja iz neurejenih družin (alkohol, ločitev staršev, zlorabe ...). Šole ne zapustijo zaradi lenobe, pač pa zaradi situacije doma.

Večina je v programu eno leto. Pravila, ki se jih morajo udeleženci držati, so: redno prihajanje, medsebojno spoštovanje, ničelna toleranca do nasilja in žaljivk. Udeleženci tudi sodelujejo pri projektih, ki jih PUM-O izvaja, Jasmina nam je predstavila enega teh projektov, film *Hočem živeti*, ki pripoveduje resnično zgodbo ene od udeleženk programa. V programu imajo tudi možnost učne pomoči, ki jo izvajajo zunanji izvajalci. Program PUM-O upošteva želje udeležencev, sami povedo, kaj si želijo delati, program in vsebino torej določajo udeleženci sami. PUM-O ima tudi izbirne projekte, katerih namen je, da mladi ves projekt izpeljejo od začetka do konca sami. Jasmina je predstavila nekaj teh projektov, ki so jih izvedli v preteklih letih.

Zatem nam je predstavila še bralni klub *Branje je žur*, ki poteka v skupini. V klubu redno govorijo o aktualnih temah v državi in svetu. Trenutno prebirajo knjigo *Čefurji raus*, ker je vsebina in tematika udeležencem blizu. Odlomke iz knjige lahko berejo tudi udeleženci, pri *Čefurjih raus* je glavni bralec Filip, ki je bil na

XX Novo leto je priložnost za nove ideje, uspehe, odločitve, srečo. Naj bo 2020 leto ustvarjalnih idej, modrih odločitev in brezmejne sreče. XX

Sabina Šolar

tokratnem izobraževalnem dnevu, in prihaja iz Srbije. »Kletvice znam prebrat' brez problema,« je dejal. Branje na glas ni obvezno, a s tem se trenirata tudi pozornost in potrpežljivost.

Mag. Ina Kraft Toman nam je predstavila svojo izkušnjo z mladimi z manj priložnostmi in njihove bralne navade. Dela v stanovanjski skupnosti Rdeča kljuka, ki deluje v okviru Zavoda za vzgojo in izobraževanje Logatec. Družina, iz katere izhaja, je družina bralcev. Ko se je prvič srečala z mladimi v skupnosti, je premišljevala, kaj jim lahko ponudi in pomislila na branje. Izkazalo se je, da mladi ne berejo. Kako jih pripraviti k branju? Pri svojem spodbujanju mladih je prišla do nekaterih ugotovitev. Ne delujejo pridiganje, prisila, motiviranje in obisk knjižnice. Mladim v skupnosti je knjižnica neznanka, zato se v njej ne počutijo udobno in sprejeto. Če že gredo v knjižnico, v njej poslušajo glasbo, ne berejo pa knjig. Pomislila je, da bo morda deloval zgled – opustila je spodbujanje, začela pa sama brati in obrestovalo se je. Deluje tudi, da knjigo pustimo v prostoru, kjer je mladina. Sami posežejo po njej, ko jim je dolgčas, saj ne čutijo prisile. Prav tako je ugotovila, da mladi berejo, a ne knjig. Berejo npr. besedila pesmi, berejo informacije s spleta, ki so na žalost nepreverjene.

Izobraževalni dan smo zaokrožili z okroglo mizo, na kateri so svoje dodali še dijaki Gimnazije Kranj in Gimnazije Franceta Prešern. Izpostavili so predvsem način podajanja informacij. Mladi resda ne berejo več knjig. Vseeno pa berejo, le da berejo z interneta, pametnih telefonov itd. Težavo vidijo v tem, da so besedila, ki jih prebirajo, nepreverjena. Knjižnice in odrasli težko sledimo novim trendom. Medtem, ko smo knjižničarji še vedno najbolj prisotni na družabnih omrežjih (Facebooku, Instagramu, Twitterju ...), se leta zelo hitro razvijajo, mladi pa sledijo trendom, trenutno je npr. popularno družabno omrežje Tiktoko itd. ●

Uporabniki in knjižničarke – kaj pa knjižničarji?

Špela Sanabor
študentka bibliotekarstva,
informativne znanosti in knjigarstva
spela.sanabor@gmail.com

Velenje, 16. 11. 2019

V soboto, 16. 11. 2019 smo se z Društvom bibliotekarjev Ljubljana (v nadaljevanju DBL) udeležili strokovne konference Uporabniki in knjižničarke – kaj pa knjižničarji? V okviru tokratnega dogodka je DBL združil moči z Društvom bibliotekarjev Celje (DBC) in Društvom bibliotekarjev Maribor (DBM). V svojih prostorih nas je prijazno gostila Knjižnica Velenje. Za mano je že nekaj strokovnih dogodkov, a so se vsi bolj usmerjali v to, kakšni so izzivi knjižnic v današnjih časih, katere storitve nudijo knjižnice svojim uporabnikom in kako jih lahko v prihodnosti izboljšajo, da bodo čim bolj kakovostno izpolnile potrebe uporabnikov. Dosedanji dogodki so bili seveda usmerjeni tudi v predstavitve sistemov in podatkovnih baz za iskanje.

Soboto v Knjižnici Velenje pa smo preživeli v bolj sproščenem vzdušju. Srečanje so z nagovori pričele predsednice treh navedenih društev in nas najprej povabile k ogledu kulturnega programa. Moram reči, da so nas nastopajoče kolegice in kolega s svojo kulturno točko o stereotipih

v knjižnicah in o razlikah med moškimi in ženskami, zelo nasmejali, hkrati pa uvedli v to, kar bo sledilo v resnejšem delu programa.

Kot prva govornica v prvem sklopu je nastopila dr. Silva Novljan. Izpostavila

Spol ne vpliva na uspešnost dela, presenečena pa sem bila ob dejstvu, da moški še zmeraj ne uveljavljajo svoje ustavne pravice, da lahko nekomu konkurirajo na delovnem mestu – čeprav drži, da začetke knjižnic bolj zaznamuje moški spol kot ženski.

je, da je potrebno upoštevati enakost spolov v knjižnicah, saj v mešani skupini bolje poteka timsko delo, posledično pa se izboljša tudi kakovost storitev za uporabnike. Nekako logično mi je bilo, ko je rekla, da naj spol ne vpliva na uspešnost dela, presenečena pa sem bila ob dejstvu, da moški še zmeraj ne uveljavljajo svoje ustavne pravice, da lahko nekomu konkurirajo na delovnem mestu – čeprav drži, da začetke knjižnic bolj zaznamuje moški spol kot ženski. Na tem mestu se sprašujem, čemu taka razhajanja. Proti koncu svojega predavanja je spregovorila še o tretji varianti. Tretja varianta je poslanstvo knjižnice, ki združuje knjižničarja in knjižničarko, da napotita uporabnika, ko ta ne ve, kam iti. V nadaljevanju smo se od njenih razmišljanj malo oddaljili, zašli v psihološke vode in prisluhnili mag. Acu Prosniku v njegovem predavanju na temo Ženske, moški in drugi. Izpostavil je, da ko govorimo o spolu, govorimo tudi o genetskem zapisu vsakega posameznika. Prav tako je mnenja, da razvojna psihologija ne temelji zgolj na biološkem razvoju, ampak gleda na posameznika celostno, vključno z njegovim čustvanjem, razmišljanjem.

Tretja predavateljica je zopet prihajala iz drugega zaposlitvenega okolja. To je bila gospa Katja Vljaj Golež. Gospa je zaposlena pri Slovenski vojski kot strokovnjakinja za študije spolov (gender studies). Spregovorila je o tem, da v vojski ni enostavno biti ženska in da je v tem profilu trenutno zaposlenih 16 % žensk. Na ravni OZN je problematika vključevanja spola prvič našla okvirje

v resoluciji Varnostnega sveta št. 1325. Resolucija spodbuja sodelovanje žensk v odločevalskih in mirovnih procesih, prav tako daje zeleno luč za mirovna usposabljanja žensk. Predstavila nam je tudi več posredovanj vojske na kriznih območjih in poudarila, da je v resnih primerih, ko gre za varovanje človeških življenj, izredno pomembno sodelovanje obeh spolov. Trem predavanjem je sledil krajši odmor s pogostitvijo, potem pa smo prešli na drugi sklop.

V drugem sklopu je kot prva nastopila Sonja Bercko Eisenreich s svojim predavanjem Moški in ženski možgani: od stereotipov k biologiji. Predstavila nam je vse možne stereotipe, ki označujejo moške in ženske. Podrobno nam je predstavila moške in ženske možgane in si zaradi skokovitega razvoja nevroznanosti upala trditi, da se v biološkem smislu moški in ženski možgani ne razlikujejo.

Drugi je predaval gospod Ivan Kanič s svojim razmišljanjem o tem, ali je knjižničarstvo feminiziran poklic. Najprej je predstavil nekaj stereotipov značilnih za knjižničarke in pokazal fotografije, ki se jim najbolj približajo. Seveda ni šel mimo knjižničarke, ki sedi na vrhu kupa knjig in zavzeto bere. Potem je na kratko orisal zgodovino zaposlenih v knjižnicah po spolu in predstavil rezultate statističnih raziskav glede pojavljanja spola, ki so jih opravili na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo FF, v UKM-u, na BibSiSt-u. Njihova ugotavljanja so ga vodila k zaključku, da je knjižničarstvo feminizirano le v tolikšni meri, kolikor si sami dovolimo, saj so v

knjižnicah vendarle prisotni tudi moški uporabniki in moški knjižničarji.

Kot zadnja je pred nas stopila gospa Jolanda Železnik, direktorica Medobčinske splošne knjižnice Žalec in nam za konec postregla z zanimivim govorom o bontonu oblačenja v poslovnem svetu. Tu se je večkrat naslonila tudi na bonton oblačenja zaposlenih v knjižnicah. Svoje besede je podkrepila z nazornimi primeri primerne in zgrešene oblačenja.

Vesela sem, da sem se lahko udeležila srečanja na tako aktualno, vseprisotno tematiko kot so razlike med spoloma. Sploh se mi zdi super, da se o brisanju razlik govori tudi med zaposlenimi v knjižničarski stroki. Hvaležna sem za srečanje z znanimi obrazi in klepet. Iz oči v oči sva se srečali tudi s Piko Nogavičko. Po končani strokovni konferenci in ogledu Mestne knjižnice Velenje je sledil krajši voden ogled mesta. Naš zadnji postanek je bila kmetija Lamperček, kjer so nas pogostili z domačim jelenjim golažem. ●

Knjižničar po duši ali (le) po poklicu

Urša Pajk
Narodni muzej Slovenije
urska.pajk@nms.si

Veliko je različnih poklicev, prav tako različnih ljudi. Vsako opravilo oziroma delo zahteva od človeka določene spretnosti in veščine. Kar je za nekoga težko, je drugemu pisano na kožo. Idealno je, če se na svojem delovnem mestu počutimo kot riba v vodi.

Na žalost ni vedno tako, saj se vse prevečkrat zgodi, da je tisto, o čemer smo sanjali kot otroci, v realnem življenju nedosegljivo. Smo se morda premalo potrudili za svoje cilje? Nismo dokončali zelenega šolanja? Preprosto nismo imeli sreče? Razlogov je mnogo... Tokrat razmišljamo o ljudeh, ki smo se znašli v knjižnicah in je naš vsakdan prepleten s knjigami. Smo knjižničarji, ker smo si to od nekdanj želeli? Smo gradove iz knjig zidali že v otroštvu in se namesto trgovin igrali knjižnice? Smo v osnovni šoli obiskovali knjižničarski krožek? Ali pa smo med knjižnimi policami pristali, ker žal ni bilo drugih možnosti? Živimo v času težje zaposljivosti, zlasti strokovnjakov s področja družboslovja, zato so nekateri zaradi preživetja prisiljeni početi marsikaj. Dandanašnji imaš srečo, če se tvoja zaposlitev vsaj nekoliko ujema s smerjo in stopnjo izobrazbe, ki si jo dosegel z uspešno zaključenim študijem. Pri spremljanju razpisov za delovna

mesta (primerna za humanista) hitro ugotovimo, da jih je še največ vezanih na knjižnice in šole. Na tak način veliko različnih družboslovcev (umetnostnih zgodovinarjev, sociologov, filozofov in tako dalje) konča v knjižnih hramih. Seveda je najboljšje, če smo dobili poklic v skladu z našimi željami in zmožnostmi. V tem primeru naše delo ni le služba, ampak je tudi poslanstvo, ki je povezano prav tako z našimi prostočasnimi konjički. Seveda pa lahko poklic, ki nam v začetku ne nudi pretiranega veselja, pozneje tudi vzljubimo, saj nas knjige, strastni bralci ali raziskovalci prepričajo o privlačnosti preživljanja delovnega časa v »knjižnem okolju«. Včasih je potrebno dati priložnost sebi ter drugim in se potruditi, da svoje delo v celoti spoznamo. Pri tem nam pomagajo strokovna srečanja, strokovni priročniki, izkušeni sodelavci in nenazadnje obiskovalci. Ne pozabimo na *Etični kodeks slovenskih knjižničarjev*, s poznavanjem le-tega bomo spoznali vlogo, odgovornost

in naloge knjižničarja pri ohranjanju knjižnega gradiva in posredovanju informacij javnosti. Pomembno je tudi, da stereotipe in predsodke vržemo v koš. Morda se je že na začetku »knjižničarske kariere« modro vprašati, kaj vse ponuja službovanje v knjižnici. V kolikšni meri smo lahko ustvarjalni, inovativni, samostojni? Kaj si v bistvu želimo, kje so naše omejitve in koliko energije, časa in predanosti smo pripravljeni vložiti? Smo pristaši nenehnega izobraževanja, združevanja v strokovna telesa, stremimo k izboljšanju delovnih pogojev, publiciteti matične knjižnice, zvišanju števila vpisanih članov, razširitvi knjižničnih dejavnosti? Možnosti je veliko... Lahko knjižničar spreminja svet, pomaga ljudem, ozavešča mlade rodove, osmišlja življenje? Vse to je verjetno mogoče v skoraj vsakem poklicu in zakaj ne bi bilo tudi v našem? Pogoj za to je, da delamo s srcem in z leti ne postanemo zgolj »knjižničarski roboti«. Lastnosti kot so prijaznost, srčnost,

Smo knjižničarji, ker smo si to od nekdanj želeli? Smo gradove iz knjig zidali že v otroštvu in se namesto trgovin igrali knjižnice? Smo v osnovni šoli obiskovali knjižničarski krožek? Ali pa smo med knjižnimi policami pristali, ker žal ni bilo drugih možnosti?

Ne pozabimo na Etični kodeks slovenskih knjižničarjev, s poznavanjem le-tega bomo spoznali vlogo, odgovornost in naloge knjižničarja pri ohranjanju knjižnega gradiva in posredovanju informacij javnosti. Pomembno je tudi, da stereotipe in predsodke vržemo v koš.

dostopnost, učljivost in prilagodljivost naj bodo naše vodilo. Predvsem od kolegov v splošnih knjižnicah slišimo ganjlive zgodbe ... Starejši, ki so ponovno našli veselje v učenju novih spretnosti, osamljeni, ki so za zidovi knjižnic spoznali prijatelje, bolni, ki jim je v boju z boleznijo pomagalo branje knjig in mladi iz socialno šibkejših družin, ki so ravno v čitalnici našli pravi kotiček za učenje. Knjižničarsko delo je vsekakor lahko povezano z različnimi dejavnostmi in različnimi ljudmi. Vloga knjižničarja se je seveda skozi zgodovinska obdobja spreminjala in danes so naše obveznosti zelo na široko zastavljene, saj nikakor nismo le varuhi knjig. Dobro je tudi, da smo si pri svojem delu pripravljene zavijati rokave in se ne bojimo umazati rok. Dolžnosti in opravila knjižničarjev se seveda ločijo tudi glede na tip knjižnice, v kateri so zaposleni. Specialne so v prvi vrsti odvisne od potreb matične ustanove, šolske usmerja učni program, poslanstvo splošnih knjižnic pa je zelo široko zastavljeno, saj naj bi služile hotenjem širokega kroga ljudi. V slednjih je ravno zaradi tega tudi veliko različnih prireditev, tečajev, srečanj, predstavitev, delavnic, ki so namenjene tudi ljudem s posebnimi potrebami. Dolžnost in vodilo nas knjižničarjev naj bi bila torej publiciteta branja, opismenjevanje,

izobraževanje in nenazadnje združevanje ljudi. Vsak knjižničar bi se moral najprej pri sebi vprašati, kaj in na kakšen način lahko svoje usluge ponudi javnosti. Kako ozavestiti še več ljudi, da je pisna dediščina pomemben segment narodove zapuščine? Kako šolajoči se mladini pokazati, da je branje prijeten konjiček, pri katerem se lahko učimo in zabavamo obenem? Kako določene kolege prepričati, da branje ne sme biti le delovna obveznost, ampak mora postati užitek? In kako študentom razložiti, da so na primer digitalne knjižnice odlična podpora pri študiju, ampak nikakor ne morejo nadomestiti pristnega stika s knjigo in »pravo« knjižnico? Najprej si moramo seveda na ta vprašanja odgovoriti knjižničarji sami, dalje moramo stati za svojimi odgovori, šele nato pa lahko pričnemo z izvajanjem svojih teoretičnih rešitev v praksi.

V *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* pod geslom knjižničar/knjižničarka preberemo: »strokovni uslužbenec/uslužbenka v knjižnici.« Gre le za razlago besede/besed, kaj vse pa to pomeni v praksi, vemo le knjižničarji in obiskovalci knjižnic. »Čistokrvni« predstavnik omenjenega poklica naj bi v prvi vrsti oboževal knjige, v drugi pa naj bi imel rad ljudi. Veliko nas je takih, ki pri svojem knjižničarskem delu

ves čas ali pa vsaj občasno komuniciramo z obiskovalci, a med nami so tudi knjižničarji, ki nimajo neposrednega stika s strankami, ker se ukvarjajo na primer s katalogizacijo. Kreiranje zapisov pa je seveda prav tako namenjeno ljudem, da jih bodo v cobiss bazi lahko našli na čim lažji in čim hitrejši način. Torej verjetno ni visokoleteče, četudi nekoliko poetično, reči, da je knjižnica »peskovnik ustvarjalnosti« in tudi »odprta hiša znanja«, kjer se srečujemo ljudje različnih generacij, poklicev in želja. Knjižničarji pa moramo poskrbeti zato, da se bomo vsi - tako obiskovalci kot zaposleni - v njej počutili prijetno, udobno in dobrodošlo! ●

Ob koncu vsakega leta (si) želimo, da bi bilo novo leto nepozabno, usmerjeno vase, polno novih doživetij. Kaj naj zaželim v novem letu 2020? Čim več dobrih knjig in novih izzivov, kajti le novi izzivi pomenijo osebno rast.

Magdalena Svetina Terčon

Š E E N K R A T D A

L A 1 2 3 4

5

B O R E S J A N U A R

6 7 8 9 10 11 12

13

J A 1 2 3 4 5

13 14 15 16 17 18 19

20

6 7 8 9 10 11 12

20 21 22 23 24 25 26

13 14 15 16 17 18 19

27 28 29 30 S E V E

20 21 22 23 24 25 26

D A M A J A 1 2 3

27 28 29 30 31 F E

4 5 6 7 8 9 10

B R U A R J A 1 2

11 12 13 14 15 16 17

3 4 5 6 7 8 9

18 19 20 21 22 23 24

17 18 19 20 21 22 23

16 17 18 19 20 21 22

24 25 26 27 28 29 30

23 24 25 26 27 28 29

31 B O G A T E G A

30 D E C E M B R

S E P T E M B R

A 1 2 3 4 5 6

A 1 2 3 4 5 6

7 8 9 10 11 12 13

7 8 9 10 11 12 13

14 15 16 17 18 19 20

14 15 16 17 18 19 20

21 22 23 24 25 26 27

21 22 23 24 25 26 27

28 29 30 31 I N T O

28 29 30 B A R V I

Š E N I V S E

V R O Č E G A J U L I

J A 1 2 3 4 5

6 7 8 9 10 11 12

13 14 15 16 17 18 19

20 21 22 23 24 25 26

27 28 29 30 31 P A

A V G U S T A 1 2

3 4 5 6 7 8 9

10 11 12 13 14 15 16

T E G A O K T O

B R A 1 2 3 4

5 6 7 8 9 10 11

12 13 14 15 16 17 18

19 20 21 22 23 24 25

26 27 28 29 30 31 I N

N O V E M B R A 1

2 3 4 5 6 7 8

9 10 11 12 13 14 15

10 11 12 13 14 15 16

25 26 27 28 29 30 31

17 18 19 20 21 22 23

P A Š E J U N I J A

24 25 26 27 28 29 IN

1 2 3 4 5 6 7

S P E T M A R C A I

8 9 10 11 12 13 14

2 3 4 5 6 7 8

15 16 17 18 19 20 21

9 10 11 12 13 14 15

22 23 24 25 26 27 28

16 17 18 19 20 21 22

29 30 P A S E O B

23 24 25 26 27 28 29

K R E S U Š E

30 31 P A A P R I

L E D A N O B E S I

Tretja varianta

Silva Novljan
silva.novljan@gmail.com

Razmišljanje za posvet: Uporabniki in knjižničarke. Kaj pa knjižničarji? Velenje, 16. 11. 2019

Ob povabilu na današnje srečanje sem si zastavila kar nekaj vprašanj. Zakaj naj bi razpravljali o enakosti spolov v osebju knjižnic. Je to sploh problem za katerega je potrebno najti rešitev? Je v mešani skupini kakovost opravljanja del višja? Je več timskega dela, znanja z več področij? Se izboljša promocija knjižnic in ponudba kakovostnih knjižničnih storitev? Se uporabniki in uporabnice res najpogosteje srečajo s knjižničarko?

Kar precej dejstev govori o tem. Kanič (2016) navaja primere za nas in ZDA, da razmerja med ženskim in moškim spolom govorijo o feminizaciji knjižničarskega poklica. Ne vemo, ali je razmerje pri nas že kritično, ali zaradi pretežno ženskega osebja vstopa v knjižnice manj uporabnikov in med njimi manj moških v primerjavi z ženskami? Kakšen pomen ima spol osebja za uporabnika ali uporabnico? Sta neobčutljiva, jima ni mar za spol, sta nejevoljna, celo užaljena, ker ne moreta izbirati spola, ki mu bosta zaupala svoj problem v pričakovanju kakovostne pomoči pri njegovi razrešitvi? Če sta zaupala knjižničarki, še ni rečeno, da vpliva knjižničarja v procesu razreševanja problema ni bilo, npr. ko je on izbral, obdelal knjižnično gradivo, vodil oddelek ali knjižnico, upravljal in razvijal tehnološke postopke. Govorimo namreč, kot pravi Novljan (2018), o ustanovah z največjim poudarkom sodelovanja pri opravljanju nalog. Bosta bralec ali bralka zaradi opisov priporočenih knjig, pod katere so se podpisale knjižničarke, naslov na spletni strani knjižnice pa vabi: "Knjižničarji so izbrali za vas", raje iskala druge nasvete, tudi raje knjižničarjeve? Pa knjižničar? Je

užaljen? Ga je užalila pohvala knjižničark? »... za oblikovanje nove realnosti, brez smrdljivih besed in laži, dovolj strpno, blago, ozaveščeno, dobrohotno, vsakomur naklonjeno, uslužno, kreativno (dobro, gre za idealiziran opis?) delovanje...« (Slapšak, 2018).

Vprašanja se nizajo, na nobenega nimamo končnega odgovora. Vsaj danes ne in verjetno ga tudi v prihodnosti ne bomo imeli. Zmeraj znova bodo razvoj družbe, razvijajoča se raba tehnologije, še zlasti najnovejše kvantne, z umetno inteligenco in evolucija človeka odpirala enaka ali nova vprašanja in aktualizirala temo na različnih področjih. Niso nepomembna. Vabijo raziskovalce, da posegajo v globino, da poleg preštevanja spolov in beleženja mnenj raziskujejo, kaj to pomeni za organizacijo knjižnične zbirke oz. knjižnice, kakšen, če sploh, je pomen in vpliv spolov na profesijo in njen ugled danes, spolov, ki sta v razvoju knjižničarstva prispevala značilen delež.

Od knjižničarjev do knjižničark

Začetke knjižnic zaznamujejo moški bolj kot ženske. Samostani so poskrbeli, da smo imeli že v 13. stoletju knjižničarke

(npr. Velesovo), ko je vsaj ena redovnica skrbela za knjižno zbirko, ki je bila na voljo za obvezno branje. V 19. stoletju so si knjižničarke začele utirale pot v javne knjižnice. Odprli so jim vrata kot izposojevalkam brez večjih zadreg ob njihovem pomanjkljivem bibliotekarskem znanju o šolskih in splošnih knjižnicah. Tam, kjer so bili nagovorjeni predvsem otroci in je bil poudarek na leposlovju, so zavzeto vstopale v razvijanje knjižnice za širjenje branja in pismenosti. Za njihovo delovanje bi tudi tedaj veljala kakšna oznaka pohvale Slapšakove (Ibid.), tako kot danes lahko velja tudi za knjižničarje. V strokovno bolj visoko razvitih knjižnicah je bilo zaposlovanje žensk opremljeno z dvomi o njihovi strokovni sposobnosti. Razgledani knjižničarji so gotovo poznali npr. uspešne vladarice (Elizabeto I., Katarino II, Marijo Terezijo), znanstvenice (Mario Curie) (Pozabljena, 2016), a so pomembno cenjena knjižničarska dela pogosto raje zaupali moškim. Med njimi je Janko Šlebinger, direktor licejske knjižnice dvomil, da bi Melita Pivec-Stele kot ženska zadovoljivo opravljala strokovna dela, čeprav z dvema doktoratoma. A jih je; več kot zadovoljivo. Dokazala je, da ženske v ničemer ne zaostajajo za moškim, naslavljali pa so jo z »gospa profesor«! Bibliotekarski poklic je štela med najbolj zanimive poklice in srečna je bila, ko je pomagala ustvarjati vseučiliško knjižnico za študij bodoče akademske mladine. In Minka Skaberne? Tudi zanjo veljajo besede

Za knjižnico oziroma njen ugled in ugled knjižničarske stroke je posebne pozornosti vredna prizadetost uporabnikov, ki so ravnanje knjižničarja ali knjižničarke doživljali kot neprimerno in žaljivo.

Slapšakove, saj je z delom in lastnim iskanjem strokovnega znanja ustvarjala knjižnico za slepe (Ibid.).

Ob uglednih knjižničarjih so se po »Pozabljeni polovici« (2016) množila ugledna imena knjižničark. Pregled objav v reviji Knjižnica nam ilustrira vstop žensk v teorijo in prakso. Od 1959. leta in skoraj do 1970 prednjačijo moški, potem postanejo ženske enakovredne avtorice strokovnih in znanstvenih člankov. Poklic se je postopno, predvsem z razvojem šolskih in splošnih knjižnic, feminiziral. Za moške je bil manj zanimiv kot strokovno manj zahteven med poklici; glede na zahtevano izobrazbo, znanja in večine zato tudi slabše plačan, navaja Kanič (2016) Zabela in Exlinovo. Slednja je po raziskavi ugotovila, da je to stanje pustilo v knjižničarstvu dolgoročne posledice; trajno nizko zastopanost moških v poklicu. Pri nas sta Perko (2009) in Bolka (2007) ugotavljali na manjšem vzorcu, da številčno prednjačijo knjižničarke, ki pa skupaj s knjižničarji tega večinsko niti ne zaznajo kot problem; spol naj ne vplival na uspešnost dela. Nekateri anketiranci celo menijo, da knjižničarjev ni malo in da bi se zanj odločilo več moških, če ne bi bil poklic premalo cenjen. Je morda zaradi prevlade žensk manj cenjen?! Bi cenjenost poklica kot nekoč tudi danes pritegnila večje število moških v profesijo in več uporabnikov; med slednjimi danes morda celo redkeje zastopanih moških?

To potrjujejo še odgovori knjižničarjev v anketi, opravljeni v splošnih knjižnicah; večina moških je stopila v ta poklic po naključju (Bolka, 2007; Perko, 2009). S poklicem so zadovoljni in jih ne moti

oznaka, da v javnosti veljajo za »knjižne molje« (Bolka, 2007). A tudi knjižničarke imajo rade knjige, saj jih je v knjižnice pripeljala tako kot moške ljubezen do branja in knjig (Perko). To je sicer pogost odgovor zaposlenih in študentov ter študentk na vprašanje, zakaj so izbrali ta poklic. Vsekakor bolj pogost kot npr.: ker je zanimiv, ker rad dobro delim z ljudmi, ker zmorem prispevati k razvoju posameznika in skupnosti, ker se v tem poklicu razvijam in ristem tudi sam ...

Je morda zaradi prevlade žensk manj

cenjen?! Moški še zmeraj redkeje izberejo po Ustavi (49. člen) pod enakimi pogoji vsem dopustno delo v knjižnicah, čeprav se zaposlenim moškim dobro godi, kot zapiše mnenje anketirancev Bolka (2007). Videti je, da ljubezen do branja in knjig ni ravno prepričljiv nagovor moških. »Do knjig ni mogoče biti narejeno prijazen. Z njimi preživimo večer samo, če si jih želimo.« pravi Proust (cv: Marias, 2013). In kaj bo prispevala ta ljubezen k cenjenosti poklica, če je posameznik v knjižničarski profesiji ni pripravljen deliti, kar pomeni,

1 2 Jun 2016 21:45 knjižničarka ena

Sem pravkar prebrala, da bodo knjižničarji stavkali. No, jaz ne bom, ker je kdo v tej državi še slabše plačan od mene. Rada imam svoj poklic in na misel mi ne pride, da bi s stavko težila študentom, ki jih je v izpitnem obdobju polna čitalnica. Edino, kar me moti, je vrhovna šefica, ampak nje ne moremo odpraviti s stavko, kvečjemu z zamenjavo politične garniture. (Forum Over Net)

2 20 Okt 2003 17:26

Meni osebno je najbolj pomembna prijaznost knjižničarjev/knjižničark! Sama imam zelo slabe spomine na eno mestno knjižnico, kjer so bili vsi vzvišeni, arogantni, brez volje, vse jim je bilo odveč poiskati. Kako se bo človek počutil prijetno v takem okolju? Pa četudi je knjižnica dobro založena, velika, moderna... brez pozornosti osebja vse to zbledi. (Forum Over Net)

20 Okt 2003 22:44

Ja izgleda, da imamo s knjižničarji in knjižničarkami različne izkušnje.

V naši knjižnici in čitalnici dela osem zelo prijaznih in razgledanih knjižničark in en knjižničar. Sploh se ne morem odločiti katerega sem bolj vesela, ko pridem v knjižnico, z vsemi imam izredno pozitivne odnose že dolga leta. Sistem imajo dodelan, rezervacije točno veljajo, pomoč pri izbiri in iskanju željene knjige hitra in učinkovita. Tudi svetovanje je prav zgledno. (Forum Over Net)

-Pomena prijaznosti za blagohotnost ljudi se zavedajo tudi v kalifornijski UCKLA, ki ustanavlja, prva, inštitut za prijaznost.

3 2 Jun 2016 21:45 muti vode

Nočem biti žaljiva, ampak kaj lahko pričakuješ od nekoga, ki je šel v študij bibliotekarstva? Samo dve varianti sta - ali gre za totalno nesposobnega, ali pa za totalno »posebnega« človeka.

Ti osebki so sami sebi odveč, torej... ;) (Forum Over Net)

3 Jun 2016 08:16 Obešanka

Saj res, bibliotekarstvo kot študij? Čudaško. A je to sploh kaka znanost? Po mojem ne, to je neka pomožna veda in res ne vem, zakaj bi se študiralo. Res se verjetno ali lenuhi ali čudaki tja vpišejo. Potem imajo pa enako raven izobrazbe kot matematiki ali slovenisti ali kemiki, pa se visoko nosijo. (Forum Over Net)

se profesionalno izpostavljati v udejanjanju knjižničnega poslanstva. V njem so naloge, ki javnosti sporočajo, kaj lahko pričakuje in na kakšni ravni, in po tem naj bi knjižničarje in knjižničarke tudi ocenjevala.

Z visokim izobraževanjem in tehnologijo in ne nazadnje z drugimi javnimi uslužbenci primerljivim plačilom za opravljeno **delo**¹, postaja le-to zanimivo spet tudi za moške in uporabniki in uporabnice v kakšni knjižnici že lahko izbirajo med knjižničarjem in knjižničarko. Možnost izbire osebja po spolu se načrtno pogosto ne uporablja. Ni pa izključujoča, čeprav uporabnik ali uporabnica nimata izstopajočih pripomb na spol osebja in se, če nista samostojna v uporabi knjižnice, zaupata razpoložljivemu osebju. Na uspešno opravljeno knjižničarjevo pomoč naj bi vplivale predvsem osebnostne lastnosti izbranega osebja, odgovarja večina zaposlenih na anketo Perkove (2009). Posamezne ocene uporabnikov na delo knjižničarjev so predvsem reakcija na ravnanje knjižničarke ali knjižničarja, ki se pričakovano uporabnice ali uporabnika (ne)ustrezno odzoveta. Oba sta cenjena po kakovosti opravljeni storitvi, pri čemer igra glavno vlogo **prijaznost**². Znanje knjižničarstva in široka razledanost po sodobnem informacijskem svetu sta redkeje omenjeni področji ocenjevanja, bodisi da sta za uporabnika sami po sebi pričakovani bodisi sprejeti v skladu s tem, koliko jih uporabnik pozna, koliko ve o vlogi knjižnice pri **informacijskem opismenjevanju**³.

V anketah knjižnic se zadovoljstvo uporabnikov s storitvami ocenjuje nadpovprečno dobro, v javno dostopnih mnenjskih forumih pa bomo naleteli na odzive uporabnikov na neprijazno opravljeno storitev, ki jim sledijo podobne ali nasprotno izkušnje. Za knjižnico oziroma njen ugled in ugled knjižničarske stroke je posebne pozornosti vredna prizadetost uporabnikov, ki so ravnanje knjižničarja ali knjižničarke doživljali kot neprimerno in žaljivo.

Žaljivo je tudi za knjižničarje, ki so del

■ S Piko Nogavičko iz oči v oči (foto: Špela Sanabor)

profesije in so kot njeni sodelavci zavezani k prijaznemu ravnanju tako z javnostjo kot s sodelavci. Prijaznost zaposlenega, njegov odnos, spoštovanje drugega, tudi do sodelavca in njegove vloge in znanja, je pomembno za sodelovalno delo, ki usmerja kolektiv v uspešno organizacijo za uveljavljanje poslanstva. Uspešnost knjižnice uporabniki ne prepoznajo samo v gradnji obsežnih baz podatkov, prej v stiku s knjižničarjem informatorjem v izposoji, ki jim pojasni, jih pouči, kaj lahko iz njih dobijo. Novljan (2018) knjižničarje informatorje poimenuje prepoznavni znak knjižnice in jim priznava vlogo najuspešnejših promotorjev njenega namena v uspešnosti uporabnikov. Znanje knjižničarstva, poznavanje in kakovostno vrednotenje ter predstavljanje informacijskih virov, ki so v knjižnici ali zunaj nje, po njenem mnenju cenijo uporabnice in uporabniki visoko tudi tako, da kdaj razumevajoče prijazno prezrejo njihove nepričakovane reakcije.

Negativna mnenja vsekakor ne prispevajo k cenjenosti poklica, nas pa seznanjajo, da so v našem knjižničnem sistemu in zunaj njega ljudje, ki znotraj razvejane mreže knjižnic in njihovih nalog niso bili deležni informacijskega znanja. Strokovno visoko profesionalno znanje je tudi za knjižničarje informatorje v vseh knjižnicah prvi pogoj za delo z uporabniki, ki mu je dodan nič manj pomemben način ravnanja, to je spoštovanje posameznika, njegove potrebe ali želje in prijazno odzivanje.

Knjižničarke in knjižničarji

Kot so se ženske uveljavljale v knjižničarstvu, se tudi danes moški lahko ponovno uveljavljajo. A za to bo potrebno več kot ljubezen do branja in knjig. Tako kot ženske zmorejo doprinesti k cenjenosti stroke, poklic (rutino, izkustvo) nadgraditi z umskim in ustvarjalnim delom v profesijo in povečati raznolikost delovnih skupin in uspešnost knjižničnih storitev in načinov njihovega uresničevanja. Spola sta enako sposobna učenja, profesionalnega razvoja in ustvarjanja dobrega okolja, v katerem jih bodo kot posameznike ocenjevali uporabniki in neuporabniki moškega

Uspešnost knjižnice uporabniki ne prepoznavajo samo v gradnji obsežnih baz podatkov, prej v stiku s knjižničarjem informatorjem v izposoji, ki jim pojasni, jih pouči, kaj lahko iz njih dobijo.

ali ženskega spola. Učinek njihovega profesionalnega delovanja bo spreminjal mnenje okolice, tudi ljudi, ki sicer niso obiskovalci knjižnice, o knjižnici in zahtevnosti ter pomenu knjižničarskega znanja.

Med pisci prispevkov o enakosti spolov so knjižničarji zaželeni kot odgovorni in prizadevni strokovnjaki za zaupana dela. Kanič (2017) navaja, da so ženske, ki so v njegovem vzorcu prevladujoče, s srednjo in dodiplomsko izobrazbo v prevladi, predvsem na račun v splošnih knjižnic. Moški, ki so sicer v manjšini, pa so pogostejše podiplomsko izobraženi. Zaposleni so predvsem kot vodje, upravitelji in tehnično osebje, medtem ko ženske prevladujejo v obdelavi knjižničnega gradiva in izposoji.

Delovno mesto nakazuje tudi potrebo po branju strokovne literature. Največji neuporabniki literature so moški. Pregled člankov s področja bibliometrije daje vtis, da so najpogostejši med bralci strokovne literature, ki ni priročniška, pisci člankov in del, ki nastajajo v času študija (npr. članki, ki jih skupaj podpišeta avtor in njegov mentor), raziskovalci, ki berejo za potrebe razvoja dela ali gradnje lastne kariere. Moški redkeje kot ženske prispevajo izvirne in pregledne ter strokovne članke v revijo Knjižnica (Zupančič, Južnič, 2017), ki jo sicer bere 42 odstotkov vprašanih v Kaničevi

raziskavi (2017). Strokovna literatura, tudi domača, je nedvomno vredna sprotnega prebiranja in izmenjave bralnih izkušenj (bralne značke za knjižničarje?!), vsaj tako kot branje leposlovja oz. seznanjanje z njim v splošnih in šolskih knjižnicah. Je v pomoč vsakemu (strokovnemu) delavcu knjižnice, tudi vodstvenemu kadru knjižnice, če želi slediti potrebam okolja in razvoju stroke.

Strokovnim delavcem, ki je ne berejo, vsaj kdaj kakšen tehten prispevek s svojega delovnega področja, težko priznamo ta status. Tudi knjižnici, kjer revije ne najdemo med razstavljenimi revijami. Žaljivo je do stroke, da so med zaposlenimi knjižničarke in knjižničarji, ki je niti ne poznajo. Žaljivo do stroke, ki ima visokošolsko in podiplomsko izobraževanje, s katerim javno potrjuje zanimivost in zahtevnost poklica knjižničar in postavlja za uporabnike merilo vrednotenja knjižničarskega poklica. Ima pa tudi cenjeno bibliotekarsko združenje. Knjižnica je v prvih desetletjih redno objavljala poročila uglednih strokovnjakov o novih izdajah strokovnih del. Danes je promocija lastne profesije obstranska stvar, če odštejemo Kalanove nagrade (ki promovirajo predvsem podiplomska dela; mogoče nimam prav?!) in navajanje virov v objavljenih delih, kjer so slovenski avtorji pričakovano v manjšini, razen

v zgodovinskih pregledih, a včasih v drugih nepotrebno spregledani, čeprav po vsebini in načinu predstavitve za tujimi ne zaostajajo.

Tretja varianta

Sprotno preverjanje in nadgrajevanje lastnega strokovnega znanja in širine pogleda na svet zmore doprinesti posamezniku in stroki ter njuni cenjenosti in ugledu. Znanje krepi razmišljanje, samozavest, prispeva več kritičnih pogledov in spodbudnih razprav za spreminjanje, razvoj in izboljšanje organizacije knjižnice, opravljanja storitev ... nove rabe knjižnic, njihovega knjižničnega gradiva in drugih, tudi zunanjih, virov informacij ... povečuje zadovoljstvo okolja in posameznikov, ki so bili motivirani, ko so bile cenjene tudi njihove sposobnosti ... Znanje, ki ga spremlja razmišljanje, oblikuje cenjeno delovno ali sproščujoče spodbudno okolje, kjer za zaposlitev konkurirata tako moški kot ženska in kjer delujeta s svojo različnostjo sodelujoče in dopolnjujoče, ko ustvarjata tretji spol: »ono« sodelovanje, razumevanje, svetovanje, učenje, promoviranje, spodbujanje za domišljijo, razmišljanje, čustvovanje, delovanje ... Z razlikami spolov kot posameznika ustvarjata raznovrstnost in s primerno odzivnostjo na potrebe okolja in posameznika novo kakovost. Zmoreta

Novo leto bomo pričeli vzpodbudno - s posebno nižjo stopnjo DDV.

Želim vam vse dobro v letu 20 dvajset.

David Ožura

Tretja varianta je pravzaprav poslanstvo knjižnice, ki združuje knjižničarja in knjižničarko. »... sposobna ... sta (kot knjižničarke, op. av.) ... prebrati bralca, mu ponuditi več in bolje, ga napotiti tja, kamor ne ve, da mora iti«.

izboljšati skupino knjižničark, »ki bi državljane lahko zapeljala v državljansko držo, in pri tem se ji ni treba niti posebej organizirati. In nisem samo enkrat opazila, da se pri svojem delu tudi zelo zabavajo.« (Slapašk, ibid.) Z razmišljajočo uporabo znanja in priznavanjem različnosti ter prijaznim osebnim nagovorom zmoreta ohranjati človečnost in preseči algoritem in robota in možnost njune prevlade. »Drugi je nujnost«, kot pravi Velikič (2018), »najsi ga doživljamo kot bogastvo

ali občutimo kot grožnjo.« Brez njega ni razlike, brez razlike ni možno vzpostaviti ničesar. »Samo razlika nas prebuja in sili k razmišljanju ter rešuje iz groznega sveta povprečnežev.« Raznovrstna skupina prinaša v okolje več raznovrstnosti pogledov, mnenj, idej, kritičnega in ustvarjalnega razreševanja problemov. Identiteta knjižničarja in knjižničarke, ki oba značilno opredeljuje s strokovnostjo in prijaznostjo, je »kot vprašaj, ki polzi po straneh v knjigi in nikdar ne obmiruje na koncu stavka.« (Roy, 2000).

S takim načinom branja knjig, ljudi, okolja bo med knjižničarji zmeraj več moških, med pohvalami uporabnikov in uporabnic zmeraj več tistih, ki bodo cenili njihovo znanje, zato ker bo tudi njim posredovano na razumljiv način, rezultati pa bodo potrjevali njuno sposobnost za prepoznavanje potreb in motiviranje uporabnikov, ko bodo ... »v ustaljen knjižnični red in dovršen bibliotekarski sistem razporejanja knjig na policah ... « (Škerlj, 2019, str. 380) vnesli vsaj kdaj kakšno Faldbakknovo spodbudo za namerenred, za določeno mero svobode in ustvarjalnosti tako za knjige kot za obiskovalce in knjižničarje⁴.

Tretja varianta je pravzaprav poslanstvo knjižnice, ki združuje knjižničarja in knjižničarko. »... sposobna ... sta (kot knjižničarke, op. av.) ... prebrati bralca, mu ponuditi več in bolje, ga napotiti tja, kamor ne ve, da mora iti.« (Slapašk, ibid.). Ko verjameta in sprejemata namen knjižnic, gradita z njegovim uresničevanjem in s preverjanjem svojih vplivov na okolje, zanimiv in cenjen poklic. ●

Citirana literatura:

- Bolka, M. (2007). Vloga spolov v bibliotekarskem poklicu. (Diplomsko delo). Ljubljana. Filozofska fakulteta.
- Forum Over Net. (2019). Pridobljeno 6. 10. 2019 s spletne strani <https://med.over.net/forums/viewtopic.php?t=7452816>.
- Kanič, J. (2016). Feminizacija in poimenovanje poklicev v knjižnici. 25. april. Pridobljeno 6. 10. 2019 s spletne strani <http://terminologija.blogspot.com/2016/04/feminizacija-in-poimenovanja-poklicev-v.html>.
- Kanič, I. (2017). Slovenski knjižničarji berejo. Kaj, kako in koliko? V: Povezovanje. Sodelovanje. Skupnosti: ustvarimo družbo bralcev. Kongres Zveze bibliotekarskih društev Slovenije. Podčetrtek, 27.-29. 9.
- Marias, J. (2013). Zaljubljenosti. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Novljan, S. (2018). Knjižničar informator, empatični povezovalc. Knjižnica 62(1-2), str. 9-36.
- Perko, N. (2009). Vloga spola pri podobi poklica bibliotekarja. (Diplomsko delo). Ljubljana, Filozofska fakulteta.
- Roy, A. (2000). Bog majhnih stvari. Ljubljana, Prešernova družba.
- Pozabljena polovica. Portreti žensk 19. in 20. stoletja na Slovenskem. (2016). Ljubljana: Tuma, ZRC, ZRCSAZU.
- Slapašk, S. (2018). Sobotna priloga Večera (1. 12.), str. 16.
- Škerlj, N. (2019). Hoja med knjigami, pohajkovanje v knjižnici in Faldbakknova kaotična gnezda knjig. Knjižnica 63(1-2), str. 377-388.
- Velikič, D. (2019). O pisateljih in mestih. Ljubljana: LUD: Literatura.
- Zupančič, A., Južnič P. (2017). Bibliometrijska analiza revije Knjižnica v obdobju 2011-2016. Knjižnica 61(3), str. 9-58.

⁴Kdor je kdaj pohajkoval po knjižnici brez opredeljenega cilja, brskal med knjigami, je lahko doživel tudi naključno srečanje z »naj« knjigo. Namerno »Razmetane knjige« različnih zvrsti in vsebine na veliki mizi sredi izposojevalnega prostora so v Pionirski knjižnici v Ljubljani, vsaj pred davnimi leti, omogočale take izkušnje veliko mladim in odraslim obiskovalcem.

Posodabljanje katalogizacijskih pravil

Intervju s predsednico Komisije za katalogizacijo pri NUK Ireno Kavčič

Suzana Šulek, Daniela Škerget

Narodna in univerzitetna knjižnica
 suzana.sulek@nuk.uni-lj.si
 daniela.skerget@nuk.uni-lj.si

Irena, že vrsto let se ukvarjaš s katalogizacijo, tako praktično kot tudi teoretično. Na tem področju se že nekaj časa, še posebej v zadnjem desetletju, dogajajo večje spremembe. Uveljavili so se konceptualni modeli iz družine Iflinih funkcionalnih zahtev, dobili smo nova mednarodna katalogizacijska načela, ki so nadomestila pariška načela in so primerna za kataloge, dostopne prek spleta, ter temeljijo na omenjenih Iflinih modelih. V ospredju je zdaj uporabnik, ki smo ga dolga leta nekoliko zanemarjali in včasih nanj skoraj pozabili. Kateri sodobni katalogizacijski pravilniki in standardi so osnovani na omenjenih modelih?

Prvi katalogizacijski pravilnik, ki temelji na Iflinih konceptualnih modelih, je bil italijanski pravilnik Regole italiane di catalogazione – REICAT, ki je izšel leta 2009, leto kasneje pa je bil objavljen standard Resource Description and Access (RDA), ki je naslednik angloameriških katalogizacijskih pravil (AACR2). RDA je zdaj – za razliko od REICAT-a – dostopen v elektronski obliki, redno ga posodabljaajo, njegov razvoj je zagotovljen, uporablja pa se tudi izven angleško govorečega območja. Z zanimanjem pričakujemo izid novega hrvaškega nacionalnega katalogizacijskega pravilnika (Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima – KAM), ki upošteva novi združeni model IFLA LRM. Pravilnik je že skoraj pripravljen, do konca leta je

predvidena redakcija s strani knjižničarjev, arhivistov in muzealcev, večjih sprememb se ne pričakuje. Trenutno poteka usposabljanje za vodenje izobraževanja za katalogizatorje, končna verzija pravilnika se načrtuje za jesen 2020, pravilnik pa bo objavljen na spletu.

Glede na to, da se udeležuješ srečanj različnih mednarodnih skupin, komisij, odborov ipd. in da v nekaterih tudi aktivno sodeluješ, si z razvojem katalogizacijskih pravilnikov dobro seznanjena. Kako se je pravzaprav začelo tvoje sodelovanje s tujimi strokovnjaki za katalogizacijo?

Ena mojih prvih in pomembnejših mednarodnih izkušenj je bila udeležba na kongresu Ifle v Glasgowu na Škotskem leta 2002. Kongresa sem se udeležila namesto pokojne Zlate Dimec in takrat nisem kaj dosti vedela o delovanju Sekcije za katalogizacijo in o skupini za revizijo ISBD (ISBD Review Group). Spomnim se, da sem – s precej treme – pristopila k Barbari Tillett iz Kongresne knjižnice v Washingtonu. Vedela sem, da je sodelovala z Zlato, poznala sem jo po imenu in po njenih strokovnih prispevkih, videla pa sem jo prvič. Glede na to, da sem v službi nasledila Zlato, me je zanimalo, kako lahko postaneš član skupine za revizijo ISBD. Seveda nisem mogla kar zamenjati Zlate, tega nisem niti pričakovala. Bil je pa storjen prvi korak, spoznala sem precej »pravilnih« ljudi, kar mi pa ne bi kaj dosti koristilo, če stikov ne bi znala obdržati in če mi v NUK-

u kasneje ne bi omogočili udeležbe na drugih mednarodnih srečanjih.

Naslednje leto si sodelovala pri pripravi mednarodnih katalogizacijskih načel, ki jih upoštevajo pri pripravi novih katalogizacijskih pravilnikov. Kako je prišlo do tega sodelovanja in zakaj je priprava načel trajala tako dolgo?

Leta 2003 je Sekcija za katalogizacijo v sodelovanju s Sekcijo za nacionalne knjižnice (obe pri Ifli) ter Nemško knjižnico (Die deutsche Bibliothek) v Frankfurtu organizirala prvega od petih načrtovanih regionalnih sestankov. Sestanek ni bil odprt za javnost, udeleženci so bili vabljeni osebno ali pa je predstavnik določila nacionalna knjižnica. Evropskemu srečanju, na katerem je bil sprejet prvi osnutek katalogizacijskih načel, so v naslednjih letih sledila še štiri srečanja v različnih delih sveta: za Južno in Srednjo Ameriko ter Karibe v Buenos Airesu leta 2004, za arabske dežele na Bližnjem Vzhodu v Kairu leta 2005, za Azijo v Seulu leta 2006 in za Afriko v Pretoriji leta 2007. Po vsakem sestanku je bilo o predlogih sprememb osnutka načel glasovanje, spremenjeno oziroma dopolnjeno besedilo pa je bilo objavljeno v zborniku. Iz naslova zbornikov kot tudi imena sestankov (IFLA Meetings of Experts on an International Cataloguing Code – IME ICC) vidimo, da je bila prvotna ideja nastanek mednarodnega katalogizacijskega pravilnika, ki pa je kasneje zamrla. V naslovu dokumenta,

Najprej bomo objavili spremembe pravil za oblikovanje točk dostopa za korporacije in gradivo tečaja za katalogizacijo elektronskih virov, dostopnih prek spleta, januarja načrtujemo objavo priročnika za katalogizacijo videoposnetkov.

ki je bil končan leta 2008 in objavljen naslednje leto, mednarodni katalogizacijski pravilnik ni več omenjen, nadomesti ga izraz mednarodna katalogizacijska načela (Statement of international cataloguing principles). Končni dokument je torej rezultat sodelovanja strokovnjakov za katalogizacijo z vsega sveta; tako obsežnega mednarodnega sodelovanja na področju katalogizacije prej še ni bilo in ga verjetno tudi več ne bo.

Glede na to, kar si povedala, si seveda ne moremo predstavljati, da bi na podoben način nastal mednarodni katalogizacijski pravilnik.

Res je. Iluzorno bi bilo pričakovati, da bi se v okviru Ifle lahko pripravil standard v takem obsegu, kot je standard RDA, in da bi pri pripravi standarda sodelovale vse regije. Delo v Iflinih delovnih skupinah, kot je npr. skupina za revizijo ISBD, ni plačano, večino stroškov nosijo inštitucije, v katerih so člani teh skupin redno zaposleni. Moram reči, da so vsi, ki jih poznam, zelo zagnani, a volontersko delo ob večerih in vikendih se ne more primerjati s pogoji za delo, ki jih imajo tisti, ki sodelujejo pri razvoju RDA. Poleg tega je treba upoštevati, da ne gre za enkratno pripravo pravilnika, ampak je pravilnik treba tudi vzdrževati in posodabljeni. Gre za delo, ki se ne konča.

Kaj ti je na tvojem strokovnem področju najbolj koristilo, kje si dobila največ izkušenj?

Vsako delovanje znotraj mednarodne strokovne skupine, vsaka udeležba na mednarodnem dogodku, vsaka izmenjava

mnenj – formalnih ali neformalnih – na teh dogodkih ali po njih, je na svoj način koristna in pomembna, pridobljena znanja in izkušnje seveda obogatijo moje delo in ga delno tudi olajšajo. Mnogo tega, kar na tak način izvem, ne morem prebrati nikjer, mi pa pomaga pri odločanju v marsikateri situaciji. Poleg tega sem spoznala precej ljudi, na katere se lahko obrnem v primeru, ko kakšnega problema ne moremo rešiti. Kadar se ne moremo uskladiti, pride prav mnenje od drugod. Stike s tujimi strokovnjaki je treba vzdrževati in dokler se udeležujem različnih dogodkov, to ni težko. V NUK-u je bil na srečo vedno posluš za sodelovanje na mednarodnem področju.

Po srečnem spletu okoliščin sem leta 2009 postala članica Ifline skupine za revizijo ISBD, za kar sem še danes hvaležna. Po dveh štiriletnih mandatih podaljšanje ni možno brez prekinitve, trenutno sem dopisna članica. Pomembna izkušnja je bilo sodelovanje pri pripravi združene izdaje ISBD, še pomembnejše pa je bilo vodenje študijske skupine za vključitev neobjavljenih virov v ISBD in vodenje skupine, ki je pripravila vprašalnik o uporabi ISBD.

Članstvo v skupini za revizijo ISBD mi je med drugim omogočilo tudi udeležbo na dveh enotedenskih delovnih srečanjih odbora, ki je odgovoren za razvoj standarda RDA (Joint Steering Committee for Development of RDA – JSC, kasneje se je preimenoval v RDA Steering Committee – RSC). Na srečanju, ki sta bili skoraj v celoti odprti za opazovalce, so bili posebej vabljeni člani Iflinih skupin za revizijo ISBD in FRBR, člani European RDA Interest Group (EURIG) ter ISSN

Network. Srečanja sta bili pripravljena zelo profesionalno, kljub sproščenosti se je čutila disciplina, kar je logično, saj je bil dnevni red res obsežen in morala sem se potruditi, da sem lahko sledila. Opazovalci smo bili sicer takoj na začetku opozorjeni, da se lahko oglasimo le izjemoma in samo pod določenimi pogoji in da naj bi med odmorom v vrsti za uporabo stranišča dali prednost članom odbora, vendar to ni kaj dosti vplivalo na naše razpoloženje. Kljub vsemu je bila to izkušnja, za katero bi nam bilo žal, če bi jo zamudili.

Si tudi predstavnica NUK-a v European RDA Interest Group (EURIG). Kaj je EURIG in zakaj je sodelovanje v njem pomembno?

Že ime pove, da EURIG združuje evropske inštitucije, v glavnem gre za nacionalne knjižnice, ki so tako ali drugače povezane s standardom RDA. Skupina formalno deluje od leta 2011 (ideja o ustanovitvi skupine se je porodila leta 2009) in spodbuja sodelovanje ter izmenjavo izkušenj pri implementaciji RDA oz. načrtih za implementacijo RDA. Nekatere članice RDA že uporabljajo ali imajo pripravljen načrt za njegovo uporabo, druge pa o prehodu na RDA še razmišljajo ali pa so se iz različnih razlogov odločile drugače. EURIG že od vsega začetka tesno sodeluje z RDA Steering Committee (RSC), skupina je zdaj vključena v RSC kot evropska regija. Prek EURIG-a ima vsaka članica možnost, da sodeluje pri razvoju RDA. V preteklih letih je skupina pripravila precej predlogov za izboljšave standarda, večina je bila sprejetih oz. upoštevanih. Predstavniki članic se zberemo enkrat

letno, načeloma vsakič v drugi državi, pogosto se ob srečanju organizira še seminar za domače knjižničarje. Zadnja leta je pred letnim srečanjem ali po njem še srečanje prevajalcev RDA, ki se je izkazalo za zelo koristno, prevajalci se seznanimo s spremembami oz. dopolnitvami RDA, izmenjamo si izkušnje pri prevajanju in si pomagamo pri reševanju jezikovnih dilem.

V drugem delu pogovora te prosim, da nam več poveš o tem, kaj se pri nas dogaja na področju katalogizacije in kdaj lahko pričakujemo sodobnejša katalogizacijska pravila. Pred skoraj 20 leti je nastal Prekat: priročnik za enostavno uporabo katalogizacijskih pravil, ki je predstavljal prvo fazo projekta izdelave novega slovenskega katalogizacijskega pravilnika, do naslednje faze pa potem ni prišlo. Kaj se je v tem času dogajalo?

V Prekatu so zbrana navodila za uporabo PPIAK in standardov ISBD ter različni dogovori in sklepi Komisije za katalogizacijo, vključno z uveljavljeno prakso, ki ni bila nikjer zapisana (veljavna določila so bila prej razpršena v različnih virih). Priročnik je le osnovni pripomoček pri katalogizaciji, še vedno se uporabljajo pravilnik Eve Verone (PPIAK) in standardi ISBD. Po izdaji priročnika se je spremljalo njegovo uporabo ter zbiralo pripombe in predloge, izhodišča za nov pravilnik pa niso bila pripravljena. Komisija za katalogizacijo, ki je bila tedaj pod okriljem ZBDS, je prenehala delovati, zato smo leta 2008 v NUK-u ustanovili novo Komisijo za katalogizacijo, ki deluje še danes. Nadaljevali smo z usklajevanjem katalogizacijske prakse, resneje pa smo o posodobitvi katalogizacijskih pravil ponovno razmišljali ob izidu združene izdaje standarda ISBD leta 2011. Že takrat je bila predvidena tudi revizija standarda (v pričakovanju obsežnejše revizije smo začeli s posodabljanjem katalogizacijskih pravil za bibliografski opis, izbirali ustrezne primere itn.), s katero se je potem odlašalo leto za letom. Ker sem bila tudi sama vpletena, lahko povem, da je šlo za pravo tragikomedijo: na eni strani so bili zagovorniki razvoja standarda ISBD (posodobitev z upoštevanjem Iflinih

konceptualnih modelov, vključitev določil za opis neobjavljenih virov, vključno z rokopisnim gradivom itn.), na drugi strani pa zagovorniki krajše verzije standarda. V bistvu je šlo za to, da so predvsem predstavniki skandinavskih držav zagovarjali mnenje, da standarda ISBD ni treba več razvijati, ker je na voljo standard RDA, predstavniki manj bogatih držav pa so trdili, da mnoge države ne bodo mogle pokriti stroškov za RDA, ki ni ravno poceni, in da je IFLA dolžna poskrbeti tudi za te države. Revizije standarda še vedno ni, potekajo pa priprave na revizijo. Situacija je bila podobna kot pred pripravo Prekata, zato smo leta 2016 ustanovili Strokovno skupino za razvoj katalogizacije pri NUK. Spet smo imeli možnost pripraviti nov slovenski pravilnik ali pa prevzeti tuj pravilnik. RDA se je v tem času že precej uveljavil in odločili smo se za posodabljanje katalogizacijskih pravil v skladu z RDA, ki je glede na svojo razširjenost že postajal mednarodni standard, njegov razvoj pa je zagotovljen. Med RDA in ISBD oz. našim pravilnikom Eve Verone seveda obstajajo razlike (večje razlike so pri virih podatkov za opis gradiva, razlike so pri izbiri točk dostopa itn.), ki pa niso prevelika ovira za prevzem RDA.

Kako trenutno poteka posodabljanje katalogizacijskih pravil v NUK-u in kakšni so načrti za naslednje leto?

Vse predloge sprememb katalogizacijskih pravil sproti usklajujemo z RDA. Trenutno je največ dela s posodabljanjem pravil za oblikovanje točk dostopa za korporacije, v pripravi pa je tudi revizija oz. posodobitev pravil za oblikovanje točk dostopa za osebna imena, ob tem se razmišlja tudi o redakciji zapisov za osebna imena (eden od razlogov je tudi ta, da se je Slovenija pred kratkih pridružila VIAF-u in smiselno bi bilo tja poslati čim več zapisov; nepopolnih zapisov z nesprejeto oz. začasno točko dostopa ne moremo poslati). Ponovno razmišljam o navajanju podatkov za obliko vsebine in vrsto medija (območje 0 po ISBD) oz. podatkov o vrsti vsebine, vrsti medija in vrsti nosilca (po RDA). V IZUM-u so že pred časom pripravili ustreza polja v formatu COMARC, potem pa se zaradi

odločitve o posodabljanju pravil v skladu z RDA z območjem 0 nismo ukvarjali. Pri katalogizaciji že dolgo pogrešamo tudi normativno kontrolo enotnih oz. prednostnih naslovov, v zvezi s tem imamo sedaj nekoliko drugačne načrte, več o tem bomo verjetno kmalu objavili. Lotiti bi se bilo treba tudi posodobitve bibliografskega opisa, verjetno bomo začeli s pravili za navajanje podatkov o založništvu (preveč je izjem, ki odstopajo od prepisa podatkov). Bibliografski opis je treba po eni strani poenostaviti, po drugi strani pa bi bilo priporočljivo v zapis v ustrezni obliki vključiti podatke, ki bi uporabniku omogočali več informacij (zelo koristno bi bilo npr. omogočiti povezovanje zapisov za dela, izrazne oblike in pojavnne oblike na tak način, da lahko uporabnik v katalogu najde tudi sorodna dela).

Posodabljanje katalogizacijskih pravil v skladu z RDA je torej v polnem teku. Glede na povedano lahko zagotovo pričakujemo sodobna katalogizacijska pravila, ki bodo usklajena z RDA. Nas v nekaj letih čaka implementacija RDA v celoti, ali so še kakšni pomisleki, predvsem zaradi nove verzije RDA, ki je po mnenju mnogih katalogizatorjev manj uporabna za vsakdanje delo?

Ko smo se odločili za posodabljanje katalogizacijskih pravil v skladu z RDA, smo sicer že vedeli, da se obeta večja prenova standarda RDA oz. njegove spletne oblike (RDA Toolkit), nihče pa takrat ni pričakoval, da bo prenova tako obsežna (t. i. projekt 3R – RDA Toolkit Restructure and Redesign). Zadnji posodobitvi sta bili letos aprila in septembra, angleška verzija je zdaj stabilna in se nekaj časa ne bo spreminjala, besedilo je pripravljeno za prevajanje. Uporabnike RDA zdaj čaka veliko dela. Izjave za uporabo RDA (policy statements) ne bodo več zadostovale, treba bo pripraviti dodatna navodila (application profiles) in obstaja bojazen, da bo katalogizacija manj enotna, kot je sedaj. Trenutno je še vedno v uporabi stara verzija, nova – beta – verzija bo nadomestila sedanjo 15. decembra 2020.

Glede podrobnosti v povezavi z implementacijo RDA oz. sodobnih

katalogizacijskih pravil se je treba pri nas še marsikaj dogovoriti. Vsekakor bomo nadaljevali s posodabljanjem katalogizacijskih pravil na podlagi RDA, nadaljevali bomo tudi s pripravo delnega prevoda RDA (RDA Reference). Več o naših načrtih nameravamo predstaviti v eni od prihodnjih števil Knjižničarskih novic. Ne smemo pozabiti tudi na to, da posodobitev katalogizacijskih pravil ni dovolj. Dolgo smo se ukvarjali samo z območji ISBD in polji formata COMARC, zdaj pa je čas, da začnemo razmišljati drugače. Konceptualni modeli so naše razumevanje katalogizacije korenito spremenili in prej ko se bomo navadili na nov način razmišljanja, lažje nam bo.

V zadnjem delu pogovora te prosim še za nekaj informacij v zvezi z delom Komisije za katalogizacijo. Kakšna je vloga Komisije pri poenotenju katalogizacijske prakse in posodabljanju katalogizacijskih pravil oziroma pri razvoju katalogizacije?

Komisija za katalogizacijo potrjuje predloge, ki jih pripravijo člani Komisije v sodelovanju z drugimi strokovnjaki za katalogizacijo, predvsem iz NUK-a. Gre tako za predloge v zvezi s poenotenjem katalogizacijske prakse, kot tudi za predloge sprememb katalogizacijskih pravil.

Vse novosti, spremembe katalogizacijske prakse, posodobljena katalogizacijska pravila ipd. so objavljena na spletni strani Komisije. Lahko morda dodaš še kaj v zvezi z objavami na spletni strani?

Pred dobrim letom smo se lotili prenove spletne strani Komisije, večina katalogizatorjev se je tudi že prijavila na prejemanje obvestil Komisije. Nekateri katalogizatorji pogrešajo dostop do zapisnikov sej Komisije. Umaknili smo jih zato, ker so bile razprave na sejah precej podrobno zapisane, nekateri predlogi niso bili sprejeti oz. predlagatelji iz različnih razlogov niso nadaljevali z delom, nekateri katalogizatorji pa so sklepe ob posameznih obravnavanih temah začeli upoštevati pri vsakdanjem delu. Na to nismo bili pozorni,

saj besedilu veljavnih sklepov dodamo tudi primere iz prakse in jih objavimo v posebni rubriki. Kot se lahko vidi iz rubrike Trenutno v obravnavi, je nekaj vprašanj še odprtih, razlog za to je predvsem ta, da primeri k posameznim predlogom sprememb oz. poenotenja katalogizacijske prakse še niso dokončno urejeni. Upam, da bomo kljub temu, da je več članov Komisije vključenih v posodabljanje pravil za oblikovanje točk dostopa za korporacije, uspeli zaključiti tudi te teme in da bomo sklepe o spremembah in novostih objavili na spletni strani Komisije v začetku prihodnjega leta. Največ dilem in različnih mnenj je povezanih z obdelavo elektronskih virov, ki niso dostopni niti na fizičnem nosilcu niti na spletu, ali pa so dostopni le v repozitoriju ali v oblaki storitvi, npr. Dropbox, in za to bomo verjetno potrebovali več časa. V pripravi je tudi posodobitev nekaterih dokumentov, dopolniti je treba npr. dokument Najpogostejša vprašanja in dileme pri kreiranju bibliografskih zapisov, ki je – zlasti pri začetnikih – v uporabi bolj, kot smo predvidevali, zato bi ga bilo smiselno narediti bolj uporabnega.

Torej lahko v kratkem pričakujemo večje število objav na spletni strani?

Drži. Najprej bomo objavili spremembe pravil za oblikovanje točk dostopa za korporacije (sklepi za posamezne spremembe so bili potrjeni na decembrski seji Komisije za katalogizacijo) in gradivo tečaja za katalogizacijo elektronskih virov, dostopnih prek spleta, januarja načrtujemo objavo priročnika za katalogizacijo videoposnetkov ter postopoma že omenjene sklepe o spremembah pri katalogizaciji, pripravljenih je pa tudi že več odgovorov na vprašanja katalogizatorjev, ki jih objavljamo v posebni rubriki. Ob tem bi še dodala, da si želimo objaviti tudi gradivo drugih tečajev za katalogizacijo. Idealno bi bilo, da bi imeli navodila za katalogizacijo vseh vrst gradiva s primeri dobre prakse (priročnik Prekat in posamezni standardi ISBD so že zastareli), dokler pa takih navodil ni, bi bilo koristno objaviti prosojnice posameznih tečajev, ki jih je seveda treba opremiti z dodatnimi pojasnili, da bodo razumljive in uporabne tudi za tiste, ki na tečaju niso bili.

Katalogizatorji zelo pohvalijo objavljeno gradivo tečajev v IZUM-u in bi želeli imeti dostop tudi do gradiva naših tečajev, ki so dobri, a se jih vsi žal ne morejo udeležiti.

Očitno je, da te delo, ki ga opravljaš, veseli, in vemo, da pogosto težko ločiš službo od privatnega življenja. Nam lahko ob koncu zaupaš, kaj te – poleg želje po poenotenju katalogizacijske prakse in po sodobnih katalogizacijskih pravilih, ki bi prek kataloga uporabniku omogočala boljšo dostopnost do informacij – še spodbuja pri delu s katalogizatorji? Se še nisi naveličala tečajev, izpitov, pregledovanja zapisov, vprašanj katalogizatorjev ...?

Priznam, da včasih pride dan, ko se sprašujem, ali se je res vredno toliko truditi ... Ko sem po tečaju tako utrujena, da do polnoči ali čez gledam eno kriminalko za drugo in niti ne opazim, da sem izpraznila polovico hladilnika ... Ko sodelavcem, tudi nadrejenim, povem, da zdaj pa res ne bom več delala v petek zvečer in čez vikend Potem pa se zelo hitro, skoraj brez izjeme, zgodi nekaj lepega, prijetnega, spodbudnega. V ponedeljek zjutraj dobim elektronsko sporočilo z zahvalo, ker sem prejšnji večer tako natančno odgovorila na vprašanje, ki je katalogizatorja mučilo ves teden, pa mi ga do petka ni upal zastaviti, ker je bilo »začetniško« ... Dan po tečaju me pokličejo in se zahvalijo za dobro pripravljeno tečaj ter za enostavno in razumljivo razlago »kompliciranih pravil« ... Na avtobusu srečam bibliotekarko, katere imena se ne morem spomniti in ki se kar ne more nehati zahvaljevati, ker sem njeni sodelavki pred kratkim pomagala pri pripravi na izpit za licenco (in tudi ne vem, za katero sodelavko naj bi šlo) ... Takih sporočil, srečanj, telefonskih pogovorov je toliko, da za zdaj nimam prav nobene želje ali potrebe, da bi v službi počela kaj drugega kot to, kar trenutno počnem. ●

Zaradi sodobnih tehnologij sploh nimam občutka, da sem daleč

Intervju z dr. Andrejem Stoparjem

Urša Pajk
Narodni muzej Slovenije
urska.pajk@nms.si

Ker se že dolgo poznavam, da je velik ljubitelj ruske kulture, strasten bralec, novinar po duši in ne le po dolžnosti, ki rad pride ljudem in stvarim do dna.

Pojdiva najprej v tvoje otroštvo... Za katere knjige, stripe ali revije bi dejal, da so te zaznamovali za celo življenje?

Ljudje so me že spraševali po najljubših avtorjih, pa sem pri tem zmeraj nekoliko v zadregi. Kot impulziven človek se navdušim nad novostjo, nato pa mi to običajno ostaja v arzenalu književnosti, ki jo cenim, morda večkrat posežem po njej. Mislim, da je moje življenje zaznamovalo predvsem poseganje po knjigah, proces, ki traja in me na nek način tke. Za otroštvo lahko rečem, da sem požiral najrazličnejše pravljice. Najbližje so mi bile najbrž ljudske, najrazličnejše, predvsem iz slovanskega sveta. Rad sem imel pravljice bratov Grimm, H. C. Andersen mi je bil preveč otožen, da ne rečem depresiven, od slovenskih avtorjev mi je bila najbolj všeč Svetlana Makarovič. No, Potepuh in nočna lučka, ta mi je bila dolgo najljubša, da ne naštevam naprej. Fran Milčinski. Kristina Brenkova, pisanje katere sem dojemal, če bi opisal z današnjimi besedami, kot nekaj zelo eteričnega. Nisem bil navdušen bralec stripov, ne vem, zakaj ne. Z veseljem sem sicer bral Mikija Mustra in Alana Forda, ampak slednjega sem začel dojemati veliko kasneje. Ko tako razmišljam, ugotavljam, da sem prebral kar veliko pogošne literature, ampak sem se kmalu naveličal obrazca revne

guvernante, ki se je srečno poročila v aristokratsko družino. Me je pa to učilo obrti, oblikovanja »plota«, zgodbe. V nekem obdobju sem bral ogromno klasike kriminalnega žanra. Agatho Christie, Edgarja Wallacea, Georgesa Simenona ... Precej zgodaj sem začel brati angleško književnost 19. stoletja. V gimnaziji sem si prizadeval prebrati širok obseg predpisane klasike. Ni mi žal, čeprav se mi je včasih zdelo mukotrpno. Moral sem biti zelo dolgočasen mladostnik, se bojim. Zelo samosvoj, ampak ne uporniški, ki bi skušal drugim karkoli dokazati. Dokazoval sem predvsem sebi. Ampak razgovoril sem se, ker ugotavljam, da me je zmeraj privlačeval slog pisanja, način oblikovanja zgodbe. Preprostejši je bil v svoji kompleksnosti, raje sem ga imel. Hermetična literatura mi ni blizu.

Se z nostalgijo spominjaš študentskega življenja oziroma študija zgodovine in primerjalne književnosti? Si spadal med tiste študente, ki nešteto ur preždiijo po knjižnicah?

Ne čutim nikakršne nostalgije do tega obdobja. Študiral sem rad, ampak življenjske okoliščine so me prisilile, da sem ves čas študija delal. Srečo sem imel, da sem dobil honorarno delo na Radiu Slovenija, kjer sem iz leta v leto bolj postajal del kolektiva. Takrat še Izobraževalnega programa, ki ga je vodila Ina Petric. Izpostavljam le urednico, da ne bom naredil komu krivice pri naštevanju imen, ampak uredništvo je bilo intelektualno

močno, zanimivo. Program Ars je nudil ogromno možnosti za osvetljevanje tem, ki so me zanimale, tudi mojih študijskih. Tako me je življenje usmerilo v novinarsko, ne v akademsko kariero, ki bi se je najverjetneje oprijel sicer. Knjižnice pa ostajajo moji priljubljeni prostori. V njih sem študiral, po njihovih policah in podatkovnih bazah nenehno brskam, v knjižnicah sem (med drugim) iskal material za doktorat, v knjižnici sem ga pisal.

Menda je pisateljica Jane Austen izjavila naslednje: »Oznanjam, da ne obstaja takega užitka, kot je branje«. Spominjam se, da je bila včasih ravno ona med tvojimi najljubšimi pisci... Bi se strinjal z njeno mislijo? Je minilo že dolgo časa od tvojega zadnjega srečanja s kakšnim njenim delom?

Dober spomin imaš. Jane Austen in sestre Brontë so mi še zmeraj ljube. Mislim, da sem prebral vse, kar so napisale. Pred časom, priznam. Sicer pa ni šlo za količinsko kolosalne opuse. Še zmeraj veliko berem, ampak že leta sem preokupiran z neumetniško, »non-fiction« literaturo. Profesionalna deformacija, ker sem ves čas v položaju, da se od mene pričakuje razlago sveta. Zato ga skušam razumeti in dojeti po najboljših močeh. Ker se tega brez umetnosti ne da, berem seveda tudi leposlovje, a pogosteje posegam po sodobnikih in 20. stoletju, drugi polovici. Starejša književnost je zame predvsem refugij, čeprav zmeraj znova ugotavljam, da je bilo že vse povedano in

■ **Dr. Andrej Stopar** je diplomirani komparativist in doktor zgodovine. Poznamo ga kot radijskega voditelja, urednika Prvega programa radia Slovenije, kolumnista, avtorja knjige *Pax Putina* (Goga, 2014) in biografije Vladimirja Putina (Mladina, 2018), komentatorja političnih razmer v srednji in vzhodni Evropi, prejemnika dveh prestižnih nagrad za novinarsko delo. Javnosti se je najbolj vtisnil v spomin kot redni dopisnik (2005-2013) RTV Slovenija iz Ruske federacije in Skupnosti neodvisnih držav; trenutno poroča iz Združenih držav Amerike.

zapisano, samo zapomnili si nismo in se iz tega nič naučili. Po drugi strani pa je najbrž res, da tuje izkušnje niso tlakovci našega življenja. Moramo uporabiti svoje.

Pomembna sprememba v tvojem življenju je bila selitev v markantno rusko prestolnico Moskvo. Gotovo te je dežela literarnih velikanov kot so Tolstoj, Gogolj, Dostojevski prevzela in očarala?

Nikoli nisem skrival svoje očaranosti nad Rusijo, njeno književnostjo, umetnostjo, zgodovino in jezikom. Ko sem jih spoznal, nisem mogel in hotel skriti očaranosti nad njenimi ljudmi. Kasneje sem ugotovil, da so to nekateri mešali z mojim novinarskimi percepcijami. Ampak to je bila očitno kognitivna disonanca. Zmeraj znova me preseneča, da nekateri ljudje želijo živeti v črno-belem svetu, jaz pa sem imel s to tehniko slikanja zmeraj težave. Sveta preprosto ni mogoče dojemati kot takšnega, vsaj meni se tako zdi. Rusija je izjemno kompleksna in jaz sem jo skušal kot takšno prikazati. Poznavanje avtorjev, ki jih omenjaš, je pri tem razumevanju v veliko pomoč. Za moje delo predvsem Gogolja, ki bi mu dodal še Saltikova – Ščedrina, na primer. Za poznavanje človekove narave Dostojevski, za historično-antropološko-religiološki uvid pa Tolstoj. In cela plejada drugih.

Kako si se kot Slovenec počutil v Rusiji in kako se v ZDA? Bi lahko že po nekaj mesecih bivanja čez lužo spregovoril o odnosu Amerikanov do kulture, umetnosti, knjig?

V Rusiji ni tako malo Slovencev, v ZDA jih je celo zelo veliko, novih priseljencev in generacije potomcev starejših valov priseljevanja. Vsak bi verjetno svoje občutke opisal drugače. Ne vem, kako se počuti Slovenec, lahko povem, kako se počutim jaz. V Rusiji sem zaradi slovanskosti ves čas iskal preseke s Slovenijo. Lahko sem jih našel v zgodovinski, včasih v jezikovni in še kakšni razsežnosti. Priznam pa, da mi ni udobno živeti v skrajno polariziranem okolju. Rusija, čeprav s svojimi družbenimi posebnostmi, razslojenostjo in grupacijami, ni tako polarizirana kot je Slovenija. V Združenih državah sem v tem

pogledu prišel v podobno okolje. Tukaj se vse presoja skozi politično prizmo. To prinaša nekritičnost do pola, ki nam je bližje. Vame pa je vcepljen dvom. Sicer pa nekih kulturno-zgodovinskih podobnosti, razen tistih, ki zadevajo emigracijo in neke splošne vrednote Zahoda, ne opažam. Še ne. V nasprotju z Rusi Amerikanov ne dojemam kot kontemplativnih ljudi. Izobrazba ima tukaj drugačen pomen. Ljudje so pripravljene investirati vanjo in so se zaradi tega prisiljeni zadolževati, a zdi se, da jim je pomembnejše diplomati ali doktorat katere univerze pridobijo, kot pa to, kaj dejansko vedo. Morda je še prezgodaj in jim delam krivico, ampak kultura, umetnost, knjige so v ZDA stvar specializacije. Si del tega kroga, dobivaš vabila, se udeležuješ dogodkov ali pa si »outsider«, ki ne more prodreti v krog. Bereš in se zato ukvarjaš s knjigo, ali pa ne bereš, če nekoliko poenostavim. Jaz pa ljubim prehajanja, razlike, ne enako mislečih ljudi. Washington se zdi sploh paradoksalen. Kompleks Smithsonian je največja muzejska institucija, ampak nimam občutka, da bi mesto živelo z njim. Vsak muzej ima svoj program, ki ga izvaja za specializirano občinstvo, otvoritve razstav so zaprtega tipa, ne želijo privabiti, nagovoriti novih ljudi. Del tega zelo pretočnega mesta so politični krogi in vse, kar je povezano z njimi, Washington pa živi svoje življenje mimo tega. Tudi s strašnimi socialnimi težavami, z lakoto, brezdomci, ker je življenje v njem postalo tako drago. To je nedvomno tema, ki se je bom kot novinar lotil v bližnji prihodnosti.

Vsi, ki so že videli slovito Kongresno knjižnico v Washingtonu so nad njo navdušeni... Si sam že utegnil spoznati njeno veličastnost? Morda pa si obiskal kakšno drugo, manjšo, a vseeno posebno knjižnico?

Kongresna knjižnica v Washingtonu je seveda pojem. Pa Shakespearjeva Folgerjeva knjižnica poleg nje tudi. Čudovito knjižnico ima tudi Nacionalna umetniška galerija v svojem vzhodnem krilu, kjer so zbirke sodobne umetnosti. Očarljive so tudi nekatere javne knjižnice po mestnih četrtih. Nova stavba je v Shawu, Georgetown pa ima lepo staro stavbo s stolpičem v kolonialističnem

Želim pa si, da bi bil (NUK 2) odličen intelektualni prostor v Sloveniji. Ne le z dostopnimi podatkovnimi in knjižnimi zbirkami, ampak kot forum dogajanja, ki bi dajalo neko presežno vrednost. Razstav, srečanj, literarnih večerov, predavanj ...

slogu. Žal živim v predelu, ki nima javne knjižnice, v Adams Morganu, zato se bom odpravil do tiste na Mount Pleasantu v sosesčini. Mislim pa, da bo pretežno založena s knjigami v španskem jeziku. To so namreč predeli Washingtona, kjer živijo pretežno špansko govoreči ljudje iz Srednje in Južne Amerike. Priložnost za še en jezik.

Kako zdaj, ko živiš daleč od domovine, gledaš na Slovenijo, Slovence, našo dokaj mlado državo? Ti materni jezik drugače zveni?

Zaradi sodobnih tehnologij sploh nimam občutka, da sem daleč. Sem in nisem. In ker je dela veliko, še zmeraj živim v slovenskem jeziku. Zanimivo se mi zdi, da so tukaj živeči Slovenci, ki so sem prišli pred desetletji, kot otroci ali zelo mladi ljudje, odlično ohranili jezik. Nekaj sem jih uspel spoznati, čeprav Washington z okolico ni prav privlačil Slovencev, ki so se bolj odločali za industrijske predele srednjega Zahoda, Pensilvanijo ... Kar pa zadeva Slovenijo, mislim pravzaprav, da velja enako za ZDA, čeprav so primerjave nevhvaležne. Polarizacija uničuje potenciale obeh držav. Žal.

So Američani strastni bralci, ki berejo v parkih, kavarnah, čakalnicah, na avtobusih? Kakšne so cene publikacij v primerjavi z našimi?

Američani predvsem strastno zrejo v svoje mobilne telefone in tablice. Samo upam lahko, da je v njih kaj literature. Prav veliko strastnih bralcev v akciji nisem opazil, ampak knjigarne so polne. Zelo polne. Ljudje kupujejo knjige, torej očitno tudi berejo. Ampak knjiga, na splošno precej draga, saj stane povprečno 30 dolarjev, bi

rekel, je tukaj potrošno blago. Je predmet online nakupov, popustov in podobnega.

Si trenutno sploh lahko vzameš nekaj prostih ur, si skuhaš svoj najljubši čaj, se zlekneš na kavč, vzameš v roke leposlovno čtivo in pozabiš na vse?

Redko. Berem predvsem v delovni sobi. Več stvari hkrati. To je nekaj, kar si nedvomno želim spremeniti.

Že dolgo se govori o gradnji Narodno univerzitetne knjižnice 2, nekateri upajo, da bo to eden najodličnejših intelektualnih javnih prostorov v Sloveniji... Kakšno je tvoje osebno mnenje o NUK in o tovrstnih stavbah v Evropi?

Eden najodličnejših intelektualnih prostorov v Sloveniji? Zakaj pa ne? Nekaj, kar nedvomno opažam, ko Slovenijo opazujem od zunaj, je, da se v Sloveniji zamegli pogled na to, kar imamo. Vem, to nenehno ponavljamo in ob tem zmeraj postanem nekoliko nervozen. Ampak drži. Priznam, v tem trenutku nimam pred očmi načrtov za NUK 2. Želim pa si, da bi ga postavili in da bi bil arhitekturno drzen in obenem spoštljiv do zgodovine in do arhitekturnega ansambla okolice. In da, da bi bil odličen intelektualni prostor v Sloveniji. Ne le z dostopnimi podatkovnimi in knjižnimi zbirkami, ampak kot forum dogajanja, ki bi dajalo neko presežno vrednost. Razstav, srečanj, literarnih večerov, predavanj ... To danes knjižnica lahko je in mora biti. Pri tem bi bilo slabo, če bi se odločili za ekskluzivizem. Naj bo odprt za ljudi. Že tako se borim s pesimističnim občutkom,

da prav množice ne bodo drle vanj. Mora pa obstajati, če se spoštujemo kot družba in kot država.

Bi za konec najinega pogovora povedal še kaj o svojih načrtih za prihodnost, ki se tičejo pisanja, ustvarjanja in potovanja po ZDA?

Da ne bomo o zarečenem kruhu ... Imam nekaj publicističnih načrtov, ampak so v embrionalni fazi, zato ne želim govoriti o njih podrobneje. Me mika, ampak vpetost v vsakdanje delo, zaradi katerega sem tukaj, me na začetku mandata srka do te mere, da si prigravarjam k zmernosti. Lani sem napovedal biografski projekt, pa ga nisem uspel izpeljati, še zdaj sem v zadregi in ne bom ponovil napake. Predvsem si želim spoznavati Združene države. Ne kot turist, ampak kot opazovalec od blizu. Kolikor se da, potovati. Nekaj zanimivih poti se obeta, država je v letu pred predsedniškimi volitvami že globoko v predvolilni kampanji, tako da bodo prihodnji meseci potekali predvsem v tem ritmu. Lotiti se nameravam nekaterih socialnih in okoljskih tem, predvsem pa me zanima antropologija Američana. Kdo je in kaj ga je pripeljalo do točke, v kateri se je znašel. Zveni nekoliko megalomansko, vem. Bom videl, v kolikšni meri se bom temu izzivu približal. ●

Knjižnični know-how kot sredstvo realizacije projekta

Klemen Brvar
Mariborska knjižnica
klemen.brvar@mb.sik.si

O položaju in vlogi splošnih knjižnic znotraj slovenskega knjižnega in širšega kulturnega prostora ni dvoma. Kljub dejstvu, da se njihov karakter hitro spreminja, gre za pomembna presečišča javno-kulturne sfere, kjer imata knjiga in branje še zmeraj osrednjo vlogo. Po drugi strani se naše knjižnice na tranzicijo, ki jo poganja tehnološki razvoj in z njim povezan postopen sestop knjige s piedestala v zgolj eno od možnosti na poti do védenja ali zabave, dobro odzivajo. Navsezadnje se je vanje kot celoto vseskozi vlagalo in se jih negovalo, zato s prilagajanjem in inovativnimi prijemi pa tudi s suverenostjo in enakopravnostjo znotraj slovenske knjižne industrije, nimajo težav.

V selej živahna, v perspektivi pa vse pomembnejša se zdi posredniška vloga knjižnice. Bodisi jo imamo za kanal, ki v razmerah nizke kulture kupovanja knjig in drugih »mehkih« vseh, omogoča nepretrgano povezavo med avtorjem in bralcem, bodisi jo razumemo kot vhodno točko, skozi katero v javni prostor vstopajo pobude in ideje »od spodaj«, iz baze, knjižnica s pregovorno pretočnostjo in večsmernostjo veliko prispeva k vitalnosti slovenskega knjižno-kulturnega prostora. Da gre za zmožnost, ki je utemeljena na paleti specifičnih znanj, mehanizmov in izkušenj, je premalo zavedanja. Trendovsko lahko organizacijo, koordinacijo, kalibriranje v globino in širino, zlasti pa prepoznavanje in kanaliziranje relevantnih vsebin v oziroma iz okolja poimenujemo tudi knjižnični (produkcijski) know-how. Ta že dolgo ni lasten le instituciji ali knjižničnem metjeju, ampak postaja orodjarna nastajajočega skupnostnega »prostora«, kar splošna knjižnica vse bolj postaja. Še več, knjižnična produkcijska mašinerija premore potenco, da s prepoznavanjem in podporo impulzom, ki niso nujno v njenem ozvezdju, poseže onkraj lastnih meja ter uspešno zastopa in promovira slovensko ustvarjalnost na mednarodnem nivoju. Trditve bi rad podkrepil z opisom projekta, v katerega sem bil vpet na več nivojih: zasebno kot idejni pobudnik in eden od realizatorjev, institucionalno

pa kot organizator in koordinator, torej usmerjevalec knjižnične produkcijske mašinerije moje matične ustanove, Mariborske knjižnice. Osredotočil bi se le na slednje, saj se mi zdi vloga knjižnice in njen modus operandi v tem primeru kažipot za prihodnost. Naj na kratko povzamem: projektna ideja se je razvila izven knjižnice, znotraj na področju kulture delujočega nevladniškega združenja, član katerega sem, matična ustanova pa jo je prepoznala kot relevantno in projektu skozi različne razvojne faze nudila oporo in podporo ter ga do določene mere sousmerjala. Gre za projekt *Alejandra*, dokumentarni filmski portret Alejandre Laurencich, ugledne in priznane argentinske pisateljice slovenskih korenin, ki je premiero doživel na 21. Festivalu slovenskega filma septembra 2018.

Čeprav za poanto geneza projekta ni ključna, pa hkrati tudi ni nepomembna: sprožilec ideje, da bi o pisateljici posneli dokumentarni film, je bila roman *Pusti me pri miru*, avtorčin prvenec, ki je v slovenskem prevodu izšel leta 2011 pri Beletrini. Roman je bil predstavljen na knjižnični nabavni komisiji in priporočen s strani ekspertinje za leposlovje. Če je pot do izčiščenja ideje in načrta izvedbe nato potekala v domeni snovalcev – naj omenim, da se je projekt hranil z entuziazmom vpletenih in je bil realiziran udarniško, z minimalnimi realnimi sredstvi – pa

je začetni produkcijski poriv prinesel pristop knjižnice konec leta 2014. Čeprav institucija neposredno v filmski proces ni bila vključena, pa je bilo v zasnovo projekta očitno vtkanega dovolj potenciala, ki je knjižnici odpiral več perspektiv. Po eni strani je filmska »zgodba« zagotavljala kontinuiteto snovanja kompleksnih projektov, ki jih je Mariborska knjižnica izvedla pod okriljem Evropske prestolice kulture in so prinašali intenzivnejše medinstitucionalno povezovanje. Po drugi strani pa je podpora takšnemu projektu pomenila diverzifikacijo in nadgradnjo, smelejše korake v mednarodni prostor, s čimer bi knjižnica okrepila svoje pozicije tako v domačem okolju kot na vseslovenskem nivoju. Tudi za snovalce filma je bila podpora knjižnice – v začetku v obliki podpornega pisma – prva majhna zmaga, saj je institucionalni argument olajšal ustvarjanje zaledja ter mreže podpornikov in partnerjev, ki je za filmsko ustvarjanje in njegovo realizacijo ključna.

V spregi, ki je obema stranema obetala koristi, se je kmalu našla rešitev osrednjega problema, t. j. načina, kako protagonistko filma, s katero so snovalci že navezali stik, pripeljati v Slovenijo. Organizacija promocijske literarne turneje je v projekt nato pritegnila še enega pomembnega partnerja, založnika slovenskega prevoda romana. Beletrina je projekt prepoznala kot zgodbo, vredno podpore, in je s svojimi izkušnjami knjižnici asistiral pri zasnovi turneje in kasneje pri njeni izvedbi. Gostovanje Laurencicheve je Mariborska knjižnica uvrstila v plan literarnih prireditve za leto 2015 in pri Javni agenciji za knjigo RS nato uspešno kandidirala na razpisu za sredstva, ki so zadostovala za potne stroške in deloma stroške bivanja. Tako je novembra 2015 Laurencicheva, ki je bila v Sloveniji

že leta 2009 kot gostja festivala Vilenica, svoj v slovenščino preveden roman najprej promoviral v Mariborski knjižnici, nato v Ljubljani v okviru 31. Slovenskega knjižnega sejma in potem še v Tržaškem knjižnem središču. Turneja je bila zahvaljujoč skupni knjižnično-založniški promocijski mašineriji ustrezno medijsko podprta: posnet je bil televizijski portret-intervju, več radijskih nastopov in objavljenih je bilo več člankov v osrednjih slovenskih tiskanih medijih. Vzporedno s turnejo je potekalo snemanje: manjša filmska ekipa je avtorico spremljala na vsakem koraku, beležila njene vtise s turneje in obiska krajev v italijanskem zamejstvu, od koder so emigrirali njeni predniki.

Argument uspešno izvedene turneje, njena medijska odmevnost, predvsem pa posnet filmski material ter vse širša (institucionalna) podpora projektu, je filmski ekipi omogočila doseči tretji mejnik: preko razpisov si je zagotovila finančno podporo Mestne občine Maribor, ki je novembra 2016 omogočila snemanje na drugi strani oceana, v Buenos Airesu in v Patagoniji. Tekom priprav na to fazo je imela podpora matične knjižnice pomembno vlogo, saj je tudi v tujem okolju predstavljala referenco pri navezovanju stikov in vzpostavitvi zaledja. Zagotovo je vplivala na odločitev slovenske ambasade v Buenos Airesu, ki je projektu odtlej nudila vso podporo. S kritjem veleposlaništva so se začela postopoma odpirati tudi vrata drugih institucij; npr. Slovenske kulturne akcije, ključne kulturne platforme v argentinski slovenski skupnosti, argentinskega ministrstva za zunanje zadeve in različnih kulturnih institucij, med njimi dveh znanih knjigarn Clásica y moderna in Ateneo Gran Splendid. Brez knjižnične dimezije projekta zagotovo ne bi bilo vabila ugledne Academie Nacional de la Historia, kjer je ekipa na povabilo knjižničarke v predavanju predstavila Slovenijo, njeno kulturo in literaturo ter slovenske knjižnice in knjižnični sistem.

Po vrnitvi je do pomladi 2018 potekal postprodukcijski proces, tekom katerega so k projektu pristopili pomembni filmski soproducenti. Premiero filma je filmska ekipa načrtovala za jesen. Ker je nastali dokumentarni portret tako z vsebinsko-tematskega vidika kot zaradi same geneze projekta presegal zgolj filmski milje in je posegal v literarni in širši kulturni prostor, se je za premiero in promocijo filma kot smiselna izkazovala prisotnost protagonistke. Njen tokratni prihod v Slovenijo je omogočil Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, organizacijo in koordinacijo filmsko-literarne turneje pa je prevzel producent filma, ki sta mu oporo in svoj know-how nudili Mariborska knjižnica in založba Beletina. Tako so se ob premieri filma v Portorožu projekcije s pogovori s protagonistko odvile še v Trstu in v Doberdolu, kjer sta organizacijsko pomagala zamejska Narodna in študijska knjižnica Damir Feigel Gorica in zavod Kinoatelj, v Slovenski kinoteki, pod okriljem festivala Vilenica in z ekskluzivnim pogovorom v Knjigarni Konzorcij, ter dvakrat v Mariboru, na 7. festivalu dokumentarnega filma Dokudoc in za konec v Mariborski knjižnici. Medijski in kritiški odmevi na film so bili ugodni.

Septembra 2019 je sledilo še sklepno dejanje projekta, predstavitev filma v Argentini. Na povabilo Bibliotece Nacional Mariano Moreno, argentinskega NUK-a, je filmska ekipa film Alejandra zavrtela v eminentni Sali Jorge Luis Borges. Sledil je pogovor z ustvarjalci in protagonistko, ki je ob tem predstavila knjižno noviteto z naslovom Slovenski dnevnik (Diario de Eslovenia, IndieLibros, 2019), nastalo kot odmev na obiske Slovenije in filmski proces. Ob afirmativni kritiški in medijski spremljavi osrednjih argentinskih časnikov so projekcije sledile še v mestu Paraná v provinci Entre Ríos in v patagonskem Neuquenu, ki vsakoletno gosti enega pomembnejših argentinskih knjižnih

sejmov. Film bo v začetku leta 2020 mogoče videli na RTV Slovenija in na RAI Furlanija-Julijska krajina.

Če kot akter obeh polov projekta, tako filmskega kot knjižnično-produkcijskega, potegnem črto, lahko zapišem, da gre za zgodbo o uspehu. Poleg osnovnega cilja – filma – je projekt udeležencem prinesel neprecenljive izkušnje, vzpostavil stike in povezave, z vidika obvladovanja produkcijske mašinerije pa vpletene dodatno izmojstril. Evidentno je, da brez knjižnične podpore, predvsem pa njenega produkcijskega know-how, filmska ekipa projekta ne bi zmogla realizirati na nivoju kot ga je. Retrospektivno se kot njegova ključna karakteristika kaže dovoljšna odprtost in fleksibilnost, ki je projektnim partnerjem obetala dobrobiti in jih s tem motivirala. Z vidika knjižnice pa se najpomembnejši dosežek projekta zdi kreativno-produkcijski sunek, ki je uspel povezati vse segmente slovenskega knjižnega postora v obratni smeri, kot smo je vajeni. Knjižnice so namreč vse pogosteje le izvrševalec, vse manj pa iniciator. V skladu s tendenco »poblagovljenja« naše knjižne industrije – glede na razmere je to povsem legitimno – pasivizacija prinaša izgubo prednosti, ki jo imajo knjižnice pred konkurenti, v skrajni konsekvenci pa častivredno ustanovo preobraža v tržnico »mehkih« vsebin. Tovrstnimi projekti zato delujejo kot varovalo in ogledalo, saj razkrivajo potencialno moč institucije, ki svojega bistva nikoli ni samoomejevala, hkrati pa se je zmeraj izmikala od zunaj dodeljenim vlogam. Tudi zaradi tega apeliram na odločevalce znotraj cehovskih zvez in združenj, da v prihodnje pri presojanju primernosti in upravičenosti podpore tovrstnih projektov ne razumejo kot točk preloma, ki pomenijo razvodenitev karakterja in vloge knjižnice, ampak prej nasprotno. Projekt *Alejandra* se je namreč začel in končal v knjižnici. ●

Vsem želim, da v letu 2020 še močnejše sijete, letite višje, z še bolj razprtimi krili, ob koncu dneva/leta pa pristanete v vaš varen in mehek pristan!

Mojca Trtnik

Dnevi evropske kulturne dediščine v Mestni knjižnici Izola

Špela Pahor
Mestna knjižnica Piran
spela.pahor@guest.arnes.si

V Mestni knjižnici Izola smo Dneve evropske kulturne dediščine (v nadaljevanju DEKD) organizirali že petnajstič. Tudi tokrat je bila tema DEKD, ki jih obeležujejo po vsej Evropi, skupna za vse prireditelje. Letos je zajemala vsebine, zbrane pod naslovom Dediščina, razvedrilo, umetnost. Tudi letos je bila Mestna knjižnica edina javna ustanova v Izoli, ki je za DEKD organizirala prireditve in razstave.

Konec septembra smo v knjižnici predstavili *Kotiček ustvarjalnosti*, to je e-katalog razstav, v katerem smo zbrali fotografije, zapise, članke ali intervjuje z vsemi ljubiteljskimi ustvarjalci, ki so od leta 2014, ko se je knjižnica preselila v nove prostore v Livade, razstavljali pri nas. Prvo razstavo o poročnih kolačih v Istri je v vitrino ustvarjalnosti postavila Nada Morato v sodelovanju s Kulturnim društvom Korte. V naslednjih letih so bile v vitrinah na ogled različne zelo zanimive tematske zbirke, vse od znamk, hranilnikov, vžigalnikov in cigar do dragocene kuhinjske posode, porcelanastih in keramičnih krožnikov, modnih dodatkov, ročno sešitih punčk in torbic, sakralnih predmetov, pletenih košar, lesenih izdelkov in čudovitih idrijskih čipk... pa še cela vrsta drugih razstav. Naše stene so krasile fotografije, rezbarije, tapiserije, slike v patchwork tehniki, slike na platno v raznovrstnih likovnih tehnikah, od akrila, akvarela, pastela, olja, trgank in kolažev. Na predstavitvi e-kataloga je bibliotekarka Darja Kromar obiskovalcem pokazala, kako se katalog najde na internetu in kako se v njem išče podatke, direktorica Marina Hrs pa je poudarila pomen ustvarjalnosti za srečo in osebno rast v vseh življenjskih obdobjih. Nekaj razstav smo postavili tudi izven prostorov knjižnice, na primer v galeriji Alga in Kulturnem domu Izola. V povezavi s tematiko določenih

razstav smo k raznovrstnim likovnim in domoznanskim dejavnostim pritegnili posameznike in šole. Pri nas so svojo razstavo slik postavili tudi ljubljanski Kralji ulice, slike in ročno narejene izdelke so predstavili uporabniki VDC Koper z enotami v Izoli in Luciji, uporabniki društev Šent, Ozara in Sonček, otroci iz osnovne šole Dante Alighieri iz Izole, otroci iz izolskih vrtcev, celo nekaj tujcev, ki so kratek čas živeli v Izoli ali okoliških mestih, med njimi na primer potujoči slikar Jaroslaw Lodzermensch, ki se je iz rodne Lodža na Poljskem s kolesom odpravil na pot po Evropi. V petnajstih letih se je v kotičku ustvarjalnosti zvrstilo 315 razstav, ki jih je postavilo preko 200 amaterskih in profesionalnih umetnikov, zbirateljev in ljubiteljev ročnih del.

V prvih dneh oktobra so se v knjižnici zvrstile še druge prireditve. Etnologinja Špela Pahor je pripravila predavanje Pravljice in pripovedovanje v naši deželi. Predavanje o slovenskem pripovednem izročilu, motivih in posebnostih naših pravljic in pripovedk, o pravljličarjih, zbirateljih, zapisovalcih in znanstvenikih, ki to izročilo raziskujejo, je prepletla s pripovedovanjem zgodb.

Kot veste, je v knjižnici že petnajst let postavljena tudi edinstvena zbirka igrač Janeza in Marije Janežič, ki razkošno

vitriino z igračami tudi sprti urejata in dopolnjujeta. Mestna knjižnica Izola igrače je dala igrače tudi digitalizirati, bibliotekarka Darja Kromar pa pripravlja njihove opise in katalog igrač. Zbirka je edina taka v Sloveniji in bi si že zato zaslužila večji razstaveni prostor in posebno skrb.

V Mestni knjižnici Izola hranimo tudi dragoceno zbirko starih razglednic. V okviru DEKD smo eno od prireditev namenili predstavitvi starih razglednic in fotografij, ki prikazujejo življenje prebivalcev v Izoli, njihova praznovanja, športna tekmovanja, izlete, vsakdanja domača opravila, spomine na šolske dni, prevozna sredstva... Vse razglednice s komentarji so dostopne na spletnem portalu Kamra in v Albumu Izola. Predstavljajo pomemben vir za preučevanje naše kulturne in etnološke dediščine.

V času DEKD sta bili v izolski Mestni knjižnici na ogled tudi dve zanimivi razstavi. Na otvoritvi razstave keramike smo se pogovarjali z Vero Vardjan iz Velikega Nerajca v Beli Krajini. Prostodušno in z vedrino, ki je zanjo značilna, nam je pripovedovala o svoji umetniški poti, pa tudi o naravnih lepotah Bele Krajine in njeni dediščini. O izdelkih Vere Vardjan in njenih prizadevanjih za ohranjanje belokranjske dediščine sta med drugim pisala Iztok Ilich in dr. Janez Bogataj. Na otvoritvi fotografske razstave Ljudje z morja pa smo spoznali Petro Cupač. Na svojih črno belih fotografijah je prikazala delo izolskih ribičev in delavk v izolski ribji predelovalni industriji.

Njene fotografije so nastajale v obdobju osem mesecev, ko se je skupaj z ribiči odpravila na morje ali pa skozi objektiv opazovala delavke v Delamarisu. Z vsemi je stkala pristrčne odnose in z nami podelila marsikatero zgodbo. Nekoč si je želela v Izoli odpreti galerijsko muzejski prostor, kjer bi bilo s pomočjo fotografij in predmetov prikazana zgodovina Izole, življenje izolskih ribičev in delavk v ribji predelovalni industriji, saj je bila konec koncev izolska tovarna ribjih konzerv prva taka tovarna v Evropi. V pogovoru so obiskovalci prireditve ugotavljali, da žal v izolski občini ni posluha za dediščino, prav tako pa je dediščina premalo upoštevana v turistični ponudbi. Znani izolski fotograf Remigio Grizonič je o njenih fotografijah povedal: »Te fotografije so zelo lepe. Petra je uporabila črno belo fotografijo z visokim ISO, ki omogoča zelo dinamičen razpon med najsvetlejšo in najtemnejšo točko. To je velik plus pri uporabi analogne tehnike. Poleg tega so njene fotografije zelo lepa študija o ribištvu. Petra Cupač je v njih zajela bistvo ribištva in ribje predelovalne industrije v Izoli. Življenje, delo, operativno. Prav to sem pogrešal v filmu o Delamarisu, ki so ga poleti predstavili v Arrigoniju, potem pa še na TV Koper in na sedežu Skupnosti Italijanov. Želel bi si in priporočam, da njene fotografije najdejo prostor in uporabo še kje, in da ne ostanejo v arhivu avtorice.«

DEKD smo zaključili s srečanjem bralnega kluba Kira knjiga, ki je tudi edinstven tovrstni klub na obali. Zasnovali sta ga knjižničarka in profesorica italijanskega jezika in književnosti Ksenija Orel ter literarna komparativistka in prevajalka Diana Pungeršič, ki ga še vedno vodi. V njem se srečujejo ljubitelji in ljubiteljice knjig in se pogovarjajo o v naprej izbrani knjigi, ki so jo vsi prebrali.

Z vrsto odlično pripravljenih prireditev smo tako v Mestni knjižnici Izola obeležili Dneve evropske kulturne dediščine. Vsakemu, ki je te dogodke zamudil, pa je lahko le zelo žal. ●

Rojeni v knjižnici

Nina Svetelj
Mestna knjižnica Kranj
nina.svetelj@mkk.si

V oktobru smo se v Mestni knjižnici Kranj udeležili interaktivne razstave Generacijska koda: Rojeni v knjižnici (Generation Code: Born at the library) v Evropskem parlamentu v Bruslju. Dogodek vsako leto v okviru Evropskega tedna kodiranja (Europe Code Week) pripravi neprofitna organizacija Public Libraries 2030, ki deluje pod sloganom: Povezuj. Iznajdi. Zagovarjaj. (Connect. Innovate. Advocate.)

Poglavitni namen organizacije je ozaveščanje o pomembni vlogi, ki jo imajo knjižnice pri vseživljenjskem učenju in opismenjevanju. Z deljenjem inovativnih idej spodbujajo knjižnice, da postanejo pobudniki sprememb v družbi in odprti prostori, ki državljanom omogočajo ustvarjanje demokratične, socialno angažirane in digitalno vključujoče Evrope. V tem kontekstu vsako leto pripravijo interaktivno razstavo z inovativnimi pristopi k izobraževanju, ki jih izvajajo knjižnice. Poleg knjižnic sta letos pri razstavi sodelovali tudi IFLA (The International Federation of Library Associations and Institutions), ki je predstavljala Library map of the world in vabila knjižnice k vpisu dejavnosti in projektov v svetovni zemljevid, ter Europeana, ki je predstavljala

■ Iz Mestne knjižnice Kranj smo vabilo poslali vsem osmim slovenskim poslancem. Na stojnici sta nas obiskala gospa Ljudmila Novak in gospod Milan Brglez.. Foto: Bernal Revert/ BR&U

izobraževalne programe za digitaliziranje kulturne dediščine.

Vsaka knjižnica, ki je sodelovala pri razstavi, je k ogledu povabila evropske poslance svoje države. Ti so bili vabljeni, da se sprehodijo po razstavi ali pa se zgolj srečajo s predstavniki knjižnice. Iz Mestne knjižnice Kranj smo vabilo poslali vsem osmim slovenskim poslancem. Na stojnici sta nas obiskala gospa Ljudmila Novak in gospod Milan Brglez. S predstavitvijo Albuma Slovenije smo jima pokazali, da knjižnice na različne in inovativne načine delujemo tudi preko spleta. S pomočjo portala Kamra in vanjo vključenega Albuma Slovenije odgovarjamo na želje ljudi, ki v raziskavah redno izražajo zanimanje za dediščino lokalnega okolja. Ob ogledu razstav sodelujočih knjižnic smo ugotovili, da nagovarjamo podobne teme, ki so aktualne v različnih delih Evrope. Ukvarjamo se s približevanjem logike programiranja najmlajšim otrokom,

z računalniškim programiranjem za večje otroke, z ozaveščanjem o deljenju osebnih podatkov, z ohranjanjem in digitaliziranjem kulturne dediščine, z okoljevarstvenimi tematikami ...

Po inovativnosti so izstopale predvsem nizozemske knjižnice, ki se poleg opismenjevanja ukvarjajo tudi z razširjanjem znanja o sledeh, ki jih puščamo na spletu. Uporabnikom knjižnic nudijo program za izboljšanje digitalne osebnosti, ki jih po korakih vodi k razumevanju svojega odtisa in možnim alternativnim rešitvam. Za osnovnošolske otroke so pripravili čarovniški šov, skozi katerega jim približajo in razložijo koncept zasebnosti. Glede na to, da lahko govorijo o turneji predstave, so očitno našli uspešen recept za razširjanje znanja na način, ki pritegne otroke in učitelje.

V Evropi več kot 2,3 milijona ljudi letno obišče tečaje digitalne pismenosti, ki jih

zanje pripravljajo v lokalnih knjižnicah. Izobraževanja obsegajo tako osnovne digitalne spretnosti kot tudi zahtevnejše kodiranje.

Knjižnice smo torej še vedno vir znanja, osveščanja in vse bolj tudi neformalnega izobraževanja, zato je naše delo izjemno pomembno in prav je, da našo nepogrešljivost glasno oznanjamo. ●

Ročno knjigoveštvo – pozabljena veščina

Iztok Močevnik

Knjižnica Narodnega muzeja Slovenije
iztok.mocevnik@nms.si

Matej Hreščak

Knjižnica Narodnega muzeja Slovenije
matej.hrescak@nms.si

Knjige lahko obravnavamo iz različnih vidikov, eden izmed njih je tudi to, kako nastanejo. S tem pa je seveda povezano knjigoveštvo. Oblika knjige, kot jo poznamo danes, torej kodeks – knjižni blok, zaščiten s tršimi platnicami –, ima svoj izvor v antiki, izpopolnjena pa je bila v srednjem veku, ko so menihi v samostanih najprej na pergament, nato pa na papir pisali in prepisovali različne tekste.

Obilico popisanih strani so morali spraviti v eno celovito enoto – knjigo, in tu so se poslužili veščin ročne vezave knjig oz. knjigoveštva. Seveda se je ta veščina skozi čas razvijala in izpopolnjevala, mojstri knjigovezi so postali svoj lasten »ceh«, ki je znal iz rokopisov, kasneje pa tiskanih knjižnih pol ustvarjati prave umetnine. S prihodom industrijske (strojne) izdelave knjig, ki je močno pocenila celoten postopek izdelave knjige, je ročno knjigoveštvo postalo

skorajda pozabljena veščina. Poznajo jo večinoma le tiste institucije, ki so zaradi narave svojega delovanja zadolžene tudi za hrambo in restavriranje ter konserviranje (starejših) knjig, npr. arhivi, muzejske knjižnice, NUK, SAZU itd., ter posamezni knjižni navdušenci, ki se te obrti lotijo na lastno pest, predvsem kot hobi.

V knjižnici Narodnega muzeja Slovenije je v sklopu novembrske vitrine meseca nastala majhna razstava, s katero smo želeli

našim uporabnikom in obiskovalcem predstaviti osnovni postopek vezave knjige, in sicer na shematičen, poenostavljen način, ki je razumljiv in preprost v tolikšni meri, da se lahko obiskovalec (in bralec) knjigoveštva loti kar sam doma. Celoten proces smo razdelili v 8 faz: od zgibanja knjižnih pol do končnega izdelka.

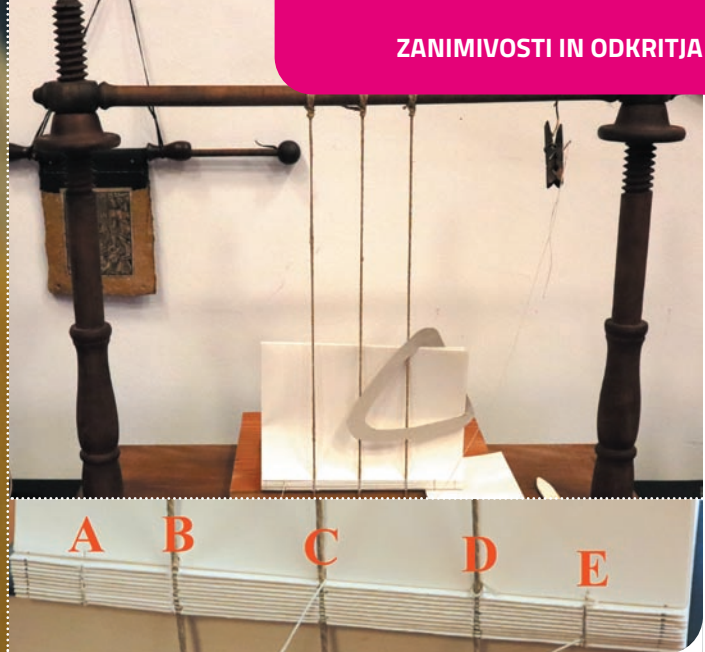
1 Zgibanje knjižnih pol

Kaj je knjigoveška pola? Gre za prepognjen(e) in zganjen(e) liste(e) papirja. Poimenujemo jo glede na to, kolikokrat jo prepognemo oziroma koliko listov dobimo iz prepogibov. Najbolj tipična sta »kvart« in »oktav«, kar pomeni, da s prepogibi dobimo 4 oz. 8

3 Priprava utorov

Celoto knjižnih pol, ki jih nameravamo sešiti, poravnamo in damo v stiskalnico, da se ne morejo premikati. Nato si na hrbet knjig s pisalom označimo, kje bodo potekale vezice (2, 3, 4), na katere bomo pole prišili, ter kje bosta potekali t. i. legi (krajna vboda, 1 in 5). Pazimo, da črte razporedimo enakomerno po celotni dolžini hrbtna, ter da krajnih utorov ne naredimo prenizko, saj bomo knjižni blok po šivanju obrezali. Potem z žagico ali nožem previdno naredimo utore. Utori za vezice morajo biti dovolj globoki, da bodo vanje lepo sedle vrvice (vezice), medtem ko sta lahko utora za legi znatno manjša – toliko, da bo skozi luknjice lahko šla

4 Šivanje na knjigoveških statvah

Tako pripravljene pole je treba sešiti. Za ta namen uporabimo knjigoveške statve – pripravo, katere namen je, da so na njej napete vrvic, ki so v bistvu vezice, na katere bodo ena za drugo prišite pole. Dejansko pa lahko uporabimo kakršnokoli drugo pripravo ali predmet za napenjanje vrvic (doma npr. stol), bistveno je le, da so vrvic napete in se ne premikajo. Začnemo na poljubnem koncu. Vsako polo prišijemo tako, da gremo na krajnem delu (A ali E) s šivanko z zunanje strani (s hrbtna strani) skozi sredinski del pole, nato pa ob vezici vstopimo nazaj v zunanji del (vidno pri C), jo obidemo in šivanko vodimo takoj nazaj v notranji del pole (vidno pri D). Sproti dobro zategujemo nit. To ponovimo ob vseh vezicah. Vezice bodo držale pole na mestu. Vsako polo na krajnem delu (A ali E) povežemo s predhodno polo, da stojijo tesno skupaj, kompaktno. Pri vsaki sledeči poli postopek šivanja ponovimo v obratni smeri. Ko zašijemo vse pole, skrbno preverimo, da smo z vozlički dobro zategnili oba konca niti, saj ne želimo, da se nam knjižni blok zrahlja.

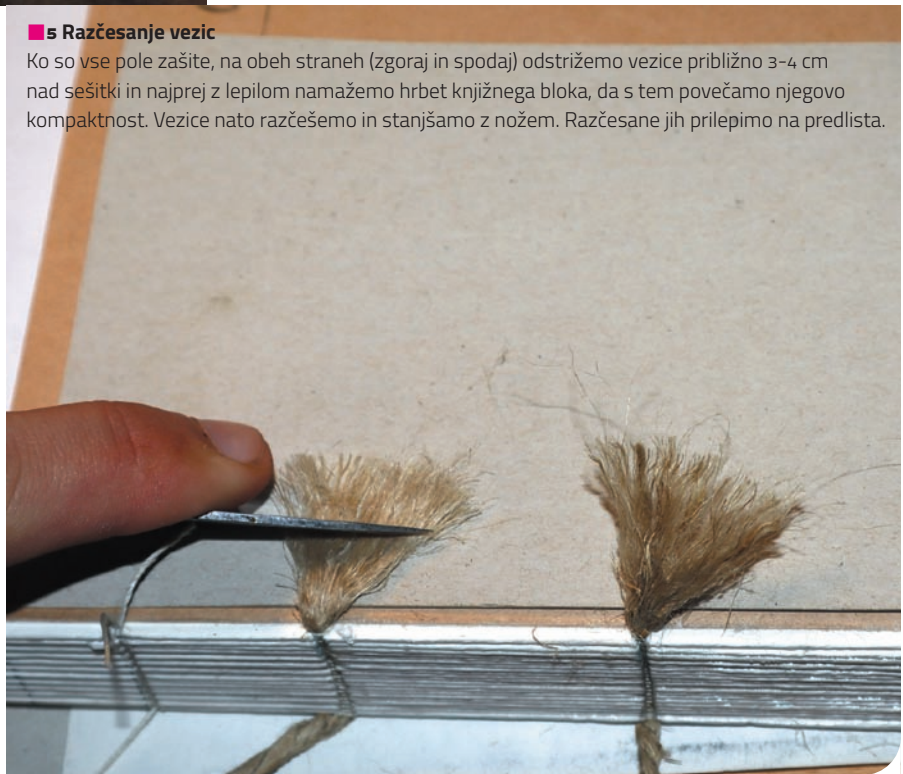
listov. Knjigovezi so običajno iz tiskarne dobili velike, z besedilom natisnjene liste, ki so jih morali zgibati, da so dobili pole, ki so jih nato sešili skupaj. Mi smo za naš shematični prikaz uporabili prazne liste običajnega papirja A3 velikosti. Naša osnovna knjigoveška pola je sestavljena iz dveh papirjev, danih skupaj en na drugega, ki smo ju dvakrat prepognili. Takih pol smo napravili vsega skupaj 21, kar pomeni, da bo imela naša knjiga 336 strani (16 x 21). Ko zložimo vse pole, jih postavimo na kup in pazimo, da so vse »glave« pol (tam, kjer so listi spojeni) na isti strani.

2 Priprava predlistov

V tej fazi poskrbimo za predlista (oz. spojna lista; na začetku in na koncu knjige), ki bosta postala pomembna kasneje, ko bo treba knjižni blok prilepiti na platnice. Prvi predlist zavihnemo, da dobimo približno 0,5 cm širok rob, ga prislonimo ob prvo polo in ga na zadnji strani pole prilepimo nanjo. Postopek v zrcalni podobi ponovimo tudi pri zadnji poli.

5 Razčesanje vezic

Ko so vse pole zašite, na obeh straneh (zgoraj in spodaj) odstrižemo vezice približno 3–4 cm nad sešitki in najprej z lepilom namažemo hrbet knjižnega bloka, da s tem povečamo njegovo kompaktnost. Vezice nato razčesemo in stanjšamo z nožem. Razčesane jih prilepimo na predlista.

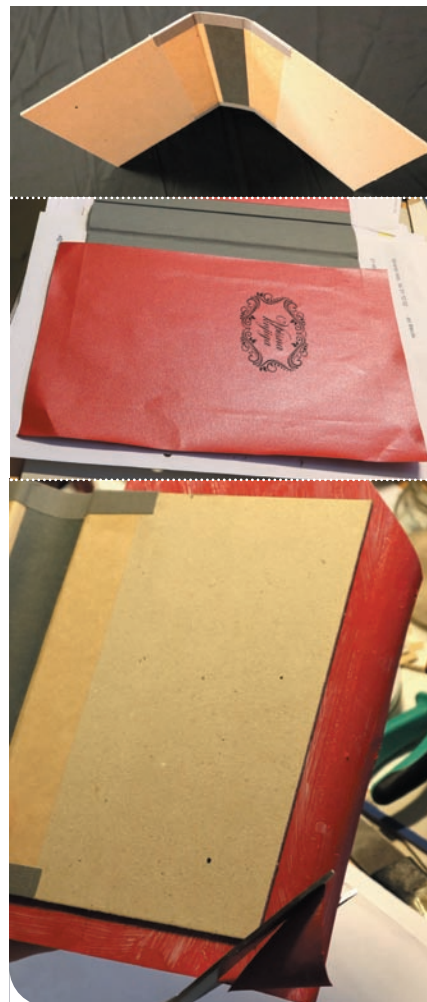
6 Obreza in zaobljenje hrbta

Sedaj je knjižni blok pripravljen za obrezo. Knjižne pole se namreč na eni strani še vedno držijo skupaj, kar bi onemogočalo listanje knjige, poleg tega zaradi zlaganja in šivanja pol le-te niso v popolnoma ravni liniji. Obrežemo jih lahko strojno, težji in zamudnejši način pa je ročno: knjižni blok postavimo v stiskalnico, močno stisnemo, da se nam ne premakne, in ga s treh strani obrežemo z nožem. Ko smo končali z obrezo, s kladivcem potolčemo hrbet knjižnega bloka, da dobi lepo zaobljeno obliko.

Na hrbet knjižnega bloka lahko zalepimo še vrvico, ki nam bo služila kot označevalnik, kje smo končali z branjem, nato pri vrhu in pri dnu nalepimo še t. i. kapitalni trakec, ki bo nekoliko zakrival hrbet knjige potem, ko bo le-ta oblečena v platnice, in ji hkrati dal estetski videz. Nato hrbet ojačamo še s tanjšim listom papirja, ki bo zagotovil boljšo povezanost hrbta in bil osnova, na katero prilepimo še tulec. Ta bo povezal hrbta knjižnega bloka in platnic ter zagotavljal odskočnost hrbta knjige, ko jo bomo razprli za branje.

7 Priprava platnic

Vloga platnic je, da zaščitijo knjižni blok in zagotavljajo trdnost in stabilnost knjige, ko stoji na polici, zato so običajno iz kartona ali lepenke. Mi smo za platnici uporabili z enaka kosa trše lepenke. Velikost platnic mora biti nekoliko večja od velikosti knjižnega bloka. Med lepenki smo dali trak prožnega kartona v širini hrbta knjižnega bloka, ki smo ga previdno usločili, da se bo skladal z ukrivljenostjo knjižnega bloka. Hrbet smo oblekli v platno, platnice pa v rdeč prevlečni papir, na katerega smo predhodno natisnili naslov naše knjige.

8 Končni izdelek

Sedaj ko imamo pripravljena tako knjižni blok kot platnice, nam preostane le še, da oba dela povežemo. Z lepilom dobro namažemo tulec na hrbtu knjižnega bloka in sredinski del platnic, ter ju previdno stisnemo skupaj. Ko se lepilo posuši, premažemo še notranja dela platnic in spojna lista (predlista) ter ju prilepimo skupaj. Zopet celoto stisnemo v stiskalnici ali preši in ko se lepilo posuši, dobimo končni izdelek – knjigo. ●

Razglednice tiskarne Šeber

Postojnska tiskarska družina Šeber

Mateja Kalc

Knjižnica Bena Zupančiča Postojna
mateja.primc@po.sik.si

Začetek evropskega tiskarstva kot tehnološkega postopka razmnoževanja slik in besedil sega v sredino 15. stoletja z iznajdbo pomičnih kovinskih črk nemškega izumitelja Johannes Gutenberg. Njegova uvedba mehanskega gibljivega tiskanja v Evropi velja za revolucijo v tiskarstvu in predstavlja pomemben mejnik drugega tisočletja v zgodovini človeštva. Gutenbergova izjemna iznajdba na področju tiskarstva je omogočila množično proizvodnjo in ekonomičnost tiskanih knjig tiskarjem in lažjo dostopnost bralcem.

Zgodovina evropskega tiskarstva

V renesančni Evropi je prihod mehaniziranega tiska sprožil porast komunikacije in hkrati ogrozil moč političnih in verskih oblasti. Nagla rast pismenosti je prekinila monopol pismene elite nad izobraževanjem in

učanjem ter okrepila nastajajoči srednji razred. Gutenbergova tehnologija tiskanja se je naglo širila po vsej Evropi in nato zajela širni svet. Eno izmed njegovih najbolj prepoznavnih tiskanih del je obsežna, visoko estetska in tehnično dovršena Biblija, znana tudi kot 42-vrstična Biblija.

Tiskarstvo Šeber

Tiskar Jožef Blaznik je leta 1851 v Postojni ustanovil podružnico svoje ljubljanske tiskarne, ki jo je 1856. odkupil rojak iz Idrije Maksimiljan (Maks) Šeber starejši. Leto pozneje je nasledil tiskarsko dejavnost njegov starejši sin Rihard Šeber, katero je vodil do njene prodaje, natančneje do leta

■ Knjiga Razglednice tiskarne Šeber. Foto: Mateja Kalc, osebni arhiv – fotografije razglednic in naslovnice knjig so pridobljene iz domoznanskega oddelka Knjižnice Bena Zupančiča Postojna

1904. Istega leta je Rihardov mlajši brat Maks Šeber, evropski popotnik, speleolog, tiskar, fotograf in založnik, odprl moderno tiskarno in knjigovevnico v Postojni in tako nadaljeval družinsko tiskarsko tradicijo, ki jo je vodil do leta 1935. Nato jo je prepustil svojemu sinu Maksu, ki jo je upravljal do njenega zaprtja 1948., ko so jo nacionalizirali in preimenovali v Tiskarno Nanos.

Tiskarna Šeber je tiskala široko paleto različnih vrst tiskovin, kot so razglednice, plakati, letaki, vstopnice, vabila, poročila, obrabci za idrijski rudnik ter trošarinske urade. Tiskarska obrt je cvetela z manjšimi in večjimi naročili. Njihova pomembnejša tiskana zapuščina so zagotovo knjiga Postojnsko okrajno glavarstvo, zbirka Ahasverjevih pravljic ter Popis sloveče Postojnske jame in Postojne.

Maks Šeber (1862-1944)

Priznani postojnski fotograf Maks Šeber se je rodil 30. decembra 1862 v Postojni. Ukvarjal se je s tiskarstvom, fotografijo, založništvom in jamarstvom. Poleg tiskar-

ne je imel v lasti tudi knjigovevnico in fotografski atelje. Kot poklicni fotograf je obeležil številne dogodke v Postojni in njeni širši okolici. Med letoma 1904 in 1909 je urejal in izdajal glasilo Notranjec. Njegovo ime je natisnjeno na mnogih postojnskih razglednicah in razglednicah drugih krajev. Bil je domoljubno in liberalno usmerjen ter vsestransko dejaven. Njegova razgledanost in poznavanje različnih področji se odražata v vsem njegovem delu.

Fotografska dejavnost

Lastnik tiskarne Maks Šeber mlajši se je vzporedno s tiskarsko panogo in knjigovestvom ukvarjal tudi s profesionalnim fotografiranjem. Znanje s področja fotografije je pridobil pri fotografu Antonu Jerkiču v Gorici. Tiskarsko znanje mu je omogočilo, da je svoje izpiljene jamske in panoramske fotografske posnetke prenesel v tiskano obliko in jih ponudil na ogled širši javnosti. Bogata fotografska reprodukcija okolice, različnih dogodkov fotografiranih iz ateljeja in jamske

fotografije kažejo na vrhunsko kvaliteto in inovativnost fotografa Maksa Šebra. Pionir jamske fotografije na Slovenskem nam je zapustil neprecenljivo dediščino posnetkov notranjosti Postojnske jame in kraškega sveta. Jamska fotografija je bila v Šebrovem času zahtevna dejavnost, predvsem zaradi slabih osvetlitvenih možnosti in razgibanega terena. Njegove fotografije so bile objavljene v številnih domačih in tujih revijah, vodnikih, publikacijah speleologov, s čimer se je sloves slovenskega krasi razširil v svet. Z natisnjenimi razglednicami in brošurami je uspešno promoviral in populariziral jamski svet tako doma kot v tujini. Njegov speleološki fotografski opus nam priča, da je bila jamska oz. krajinska fotografija pred ateljejsko ter individualno fotografijo.

Knjiga Razglednice tiskarne Šeber

Profesionalne ali ljubiteljske zbirke uspešno povezujejo medgeneracijska obdobja, saj nas vračajo v preteklost, pričajo o sedanjosti in ohranjajo dragoceno dediščino za prihodnost.

»Knjige so ladje misli, ki potujejo po valovih časa in nosijo dragoceni tovor od roda do roda.«
(Francis Bacon)

Korenine zbirateljstva segajo že v obdobje prazgodovine. Vsaka zbirka ima svoj vsebinski značaj, podobo in vrednost ter materialno, kronološko in dokumentarno vlogo. Svet brez zbirateljskih zapuščin bi bil pust in osiromašen.

Po zaslugi zbiratelja in kartofila Pepija Krašne je izšla zajetna knjiga z obsežno zbirko starih razglednic. Razglednica je iz tršega, kartonastega materiala opremljena s sliko in praznim prostorom za krajše sporočilo. Predstavlja nam pomemben vir raziskovanja starih podob mest, pokrajin, znamenitosti nekega prostora v določenem časovnem obdobju. Njene ilustracije nam slikovito orišejo pokrajine in nas ponesejo v preteklost.

Knjiga z naslovom Razglednice tiskarne Šeber je oblikovno in tekstovno bogata,

obsega 334 strani, 297 razglednic iz 12-ih občin ter 3 fotografije Šebrove tiskarne. Ob njenem prebiranju lahko začutimo, kako pomembno zgodovinsko poslanstvo so imele razglednice, ki so potovale v daljne kraje med različne ljudi in kulture.

Zaključek

Izum tiska je pospešil vzpon pismenosti in posledično dvig izobraženosti ljudi. Tako je tiskana beseda postala del našega vsakdanjika. Tisk je spremenil življenje Evropejcev, saj znanje ni bilo več omejeno na privilegirane. Novice in informacije so postale del širših množic. Povpraševanje po tiskani besedi se je naglo povečalo. Pred Gutenbergom je bilo v Evropi le nekaj tisoč rokopisov, 50 let po njegovi smrti pa že na milijone knjig.

Bogata ohranjena fotografska produkcija tiskarne Šeber je prav tako pustila neizbrisen pečat v slovenskem kulturnem prostoru.

Živimo v dobi hitrega napredka na področju informacijske tehnologije, ki se med drugim kaže tudi s popularizacijo knjig v elektronski obliki. Kljub vsemu, si upam trditi oz. si neizmerno želim, da tiskane knjige ne bo izpodrinil digitalni tisk in bo ta tudi v prihodnje kraljevala v vsej svoji veličini.

»Knjige so ladje misli, ki potujejo po valovih časa in nosijo dragoceni tovor od roda do roda.« (Francis Bacon) ●

Viri in literatura:

- Krašna, P. (2012). Razglednice tiskarne Šeber. Postojna: Galerija 2.
- Postojnsko okrajno glavarstvo: zemljepisni in zgodovinski opis. (2003). Vrhnika: Galerija 2.
- SLO: časi, kraji, ljudje: slovenski zgodovinski magazin. ISSN 2350-4641. - Št. 16 (nov. 2017), str. 56-61.
- <https://sl.wikipedia.org/wiki/Tisk>, pridobljeno dne 23.8.2019.
- https://sl.wikipedia.org/wiki/Johannes_Gutenberg, pridobljeno dne 23.8.2019.
- <http://arhiv.postojna.si/tiskaj.aspx?pid=13340>, pridobljeno dne 23.8.2019.
- Misel Francisa Bacona: http://www.facka.si/gradiva/zgo/srednji_vek/gutenberg.html, pridobljeno dne 3.9.2019.

Sreča je v branju ali knjižnice v Helsinkih

Intervju z bibliotekarko Mileno Runko

Špela Pahor
Mestna knjižnica Piran
spela.pahor@guest.arnes.si

Na stenah Mestne knjižnice Izola smo si lahko v mesecu septembru in oktobru ogledali dve zanimivi fotografski razstavi. Posnela jih je naša sodelavka Milena Runko, ki se je letos poleti skupaj s prijateljicami odpravila na počitnice na Švedsko in Finsko. Razstavljenе fotografije predstavljajo Nacionalno knjižnico v Helsinkih in Osrednjo knjižnico Oodi.

Milena, vsako poletje se s prijateljicami odpravite na počitnice. Letos ste izbrale Švedsko in Finsko. Zakaj?

Bolj kot počitnice so to potovanja. Vsakič si prizadevamo, da bi v času, ki ga imamo na razpolago, iz svojih potepanj odnesle kar največ. Zakaj ravno Švedska in Finska? Tako je nanese... poletni termin, ugodne letalske karte, pa tudi sicer nas zadnja leta bolj vleče na sever, ima svoj čar (smeh).

V Mestni knjižnici Izola si zaposlena od leta 1996. Verjetno te že zaradi svojega poklica na potovanjih pritegnejo tudi knjižnice. Ker si veliko potovala, bi morda vsaj naštel nekaj najbolj zanimivih knjižnic, ki si jih obiskala.

Res je, če je le mogoče, si na svojih potovanjih vedno ogledam tudi kakšno knjižnico. Običajno so to institucije z bogato tradicijo, ki veliko povedo o kulturi naroda. Zanimive so vse, vsaka po svoje... če jih morda samo nekaj naštejemo: pariška knjižnica v Kulturnem centru Georges Pompidou, Nacionalna knjižnica Češke republike v Pragi, rimska »Biblioteca istituzionale della città metropolitana«, »Biblioteca Gòtic-Andreu Nin« v Barceloni, »Central library« in »National library of Scotland« v Edinburgu, »Victoria public library« v Londonu, Celzova knjižnica v Efezu (danes spomenik zgodovinskega pomena)...

V Helsinkih ste si ogledale Nacionalno knjižnico in knjižnico Oodi. Odločila si se postaviti dve ločeni fotografski razstavi. Morda bi nam povedala, kaj že na prvi pogled loči ti dve knjižnici.

Knjižnici se zelo razlikujeta, tako vsebinsko kot tudi vizualno. Prav iz tega razloga sem se odločila, da razstavi postavim ločeno, zdelo se mi je edino smiselno.

Knjižnico Oodi odlikuje moderna arhitektura, zanimiva pa je tudi njena ponudba, ki daleč presega samo izposojanje knjig. Bi nam povedala kaj o tem?

Navzven je to impozantna moderna struktura v obliki ladje, grajena iz lesa in stekla z jekleno konstrukcijo. Notranjost je razdeljena v tri nadstropja, ki jih povezuje osrednje spiralno stopnišče (poleg dvigal seveda). Tako imenovana knjižna nebesa, »book heaven«, se nahajajo na vrhu in v bistvu zasedajo le tretjino prostora, kjer je na voljo 100.000 enot gradiva. Ko vstopiš v Oodi, si sprva presunjen nad velikostjo, potem pa vedno bolj nad ponudbo. Poleg knjig, časopisov in revij so tu še vrhunski računalniki, 3D-tiskalniki, laserski rezalniki, šivalni stroji, studii za glasbeno in videoprodukcijo, kuhinja za kuharske tečaje, informativni center EU, sobe za druženje, učenje in delo, kino, večnamenska dvorana, pravljična soba, igrišče... skratka za vsakogar nekaj.

Kako pa je prišlo do ideje za tako moderno knjižnico z vsestransko ponudbo, od branja in izposoje knjig do likanja, šivanja, snemanja...?

Osrednjo knjižnico Oodi so Finci snovali kar dvajset let. Nastala je na podlagi želja in potreb uporabnikov. Prebivalci so lahko svoje ideje, nasvete in predloge podajali preko spletnih strani, na urbanih prireditvah in različnih kampanjah. Tudi ime knjižnice »Oodi« je bilo izbrano preko javnega razpisa. Pravzaprav lahko tu govorimo že o kulturnem centru s funkcionalno partnersko mrežo. Samo mesec dni po našem obisku je knjižnica v Atenah prejela nagrado Mednarodne federacije knjižničnih združenj in ustanov (IFLA) za najboljšo javno knjižnico.

Kakšen vtis pa si dobila ob obisku Nacionalne knjižnice?

Pravo nasprotje knjižnice Oodi. Ko stopiš v notranjost, te navda občutek, kot bi vstopil v preteklost, v obdobje, bogato z velikimi umi in idejami. V svoji bogati zbirki knjižnica hrani približno tri milijone knjig in še enkrat toliko drugih publikacij. Poleg ohranjanja finske pisne kulturne dediščine je ta knjižnica največja zakladnica spisov, posvečenih Ruskemu cesarstvu. Ustanovljena je bila leta 1640 in je tako najstarejša in največja znanstvena knjižnica na Finskem. Stoji v neposredni bližini Helsinške katedrale.

Zavzema obiskovanje knjižnic in branje knjig na Finskem velik del vsakdanjega življenja prebivalcev?

Finci so navdušeni bralci in uporabniki knjižnic. Prepričani so, da knjižnice pozitivno vplivajo na kakovost življenja, dela in študija. Čeprav virtualni obiski

predverju odložiti vrhnja oblačila, torbice, vrečke. Neveste in ženina seveda nismo smele fotografirati. Za knjižnico Oodi pa itak velja, da je druženje brez razloga dovoljeno in celo priporočljivo.

Velik je tudi poudarek na udobju...

Arhitekti in izvajalci del so strokovno znanje kombinirali s tradicijo in sodobnimi trendi. Stavba je zasnovana tako, da je energetska učinkovita. Pri gradnji so uporabili predvsem lokalne vire. Ogromno je prostora, veliko svetlobe, znotraj knjižnice so postavljena živa drevesa, tako imenovana »green room« z živimi rastlinami namesto stene kar vabi med zelene blazine, udobni sedeži, rimske stopnice... in nenazadnje ogromen balkon, kjer poleti lahko občudujemo park Toolonlahti in središče mesta.

Poskrbljeno je tudi za mamice z malimi otroki, vozičke...

Veliko je igralnih površin, didaktičnih igrač, slikanic in kartonk za najmlajše... in ja, celo posebej označena parkirna mesta za vozičke.

So v teh velikih knjižnicah kотиčki, kjer mora biti tišina in mir za branje in študij, in tudi prostori, kjer je bolj živahno?

Knjižnico Oodi odlikuje velika raznolikost prilagodljivih prostorov. Preko spletne strani varaamo.hel.fi lahko rezerviraš prostor za različne namene. Vedno se najde kottiček, kjer lahko v miru uživaš v branju. Zraven si lahko privoščiš kavico ali kakšen prigrizek. Študijska soba se nahaja v drugem nadstropju. Najbolj živahno je v prvem nadstropju. Tam se nahaja restavracija, kino, večnamenska dvorana, informativni center EU, Helsinki-info... Pretok ljudi je izredno velik. Od odprtja, decembra 2018, ob praznovanju stoletnice finske osamosvojitve, je knjižnico obiskalo že več kot dva milijona ljudi.

Kakšne so poleg literarnih večerov še prireditve v teh knjižnicah?

Na tem mestu bi mogoče omenila knjižnično mrežo Helmet (Helsinki Metropolitan Area Libraries), ki povezuje knjižnice mest Helsinki, Espoo, Kauniainen in Vantaa. Te knjižnice, preko šestdeset jih je, oskrbujejo več kot milijon uporabnikov v metropolitanskem območju. Dogodki so tako na sporedu praktično vse dni v letu. Lahko so to literarni večeri, raznorazne delavnice, koncerti, kinopredstave, predavanja, krožki, organizirani ogledi, prireditve za otroke... Nekje sem zasledila izjavo direktorice knjižnice Oodi, gospe Soininvaara, ki pravi, da je dandanes bistvena naloga knjižnic zmanjšati tako imenovani »digitalni razkorak«. Prostovoljci tako dvakrat tedensko pomagajo starejšim občanom pri uporabi računalnikov, pametnih telefonov, tabličnih računalnikov in na ta način zagotavljajo podporo pri soočanju z digitalnim svetom. Helmetova e-knjižnica je ena največjih v nordijskih državah.

Kaj pa ure pravljic?

V knjižnici Oodi skrivna vrata peljejo do pravljicne sobe z udobnimi sedeži v barvi manga, ki kar vabi v svet pravljic. Knjižnice na Finskem zelo tesno sodelujejo z vrtci in šolami. Nedvomno je tudi pripovedovanje zgodb vključeno v številne dejavnosti knjižnice.

Vsi prostori delujejo izjemno čisti...

Res je, to je tudi mene presenetilo. Ne vem, kako jim to uspeva pri masi ljudi, ki vsakodnevno obišejo njihove prostore.

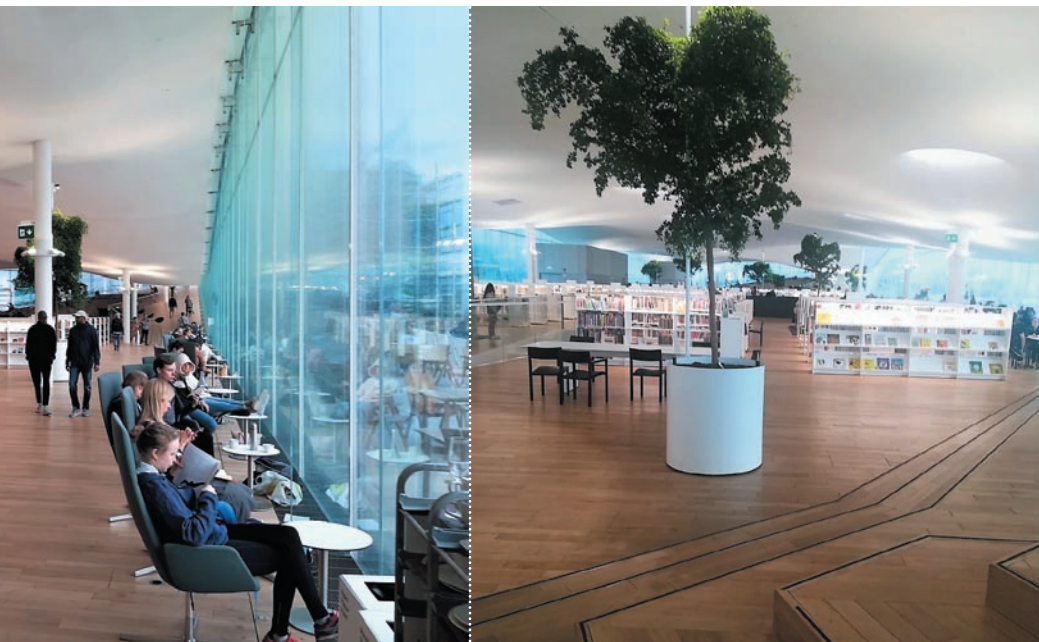
Poleg moderne opreme knjižnico Oodi krasijo tudi prelepi tepihi...

Umetniške preproge so oblikovali finski ilustratorji. Navdih so dobili iz finske literarne klasike. V knjižnici je razstavljenih tudi nekaj umetniških eksponatov iz zbirke Helsinškega umetniškega muzeja (HAM). Zelo impresivno je osrednje spiralno stopnišče, ki ima na notranjih stenah stopnišča naslikanih okrog štiristo posvetil, delo umetnika Otta Karvonena.

Naj se vas v prihajajočem letu dotakne čim več nepozabnih trenutkov v družbi vaših najdražjih, Knjižničarske novice pa ostanejo vaše zveste spremljevalke na poslovni poti. Srečno in zdravo 2020! Bojana Medle

Kako pa je s članstvom, članarino?

Na Finskem imajo knjižnice močan položaj v družbi. Storitve so brezplačne in na voljo vsem. Finska je država, kjer je znanje moč, kjer se častijo besede in kjer je izobrazba neverjetno dobra in izobraževanje na voljo vsem. Knjižnice so močno vpete v izvajanje ključnih vrednot finske družbe.

Če bi se dalo primerjati finske knjižnice s slovenskimi, katere so najbolj očitne podobnosti in razlike?

Menim, da je mentaliteta ljudi drugačna. Dojemanje knjižnice kot institucije se zelo razlikuje. Vemo, da knjižnice že dolgo niso več zgolj tradicionalne izposojevalnice knjig, tudi pri nas ne. V svojem okolju postajajo vse bolj pomembna socialna stičišča in s svojo družbenovzgojno vlogo prispevajo k izenačevanju kulturnih, izobraževalnih in socialnih možnosti. In vendar se večina knjižnic sooča s prostorsko stisko, konstantnim pomanjkanjem finančnih sredstev in pomanjkljivim posluhom ter nizki angažiranosti lokalnih oblasti pri reševanju dotičnih problemov. Vse to pa je bistvenega pomena za vključevanje prebivalcev v delovanje knjižnic in vpetost knjižnice kot take v lokalno okolje.

Koliko poudarka pa dajo na katalogizacijo? So pravila tudi tako stroga kot pri nas?

Pri katalogizaciji knjižničnega gradiva so pravila stroga. Uporabljajo standarde ISBD (International Standard Bibliographic Description) in RDA (Resource Description and Access) ter v nekaterih knjižnicah LRM (Library Reference Model). Ta standardna pravila in konceptne modele vzdržujejo mednarodne mreže za razvoj knjižničnega sektorja. Za klasifikacijo gradiva sta v uporabi UDC (Universal Decimal Classification) in DDC (Dewey Decimal Classification), včasih v kombinaciji z nekim specifičnim nacionalnim sistemom klasifikacije.

Aarto Paasilinna je verjetno najbolj znan in največkrat prevajan finski avtor. Mu je v knjižnicah namenjen kak poseben prostor? Poseben poudarek?

Aarto Paasilinna sodi med najbolj plodovite finske pisatelje z nadvse širokim krogom bralcev, ki v svojih delih opisuje predvsem svoje rojake-osebneže. Njegova dela so prevedena v več kot dvajset jezikov, med njimi tudi v slovenščino. Prevod njegovega romana Gozd obešenih lisic, ki ga je prevedla

Jelka Ovaska Novak, je bil sploh prvi prevod Paasilinnovih del v kakšen tuj jezik. Kljub temu nisem opazila, da bi mu bil namenjen kak poseben prostor.

V Izolo prihaja na počitnice Finec, gospod Kari Klemelä, ki prevaja knjige slovenskih pisateljev v finščino. Za svoje prevode iz slovanskih jezikov, tudi slovenščine, je prejel več priznanj, tudi prestižno Lavrinovo nagrado. Ste na policah opazile tudi knjige slovenskih avtorjev v finščini?

Gospod Kari Klemelä je drugi prevajalec, ki je kadar koli prevajal iz slovenščine v finščino. Slovenščina mora biti za Finca precej »eksotičen« jeziki... in obratno (smeh). V knjižnici Oodi smo se trudile poiskati kakšno knjigo slovenskega avtorja ali kakšno delo v slovenskem jeziku, za pomoč smo prosile celo knjižničarko. Vse, kar nam je uspelo izbrskati so bili Prešernovi »Sonnets of unhappiness and other poems« in Paasilinno »Zajčje leto« v slovenščini, pa še tega na policah ni bilo.

Kakšni pa so bili vaši splošni vtisi o življenju na Finskem? Kakšni so se vam zdeli Finci po naravi?

Pravzaprav prijetni... prijazno zadržani, nevsiljivi. Predvsem me je presenetilo to, da ni bilo nikjer zaznati nobenega hitenja. Ne vem, mogoče je bil to lažen vtis, verjetno bi morala tam preživeti več časa.

Verjetno je še veliko stvari, o katerih bi lahko govorila...

Če se za konec navežem na prejšnje vprašanje... Nedavno je bila objavljena lestvica najsrečnejših narodov na svetu. Po poročilu Združenih narodov o globalni sreči, je vrh lestvice že drugo leto zapored osvojila Finska. Najsrečnejši pa niso le Finci, ampak tudi priseljenci, ki so si na Finskem ustvarili bivališče. ●

Borut Gombač

»Pa pri'te še kaj!«

Tokratni kolumnist je rojen Mariborčan Borut Gombač, pesnik, dramatik in pisatelj. Po poklicu in izobrazbi knjižničar, ki je zaposlen v Univerzitetni knjižnici Maribor že 27 let. Njegov pesniški opus je izredno širok - piše pesniške zbirke in knjige za mladino. Je avtor zbirke radijskih iger ter avtor več radijskih iger in zgoščenk z uglasbenimi songi. Njegove pesmi in pravljice najdemo tudi v devetih antologijah. Je Dobitnik Glazerjeve listine 2006, nagrade za vrhunske dosežke na področju literature Mestne občine Maribor.

»Dušan Poropat, folklorist, planinec, občasni sodelavec centra za celebralno paralizo Sonček, predvsem pa knjižničar z veliko začetnico, ki smo ga sodelavci in prijatelji klicali kar Dule, je ena izmed ikon Univerzitetne knjižnice Maribor. Leta 2004 je bil v Infopekinem projektu izbran med deset najbolj prepoznavnih mariborskih obrazov. Čeprav so od njegove smrti minila že štiri leta, v knjižnici ne mine dan, da ni omenjen v katerem izmed pogovorov, tako med knjižničarji kot tudi starejšimi uporabniki knjižnice. Njegova človeška toplina - izražena s prijaznostjo, predanostjo, prostodušnostjo in smislom za humor - pa še danes nezamenljivo polni prostore knjižnice in jih dela širše, kot bi bili sicer.«

Takšen je bil moj kratek priložnostni zapis o svojem prehitro preminulemu prijatelju in sodelavcu Dušanu Poropatu ob letošnji svečani predstavitvi novega usmerjevalnega sistema Univerzitetne knjižnice Maribor. Med drugim smo namreč v knjižnici ob tej priložnosti učne sobe za posameznike ali manjše skupine (prej suhoparno označene le s številkami) poimenovali z imeni in citati znanih Mariborčank in Mariborčanov, ki so bili ali so še tako ali drugače povezani s knjižnico. Ob priznanih literatih, slikarjih, glasbenikih, humanitarcih, družboslovcih, naravoslovcih in športnikih je bila ena izmed učnih sob poimenovana tudi po knjižničarju Dušanu Poropatu.

Seveda - o Dušanu in njegovem neizbrisljivem pečatu tako med sodelavci kot tudi med uporabniki knjižnice bi se dalo pripovedovati in pripovedovati, vendar pa to ni spominski zapis. Na tem mestu me zanima predvsem to, kaj je preprostega fanta s srednjo izobrazbo, ki pravzaprav sploh ni bila povezana s knjižničarskim poklicem, kot knjižničarja naredilo za eno izmed desetih najbolj priljubljenih osebnosti v mestu. V času, ko se v knjižnicah krčevito borimo za vsakega novega uporabnika, lahko na tem mestu brez vsakršnega pretiravanja poudarim, da je prav zaradi njega oziroma dobrega glasu, ki se je o njem širil med bralci, knjižnico obiskal kakšen obiskovalec več. Tisti pa, ki so kot študentje vanjo prihajali že prej, so

se kasneje, ko so končali s študijem, velikokrat tudi po njegovi zaslugi radi vračali.

Čeprav - kot že rečeno - Dušan ni bil knjižničar po izobrazbi, pa je bil, naj se sliši še tako patetično, knjižničar po duši. Za moj način gledanja na knjižničarski poklic nikakor ni nepomemben tudi podatek, da je bil zelo priden bralec in zato knjig ni imel le za mrtve predmete, ampak za žive organizme, ki v sebi skrivajo veselje skrivnosti, znanja in zgodb.

Kljub temu, da je svoje delo izposojevalca za izposojevalnim pultom v strokovnem smislu zmeraj opravljal na nivoju in se je že na daleč videlo, da pri tem tudi uživa in da je na delo, ki ga opravlja, tudi ponosen, pa je imel tudi kakšno pomanjkljivost. Če temu sploh lahko rečemo »pomanjkljivost«. Krasila ga je simpatična nerodnost, skorajda otroška prostodušnost, predvsem pa je bil tako v službi kot tudi sicer pri svojih vsakdanjih opravilih bolj počasne sorte. Povedano lepše in tudi pravilneje: znal si je vzeti čas. Pri tem mu je bilo povsem vseeno, če je gradivo izposojal univerzitetnemu profesorju, zaslužnemu meščanu, dijaku prvega letnika poklicne šole ali brezposelnemu delavcu tovarne v stečaju. Zdelo se je, da mu je bilo vseeno tudi, če je pred njim stal en sam uporabnik ali pa je temu uporabniku sledila dolga vrsta. Pri tem je zelo zanimivo, da se pravzaprav sploh ne spomnim kakšnih večjih pritožb na ta račun. In kar je še bolj zanimivo: uporabniki so se kljub temu, da so vedeli kako in kaj je z njegovo »znamenito hitrostjo«, radi vztrajno postavljali prav v njegovo vrsto.

Da, ena izmed stvari, ki jo danes v knjižnicah vse bolj pogrešam, je prav ta kanček prostodušnosti, igrivosti, skorajda otroške radovednosti in ležernosti. Ker si bralci zadnje leta vse bolj pogosto knjige naročajo kar preko računalnika ali mobilnih naprav, je prostora za »vzemi si čas« pravzaprav vse manj. Stik med knjižničarjem in uporabnikom je vse bolj hladen, da ne rečem birokratski, tehnicističen, se pravi hiter in načeloma brezhiben. Vse manj je komunikacije z obeh strani izposojevalnega

Čeprav so od smrti Dušana Poropata minila že štiri leta, v knjižnici ne mine dan, da ni omenjen v katerem izmed pogovorov, tako med knjižničarji kot tudi starejšimi uporabniki knjižnice. Njegova človeška toplina - izražena s prijaznostjo, predanostjo, prostodušnostjo in smislom za humor - pa še danes nezamenljivo polni prostore knjižnice in jih dela širše, kot bi bili sicer.

Res je - čas gre naprej, tehnologija vsak dan hitreje in bolj ekonomično omogoča vse temeljitejše in vse bolj izčiščene, ozko specializirane informacije. In to je na neki stopnji seveda odlična novica. Slabša stran tega je, da se uporabnik namesto s celo knjigo velikokrat zadovolji že z enim samim uporabnim poglavjem. Seveda se na ta način izgubi tista za vsako resnično vrhunskost značilna začimba v obliki nepričakovanih povezav oziroma bolj ali manj naključnih najdb in rešitev na mestih, kjer niti slučajno niso bile pričakovane.

Jasno je tudi, da je specializacija le ena stran, ki jo omogoča moderna tehnologija. V resnici je v veliki meri svet informacijske tehnologije bolj kot slonokoščenemu stolpu podoben babilonskem. Z vse večjo lahkotnostjo nam omogoča takšna ali drugačna

pulta in vse manj običajnih napak ali nesporedumov.

In ko sem že pri napakah: včasih se je knjižničar za svojo napako uporabniku pač opravičil. Iz svojih več kot dvajsetletnih knjižničarskih izkušenj vem, da takšno res iskreno opravičilo zaleže tudi pri najbolj zahtevnih uporabnikih. Še več: zaradi njega se uporabnik in knjižničar velikokrat celo bolj povežeta kot v primeru kristalno gladkega »dajdam« odnosa. Zanimivo je tudi, kako nam je v zadnjem času skorajda že prešlo v navado, da za morebitno napako na relaciji knjižnica uporabnik avtomatično (opravičeno ali ne) knjižničarji okrivimo računalniški sistem, se pravi nekaj, kar v določenem trenutku ne prihaja dobesedno iz kdaj pa kdaj nespretnih človeških rok ali še večkrat zmedenih glav.

mreženja, interdisciplinarnost, brezkončnost povezav, globalnost na dosegu roke in še in še. In tudi to je seveda v glavnem dobro. Slabost se skriva v slepeči bleščavici instant rešitev, v vabljevem drsenju po površini, po izgubljenih globinah, po vse manjši zmožnosti koncentracije, v zgolj navidezni razkošnosti oziroma - metaforično rečeno - bogastvu gozda, v katerem velika košata drevesa polna plodov v resnici sploh nimajo korenin in so zato obsojena na hipnost in propad.

In ravno ti dve mejni točki dandanes največkrat določata »dobrega« knjižničarja. Tako dih jemajoče specializirano znanje kot tudi bahava enciklopedičnost sta na nek način tisoč let daleč od realnosti. Vse bolj se mi zdi, da je ena izmed glavnih nalog sodobnega knjižničarja prav iskanje in ponujanje ravnovesja ter povezav med obema skrajnostma. Kljub temu, da so knjižnice pomembna središča širših informacijskih sistemov, z vsem srcem navijam, da bi zaposleni v knjižnicah nikoli ne postali zgolj informatorji oziroma brezhibni posredovalci informacij, ampak da bi ostali knjižničarji, ki ne le da informirajo in usmerjajo, ampak informacije in usmeritve tudi povezujejo in prizemljujejo. Da bi se torej uporabniki knjižnice pred izposojevalnim pultom ne postavili le tja, kjer bo željena in na prvo roko »popolna« informacija na straneh knjige ali v takšni ali drugačni elektronski obliki najhitreje dosegljiva, ampak tja, kjer jih za pultom čaka nekdo, ki si zanje vzame čas. Tudi za droben, neprisiljen konverzacijski klepet. Ta praviloma bolj od nekaterih dobronamernih, a nekako od zunaj dirigiranih akcij, ki znova poskušajo približati knjižnične storitve ljudem, ruši meje med eno in drugo stranjo knjižničarskega pulta in s tem v končni fazi nevsiljivo odpira nove in nove svetove neslutnih povezav in smeri.

Ko se je Dušan poslavljaj od posameznega uporabnika, mu ni postregel s katero od tistih tako modnih iz angleščine prenesenih fraz (v posameznih trgovskih centrih od delodajalca kdaj celo predpisanih) v stilu »lepdanvamželim«. Ne, Dušan se je le dobrohotno nasmehnil, rahlo pomežiknil in se poslovil s svojim tako značilnim in narečno obarvanim: »Pa pri'te še kaj!« In res so prišli. ●

Ana Zdravje

Knjižnica Šentvid, Mestna knjižnica Ljubljana
ana.zdravje@mklj.si

»Knjižnica Šentvid – zelena knjižnica«

IFLA Green Library Award 2019

Pod vodstvom ENSULIB-a, posebne Ifline interesne skupine za okolje, trajnost in knjižnice je kot finalistka nagradila Mestno knjižnico Ljubljana. Atene, Grčija, 27. avgust 2019

ENSULIB-ova mednarodna komisija za podelitev nagrad je vlogo označila kot pobudo, »ki je vključevala okoljski menedžment in družbeno angažiranost: zeleno stavbo knjižnice; zelene zbirke itd. Knjižnica torej pokriva vsa področja zelenih knjižnic pri njihovih aktivnostih in pri sami stavbi.

Knjižnica ponuja širok nabor rednih projektov, ki vabijo celotno skupnost k proučevanju in razumevanju pomembnosti ohranjanja naravnih virov in spoštovanja naravnega okolja. Poleg tega projekti ljudem pomagajo razumeti pomembnost tega, da ravnajo kot okoljsko odgovorni državljani.●

International Federation of
Library Associations and Institutions

IFLA Green Library Award 2019

Administered by ENSULIB, IFLA Environment, Sustainability and Libraries SIG
(<https://www.ifla.org/environment-sustainability-and-libraries>)

Awarded as Runner up:

Slovenia, Ljubljana Ljubljana City Library

Submission Title:

“Šentvid Library - the Green Library”

The submission was characterized by the international ENSULIB award reviewing committee as an initiative that “included environmental management and social engagement: green library building; green collections, etc. Thus, the library covers all of the areas of green libraries in their activities and in their building. The library presents a large range of regular projects that invite the whole community to examine and understand the importance of conserving natural resources and the respect of the natural environment. In addition, the projects help people to understand the importance of acting as environmentally responsible citizens.”

IFLA and ENSULIB congratulate the winner! Athens, Greece, 27 August, 2019.

Harri Sahavirta
ENSULIB Convenor

Petra Hauke
ENSULIB Secretary

**Veliko,
veliko
zdravja
in sreče
v letu
2020!**